

ЗВІТ

**ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОЄКТУ
ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА
КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2025 РІК**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
МЕТОДОЛОГІЯ СЕО.....	4
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2025 РІК, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	6
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	19
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО СТАНУ ЗДОРОВ'Я	47
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2025 РІК.....	49
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	52
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ.....	55
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	77
8. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ....	79
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	80
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.....	84
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87
ДОДАТОК.....	88

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12.10.2018 року в Україні вступив в дію закон «Про стратегічну екологічну оцінку». Відповідно до ст. 2 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» цього закону з 01.01.2020 року стратегічна екологічна оцінка повинна здійснюватися для програм економічного і соціального розвитку.

Необхідно брати до уваги те, що Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік (далі – Програма) відображає загальні пріоритети та цілі розвитку усієї Одеської області загалом, без посилання на конкретні населені пункти чи території, в межах яких існують певні соціальні, економічні чи екологічні проблеми, які потрібно вирішувати на більш низькому рівні планування, в тому числі на рівні реалізації конкретної планованої діяльності.

В рамках розробки Програми відповідно Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» було оприлюднено Заяву про обсяги СЕО на офіційному вебсайті Одеської обласної державної адміністрації.

МЕТОДОЛОГІЯ СЕО

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015);

- Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 №2697-VIII). В цьому законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Стратегії.

У 2012 році Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України (від 17.12.2012 р. № 659) затверджено «Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)». Зокрема, відповідно до цього плану потрібно привести нормативно-правову базу України у відповідність до вимог «Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище».

21.02.2017 р. у Верховній Раді України було зареєстровано нову редакцію законопроекту «Про стратегічну екологічну оцінку» (реєстраційний № 6106). Метою законопроекту є встановлення сфери застосування та порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування на довкілля. Законопроект, розроблений на виконання пункту 239 плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, спрямований на імплементацію Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27.06.2001 р. про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля.

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» був ухвалений Верховною Радою України 20.03.2018 та 10.04.2018 підписаний Президентом України. Даний Закон вступив в дію з 12.10.2018.

Закон встановлює в Україні механізм стратегічної екологічної оцінки (СЕО), який діє в країнах Європейського Союзу та передбачає, що всі важливі документи, зокрема, державні програми, повинні, у першу чергу, проходити стратегічну екологічну оцінку з урахуванням необхідних імовірних ризиків тих чи інших дій для довкілля.

СЕО є «спадкоємицею» оцінки впливу на довкілля (ОВД), проте новим та глибшим кроком у реалізації різнорівневих екологічних політик. Стратегічне екологічне оцінювання документів державного планування здійснюють на ранніх етапах прийняття рішень, що дає змогу, зокрема, чіткіше визначити сферу охоплення ОВД, оптимізувати ОВД конкретних проектів.

Основними перевагами СЕО є запобіжний характер процедури, що дає змогу інтегрувати висновки у програму чи план, попередивши небажані наслідки, та комплексний підхід до оцінки компонентів природного середовища та здоров'я людини. У процес також залучені експерти і громадськість. Отже, можна говорити про системне бачення взаємовпливів середовища і людини, що надзвичайно важливо в контексті сталого розвитку.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», процедура стратегічної екологічної оцінки Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік здійснюється поетапно:

Методологія проведення СЕО складається з шести етапів:

1. Етап – визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки. Заява про визначення обсягу СЕО на вебсайті Одеської обласної державної адміністрації за посиланням

<https://oda.od.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/zayava-shhodo-vyznachennya-obsyagu-seo-na-2025.pdf>

2. Етап – складання звіту про стратегічну екологічну оцінку:

а) аналітична робота: аналіз контексту планування, аналіз поточного стану довкілля, цільовий аналіз;

б) складання звіту: оцінка наслідків реалізації Стратегії, оцінка альтернативних сценаріїв, рекомендації щодо пом'якшення впливу на довкілля, у т.ч.: здоров'я населення, та заходи із запобігання несприятливому впливу.;

3. Етап – проведення громадського обговорення та консультацій у порядку, передбаченому статтями 12 та 13 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»;

4. Етап – врахування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій. Підготовка довідки про консультації з органами виконавчої влади та громадськістю, коригування Звіту СЕО за результатами консультацій;

5. Етап – інформування про затвердження документа державного планування: Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік;

6. Етап – моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Моніторинг реалізації Програми соціально-економічного та культурного розвитку включає три рівні:

1. Моніторинг зовнішнього середовища розвитку області. Базується на аналізі основних показників, що характеризують ситуацію в державі в цілому та Одеській області, які є стратегічно важливими для області.

2. Моніторинг процесу реалізації програми по основних показниках.

3. Моніторинг виконання завдань та заходів.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2025 РІК, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік (далі – Програма) розроблена Одеською обласною державною (військовою) адміністрацією разом з територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади, відповідно до:

- Закону України від 23.03.2000 № 1602-III «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»;

- Постанов Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету», від 28.06.2024 №780 «Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2025-2027 роки».

- пріоритетів, визначених у стратегічних документах Уряду та основних напрямів розвитку, визначених у Національній економічній стратегії на період до 2030 року, Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року.

Передбачається, що основна робота органів влади регіону, враховуючи виклики сьогодення, буде і надалі спрямовуватися на максимальну мобілізацію ресурсів з метою забезпечення стабільної роботи економіки в умовах воєнного (післявоєнного) періоду, у тому числі за рахунок реалізації комплексу заходів зі створення нових робочих місць через підтримку бізнесу, стимулювання залучення інвестицій, створення для мешканців регіону безпечних умов для життя, відновлення зруйнованої та пошкодженої виробничої, соціальної, інфраструктури та екосистем, подальший розвиток системи надання якісних та доступних освітніх, медичних, соціальних послуг, у тому числі внутрішньо переміщеним особам, сприяння соціальній адаптації захисників та захисниць України, що повертаються з війни, подальшої модернізації об'єктів житлово-комунального господарства та соціальної сфери.

Стратегічні і оперативні цілі та завдання Програми наведені в таблиці 1.1.

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
1. ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНА ДІЯЛЬНІСТЬ	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів в умовах впровадження бюджетної децентралізації; ✓ підвищення ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проблем соціально-економічного розвитку районів та територіальних громад; ✓ створення умов для зменшення диспропорцій у рівні соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць; ✓ потреба у поліпшенні результатів господарювання у зв'язку з переорієнтацією ринків збуту продукції реального сектору економіки; ✓ проведення раціональної та ефективної податково-бюджетної політики, дотримання фінансової дисципліни. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ сприяння стійкому економічному та соціальному розвитку районів та територіальних громад; ⇒ підвищення рівня взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення збільшення надходжень до місцевих бюджетів; ⇒ підвищення рівня бюджетної самостійності місцевих бюджетів; ⇒ підвищення мотивації до нарощування дохідної бази місцевих бюджетів; ⇒ підвищення ефективності використання бюджетних коштів; ⇒ нарощування доходів державного та місцевих бюджетів відповідно до темпів зростання макроекономічних показників області; ⇒ недопущення виникнення кредиторської та дебіторської заборгованості у бюджетній сфері.
2. РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	
2.1 Промисловість	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення та стабілізація промислового виробництва усіх видів промислової діяльності з їх подальшим стабільним розвитком; ✓ модернізація та технологічне оновлення виробництва на основі впровадження сучасних енерго- та ресурсозберігаючих технологій; ✓ розвиток існуючих та формування нових видів діяльності з вищою доданою вартістю; ✓ створення та розвиток індустріальних парків; ✓ підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, освоєння нових інноваційних видів високотехнологічної продукції; ✓ диверсифікація ринків збуту. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ сприяння у відновленні хімічної та нафтохімічної галузей промисловості; ⇒ модернізація виробництв на основі впровадження новітніх техніки та технологій за рахунок посилення інноваційної складової розвитку галузей промисловості; ⇒ активізація роботи із залучення інвестицій з метою збільшення обсягів виробництва експортоорієнтованої продукції та нарощування виробництва вітчизняних аналогів імпортованих товарів; ⇒ сприяння приведення стандартів якості та технічних умов у відповідність до вимог і положень ЄС; ⇒ сприяння підприємствам промисловості у вирішенні проблемних питань організації виробництва продукції з новим рівнем якості і властивостей на основі використання новітніх технологій та забезпечення позитивної динаміки виробництва продукції; ⇒ розвиток економічного потенціалу регіону шляхом розбудови інфраструктури та мережі індустріальних парків, створення нових робочих місць, реалізації проектів розвитку; ⇒ стимуляція економічної діяльності шляхом подальшої реалізації програм: «Доступні кредити 5-7-9%», «єРобота», «єОселя», «Програми розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області на 2021-2025 роки»; ⇒ формування списків суб'єктів господарювання переробних галузей промисловості незалежно від форм власності, які потребують заміни критично важливого промислового обладнання (засобів виробництва) у зв'язку із знищенням (пошкодженням) внаслідок бойових дій, в рамках реалізації експериментального проєкту щодо отримання критично важливого промислового обладнання

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
	<p>(засобів виробництва) у вигляді гуманітарної допомоги, затвердженого постановою КМУ №924 від 05.07.2024;</p> <p>⇒ вирішення питання щодо відновлення діяльності Одеського нафтопереробного заводу (середньострокова перспектива).</p>
<p>2 Розвиток підприємництва</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ підтримання державних важелів впливу на розвиток малого та середнього підприємництва; ✓ створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва, у тому числі шляхом реалізації оновленої Програми розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області з урахуванням повоєнного відновлення; ✓ вдосконалення правового врегулювання господарських та адміністративних відносин між регуляторними органами та суб'єктами господарювання. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ посилення розвитку якісного виробництва в області, збільшення конкуренції регіональної продукції на ринку, поширення практики соціальної відповідальності серед підприємців; ⇒ пошук нових ланцюгів створення доданої вартості продукції, поживлення експорту регіональних товарів та послуг на зовнішні ринки; ⇒ збільшення кількості суб'єктів господарювання; ⇒ дотримання принципу прозорості та врахування громадської думки у здійсненні регуляторними органами в області державної регуляторної політики, недопущення прийняття економічно недоцільних, неефективних регуляторних актів, здійснення дерегуляції.
<p>2.3 Агропромисловий комплекс</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення ефективності роботи аграрної галузі економіки шляхом впровадження сучасних ресурсо- та вологозберігаючих, екологічно безпечних, технологій виробництва сільськогосподарської продукції; ✓ підвищення ефективності використання зрошувальних земель; ✓ підвищення родючості ґрунтів; ✓ створення сучасної селекційно-насінницької бази аграрного виробництва; ✓ розвиток овочівництва і картоплярства, виноградарства і садівництва; ✓ вирощування чисельності поголів'я худоби та птиці; ✓ сприяння сталому розвитку малого та середнього бізнесу в аграрній сфері, фінансову підтримку малого бізнесу та малих аграрних підприємств; ✓ підвищення рівня конкурентоспроможності виробленої продукції, впровадження безвідходних технологій виробництва; ✓ покращення умов праці та життя мешканців сіл; ✓ розбудова мережі промислових холодильних фрукто- та овочесховищ вздовж магістральних автодоріг. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках; ⇒ раціональне використання природних ресурсів, особливо земель сільськогосподарського призначення, удосконалення структури посівних площ та впровадження у виробництво елементів науково обґрунтованої системи землеробства передової техніки та технологій вирощування сільськогосподарських культур; ⇒ реалізація пілотних проєктів з відновлення зрошення в Одеській області; ⇒ реконструкція Нижньо-Дністровської зрошувальної системи; ⇒ координація та/або участь у розрахунках збитків завданих земельному фонду Одеської області внаслідок військової агресії російської федерації на території області.

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
2.4 Транспортна інфраструктура та морегосподарський комплекс	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розроблення і впровадження системи заходів щодо захисту і відновлення логістичної інфраструктури; ✓ посилення захисту портів та портової інфраструктури, посилення можливостей ППО в південному регіоні; ✓ покращення залізничного та автомобільного сполучення в межах області та з сусідніми державами; ✓ розбудова пунктів пропуску, їх модернізація та розширення з метою прискорення проходження необхідних контрольних процедур через державний кордон, поліпшення якості сполучення та перетинання кордону; ✓ відновлення українського торговельного флоту, суднобудування та судноремонту (за передовими зразками країн ЄС та світу); ✓ створення конкурентних умов роботи морських портів України, створення умов доступу приватних інвестицій для розвитку морських портів; ✓ відновлення повноцінного функціонування контейнерних ліній та поромного сполучення (суднозаходи в українські порти); ✓ розвиток напрямків залізничних, автомобільних та внутрішніх водних шляхів, включених до індикативних карт мережі TEN-T; ✓ підвищення технологічної спроможності організації мультимодальних перевезень, забезпечення злагодженого функціонування всіх частин ланцюга поставок з використанням декількох видів транспорту; ✓ забезпечення ефективно працюючого, доступного та безпечного ринку надання транспортних послуг; ✓ розвиток транспортної інфраструктури та оновлення рухомого складу транспорту; ✓ підвищення екологічності та енергоефективності транспортних засобів; ✓ розширення потужності Дунайського морського кластеру, створення в регіоні інфраструктури для збільшення обсягів вантажообігу через р. Дунай. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ відновлення, відбудова, модернізація об'єктів транспортної інфраструктури, які були пошкоджені внаслідок російської агресії; ⇒ ремонт та модернізація рухомого складу поїздів, реконструкція залізничних станцій та колій, у тому числі портових, розвиток залізничних контейнерних маршрутів з портів; ⇒ реконструкція аеродромного комплексу Міжнародного аеропорту «Одеса» відновлення радіолокаційного покриття, впровадження нової автоматизованої системи керування повітряним рухом та системи мовного зв'язку в Одеському РДЦ; ⇒ відновлення діяльності міжнародного аеропорту «Ізмаїл»; ⇒ продовження реалізації інвестиційних проєктів, розвиток інфраструктури морських терміналів у портах Одеської області; ⇒ модернізація, ремонт та експлуатація пасажирського флоту ПрАТ «УДП», модернізація Кілійського суднобудівельно-судноремонтного заводу та підготовка його до спільного інвестиційного проєкту з іноземними суднобудівельними верфями; ⇒ приватизація ДП «Білгород-Дністровський морський торговельний порт»; ⇒ розбудова та модернізація пунктів пропуску через державний кордон, прискорення проходження необхідних контрольних процедур на пунктах пропуску через державний кордон, збільшення пропускної спроможності через міжнародні пункти пропуску; ⇒ продовження приватизаційних та концесійних процесів в портах області: Ізмаїльський, Одеський та Чорноморський (середньострокова перспектива).
2.5. Дорожньо-транспортне господарство	

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ збільшення пропускної спроможності автодороги М-15 «Одеса – Рені», облаштування ділянки дороги Маяки-Удобне (середньострокова перспектива); ✓ запуск WIM - влаштування елементів системи моніторингу за станом доріг та умовами руху на автомобільних дорогах загального користування державного значення області (середньострокова перспектива); ✓ проведення будівельних робіт шляхом нового будівництва, капітального ремонту або реконструкції Р-72 Контрольно-пропускний пункт «Старокозаче»–Білгород-Дністровський та Т-16-15 Контрольно-пропускний пункт «Великопоске» – Новопетрівка –Цебрикове – Знам’янка – Березівка; ✓ поліпшення транспортно-експлуатаційного стану мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення та споруд на них, а саме: ✓ М-05 Київ – Одеса, М-14 Одеса – Мелітополь – Новоазовськ, М-27 Одеса – Чорноморськ, М-28 Одеса – Южний –/М-14/ з під’їздами; ✓ добудова мостового переходу через Сухий лиман в ✓ с. Малодолинське з підходами на автомобільній дорозі М-27 Одеса – Чорноморськ (середньострокова перспектива); ✓ забезпечення безперервного розвитку мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності, а також інших доріг, які є складовими автомобільних доріг державного значення (як співфінансування на договірних засадах); ✓ відновлення і розвиток автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності, інших доріг, які є складовими автомобільних доріг державного значення (як співфінансування на договірних засадах), підвищення на них рівня безпеки руху, швидкості, комфортності та економічності перевезень; ✓ поліпшення транспортної доступності віддалених населених пунктів до районного та обласного центрів; ✓ поліпшення якості будівництва автомобільних доріг та проведення щорічного контролю; ✓ встановлення автономних систем освітлення пішохідних переходів та енергозабезпечення світлофорів.
2.6. Будівництво та житлова політика	
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ моніторинг стану забезпечення містобудівною документацією територіальних одиниць на регіональному та місцевому рівнях; ✓ вжиття заходів для отримання доступу уповноважених органів містобудування та архітектури до Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (далі – ЄДЕССБ), моніторинг стану його наповнення з присвоєння адрес метаданими ЄДЕССБ; ✓ забезпечення розгляду проєктів містобудівної документації місцевого рівня (комплексних планів територіальних громад, генеральних планів населених пунктів (поєднаних з планами зонування), детальних планів територій); ✓ формування пропозицій для розроблення програм комплексного відновлення суміжних областей; надання вимог державних інтересів для їх подальшого урахування при розробленні проєктів містобудівної документації.
3. РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ	
3.1 Реформування відносин власності	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення масштабної, прозорої приватизації державної власності, оптимізації частки державного сектору економіки; ✓ забезпечення надходження коштів від приватизації та оренди державного майна; ✓ організація управління державною власністю. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ забезпечення надходження коштів від приватизації до Державного бюджету відповідно до встановлених Фондом державного майна України завдань; ⇒ забезпечення надходження коштів до Державного бюджету від оренди державного майна відповідно до встановлених Фондом державного майна України завдань; ⇒ ефективне використання об’єктів державної власності.
3.2 Управління об’єктами комунальної власності	

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
<ul style="list-style-type: none"> ✓ здійснення обліку майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Одеської області; ✓ здійснення контролю за своєчасною сплатою орендної плати орендодавцями об'єктів комунальної власності; ✓ розроблення та затвердження переліків показників ефективності роботи керівників, використання майна та коштів підприємств, установ і організацій; ✓ підвищення ефективності управління об'єктами комунальної власності. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ підвищення рівня наповнення дохідної частини обласного бюджету від використання об'єктів спільної власності територіальних громад області; ⇒ сприяння ефективному використанню та збереженню майна комунальної власності; ⇒ погодження річних фінансових планів та проведення моніторингу їх фінансової діяльності, з наступним затвердженням заступниками голови облдержадміністрації відповідно до розподілу функціональних обов'язків; ⇒ контроль за збереженням та ефективністю використання майна, переданого в управління підприємств, установ та організацій.
3.3. Цифрова трансформація та надання адміністративних послуг	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг в територіальних громадах з населенням менше 10 тисяч осіб; ✓ вивчення потреби у впровадженні автоматизованої системи електронного документообігу (СЕД) в територіальних громадах та комунальних підприємствах області, включаючи установи й організації; ✓ продовження реалізації проєкту «Кіберволонтер»; ✓ забезпечення підключення населених пунктів, де знаходиться хоча б один об'єкт соціальної інфраструктури, до мережі інтернет через фіксований ширококутний доступ із використанням волоконно-оптичних ліній зв'язку, а також закладів загальної середньої освіти до ширококутного доступу мережі Інтернет через передачу донорських роутерів. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ надання координаційної підтримки органам місцевого самоврядування для забезпечення підключення до ширококутного інтернету у сільських населених пунктах, де присутній хоча б один об'єкт соціальної інфраструктури, а також закладів загальної середньої освіти до ширококутного доступу до мережі Інтернет через передачу донорських роутерів; ⇒ впровадження додаткових систем електронного документообігу; ⇒ впровадження інструментів електронної демократії в органах місцевого самоврядування; ⇒ впровадження системи типу SIEM; ⇒ забезпечення інформаційної безпеки радіомовлення та телебачення.
4. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ стимулювання несировинного експорту та підтримка діяльності регіональних товаровиробників; ✓ формування інвестиційно привабливого бізнес-середовища з залученням до співпраці підприємств, галузевих та бізнес-асоціацій; ✓ посилення конкурентних позицій локальних виробників на внутрішньому і зовнішньому ринках товарів і послуг. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ підтримка стійкості регіональної економіки за рахунок залучення коштів вітчизняних та іноземних інвесторів в рамках реалізації інвестиційних проєктів у пріоритетних галузях економіки; ⇒ популяризація інвестиційних можливостей індустріальних парків з метою залучення потенційних інвесторів - учасників індустріальних парків; ⇒ забезпечення актуалізації інформації щодо інвестиційних пропозицій територіальних громад для залучення інвестиційних коштів у розвиток територій; ⇒ формування сприятливого інвестиційного клімату шляхом налагодження конструктивного діалогу з бізнесом із актуальних питань розвитку підприємництва; ⇒ сприяння діяльності локальних товаровиробників та стимулювання експорту через діючі інструменти державної та регіональної підтримки бізнесу;

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
	<p>⇒ організація та проведення ділових зустрічей, форумів, конференцій «круглих столів», семінарів щодо розвитку бізнесу та презентації інвестиційного/експортного потенціалу області;</p> <p>⇒ формування регіонального інвестиційного продукту з урахуванням інвестиційних пропозицій територіальних громад області щодо незадіяних виробничих приміщень (майданчики типу brownfield) та вільних земельних ділянок (майданчики типу greenfield);</p> <p>⇒ сприяння розвитку секторів економіки з високим експортним потенціалом (сільське господарство, переробна і харчова промисловість, послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги, транспортні та ділові послуги);</p> <p>⇒ залучення коштів міжнародних донорів до розробки та впровадження різноманітних маркетингових інструментів з презентації інвестиційних та експортних можливостей регіону (друкована рекламно-інформаційна продукція, розробка спеціалізованих онлайн-ресурсів, тематичного відеоконтенту тощо);</p> <p>⇒ залучення представників бізнес-спільноти області до участі у тематичних заходах: інвестиційних форумах, виставках, бізнес-форумах тощо.</p>

5. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

- ✓ просування проєктів повоєнного відновлення та пропозицій регіону серед потенційних іноземних ділових партнерів;
- ✓ залучення міжнародних партнерів та донорів для забезпечення потреб Одеської області;
- ✓ створення передумов для формування конкурентоспроможного та позитивного міжнародного економічного й інвестиційного іміджу у світовому просторі;
- ✓ позиціонування області у світовому економічному просторі як перспективної території для започаткування підприємницької діяльності;
- ✓ активізація міжнародного співробітництва та розширення географії міжтериторіального партнерства.

6. ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ

✓ оптимізація структури виробництва і споживання паливно-енергетичних ресурсів із збільшенням частки нетрадиційних видів палива та відновлюваних джерел енергії; ✓ скорочення споживання енергоносіїв в бюджетній сфері та житловому фонді, підвищення енергетичної ефективності будівель, забезпечення повного обліку енергоносіїв; ✓ оптимізація системи виробництва та транспортування теплової енергії, зниження її нераціонального споживання у кінцевого споживача; ✓ залучення зовнішнього фінансування та європейського досвіду у сферу енергоефективності та енергозбереження, модернізацію технологічного обладнання та здійснення	⇒ розширення мережі енергетичної інфраструктури з відновлюваних джерел енергії з залученням вітчизняних та іноземних інвестицій в розвиток енергетичного сектору; ⇒ реалізації енергоефективних та енергозберігаючих проєктів / заходів спрямованих на зменшення обсягів питомого споживання енергії у нежитлових та житлових будівлях (підвищення рівня енергетичної ефективності); ⇒ реалізація проєктів із заміни і модернізації котлів, заміни аварійних і старих теплових мереж, з метою зниження енергоємності виробництва теплової енергії, зменшення обсягу втрат енергоресурсів під час її транспортування та постачання; ⇒ впровадження технічних та організаційних заходів щодо зниження витрат бюджету на енергоносії та забезпечення економії обсягів паливно-енергетичних ресурсів бюджетними установами області; ⇒ розширення мережі об'єктів теплоенергетики, що виробляють теплову енергію з альтернативних видів палива з метою зниження витрат бюджету на енергоносії, забезпечення

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
<p>заходів із заміщення традиційних видів палива альтернативними;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ впровадження та забезпечення функціонування системи енергетичного менеджменту в установах та закладах бюджетної та соціальної сфери області; ✓ підвищення комфортності умов проживання в житлових будинках та зменшення витрат домогосподарств на оплату житлово-комунальних послуг, інвестування ними в енергоефективність власного житла та покращення енергетичних характеристик житлового фонду. 	<p>економії обсягів паливно-енергетичних ресурсів бюджетними установами та заміщення традиційних видів палива альтернативними.</p>
7. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА	
7.1. Розвиток ринку праці та створення робочих місць	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення надання шукачам роботи своєчасних та якісних послуг, спрямованих на прискорення їх працевлаштування; ✓ надання якісних та своєчасних послуг внутрішньо переміщеним особам та демобілізованим військовослужбовцям; ✓ сприяння зайнятості ветеранів війни – учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни; ✓ організація професійного навчання, орієнтованого на задоволення поточних та перспективних потреб роботодавців, з максимальним використанням навчальної бази Одеського центру професійно-технічної освіти державної служби зайнятості; ✓ заохочення роботодавців, які зберігають діючі та створюють нові робочі місця насамперед для громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці; ✓ створення умов для працевлаштування в обсягах, необхідних для запобігання довготривалому безробіттю, зокрема нарощування обсягів професійного навчання безробітних під конкретне замовлення роботодавців та за професіями, що передбачають в подальшому самозайнятість або підприємництво, особливо мешканців сільської місцевості 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ розширення сфери застосування праці та стимулювання зацікавленості роботодавців у створенні нових робочих місць; ⇒ підвищення професійного рівня та конкурентоспроможності економічно активного населення; ⇒ підвищення мобільності робочої сили на ринку праці та удосконалення регулювання трудової міграції; ⇒ сприяння зайнятості громадян, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції та демобілізованих учасників бойових дій; ⇒ залучення працездатних осіб до суспільно корисних робіт, які провадяться для виконання робіт, що мають оборонний характер, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру, що виникли в період воєнного стану; ⇒ підтримка середовища для внутрішньо переміщених осіб, зокрема реалізація комплексу заходів, що стосуються адаптації до нового місця проживання, забезпечення базових потреб населення на належному рівні, продовольчої безпеки, працевлаштування, соціальної підтримки та створення сприятливих умов для повернення до своїх домівок.

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
з урахуванням обмежених можливостей працевлаштування на вільні та новостворені робочі місця на селі.	
7.2 Грошові доходи населення, заробітна плата, легалізація заробітної плати та погашення заборгованості з її виплати	
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ налагодження ефективної співпраці відповідних територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади та місцевих органів виконавчої влади щодо здійснення контролю своєчасної і не нижче визначеного державою мінімального розміру оплати праці, виконання роботодавцями умов колективних договорів та галузевих угод у частині оплати праці, недопущення необґрунтованого зменшення заробітної плати; ⇒ проведення роз'яснювальної роботи серед роботодавців щодо недопустимості використання робочої сили з порушенням трудового законодавства; ⇒ посилення роботи щодо забезпечення додержання мінімальних гарантій з оплати праці та у сфері боротьби з тіньовою зайнятістю, проведення правової роз'яснювальної роботи. 	
7.3 Соціальне забезпечення	
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ розгалуження системи надання соціальних послуг у громадах області; ⇒ підтримка осіб та дітей з інвалідністю, інших незахищених верств населення, осіб, які отримали інвалідність внаслідок війни, членів родин загиблих (померлих) ветеранів війни; ⇒ створення єдиної системи обліку отриманих послуг ветераном, формування ветеранських просторів, впровадження системи помічника ветерана та наповнення дорожньої карти ветерана; ⇒ адаптація ветерана до цивільного життя, інтеграція в суспільство, отримання соціальної та професійної адаптації; ⇒ створення єдиного вікна в ЦНАПах територіальних громад, для обслуговування ветеранів війни; ⇒ виконання державних програм щодо забезпечення житлом окремих категорій громадян. 	
7.4 Підтримка внутрішньо переміщених осіб	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ впровадження ефективних механізмів задоволення базових потреб внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) та забезпечення доступу до послуг; ✓ посилення здатності громад сприяти адаптації ВПО та ефективно реагувати на нові виклики; ✓ забезпечення ВПО місцем тимчасового проживання; ✓ раціональне використання ресурсів громад і бюджетів усіх рівнів, а також підтримка осіб, які мають намір повернутися до покинутого місця проживання; ✓ виконання державних програм щодо забезпечення житлом ВПО. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ створення умов для безпечного переміщення осіб із небезпечних зон та задоволення їхніх гуманітарних потреб; ⇒ сприяння в невідкладному забезпеченні здатності осіб до адаптації на новому місці проживання після внутрішнього переміщення; ⇒ створення умов, за яких люди, які перемістились, мають можливість безпечно та гідно повернутись до свого покинутого місця проживання.
7.5 Житлово-комунальне господарство	
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ продовження фінансування заходів з розвитку систем водопостачання та водовідведення (капітальний ремонт, реконструкція та будівництво водопровідно-каналізаційних мереж, водопровідних і каналізаційних насосних станцій, артезианських свердловин, каналізаційних очисних споруд та резервуарів для накопичення чистої води); ⇒ забезпечення надійності функціонування систем водопостачання та водовідведення та відновлення зруйнованої системи водопровідно-каналізаційного господарства внаслідок військової агресії російської федерації; 	

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ встановлення систем доочищення питної води; ⇒ ремонт та реконструкція систем водопостачання та водовідведення; ⇒ будівництво артезіанських свердловин для питного водопостачання та ремонт та реконструкція водонапірних башт; ⇒ забезпечення населення питною водою. 	
8. ГУМАНІТАРНА СФЕРА	
8.1. Освіта	
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ відновлення приміщень пошкоджених закладів освіти; ⇒ створення безпечних умов для всіх категорій учасників освітнього процесу закладів освіти області усіх типів та форм власності ; ⇒ забезпечення рівного доступу до здобуття дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти з врахуванням потреб та індивідуальних можливостей здобувачів освіти; ⇒ трансформація мережі закладів загальної середньої освіти, розбудова мережі профільних ліцеїв; ⇒ впровадження реформи системи шкільного харчування; ⇒ реалізація заходів Концепції «Нова українська школа» у закладах загальної середньої освіти; ⇒ розширення мережі інклюзивно-ресурсних центрів та сприяння організації інклюзивного навчання у закладах освіти; ⇒ збереження та розвиток мережі закладів позашкільної освіти області; ⇒ реалізації завдань державної молодіжної політики в Одеській області; ⇒ модернізація професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти області; ⇒ продовження співпраці з Міжнародним надзвичайним фондом допомоги дітям при Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ) та Всесвітньої продовольчої програма ООН у частині всебічної підтримки освітньої діяльності здобувачів закладів освіти області, реалізації програми покращення шкільного харчування для учнів 1-4 класів тощо. 	
8.2 Підтримка сім'ї, дітей та молоді	
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ підтримка та розвиток сімейних форм виховання; ⇒ запровадження та організація функціонування послуги патронату над дитиною, що надаватимуться сім'єю патронатного вихователя; ⇒ повернення дітей тимчасово переміщених (евакуйованих) за межі України в сімейні форми виховання; ⇒ забезпечення створення та функціонування приміщень «Зелених кімнат» у кожному районі Одеської області; ⇒ зменшення кількості інституційних закладів на території Одеської області до яких влаштовується на цілодобове проживання діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування; ⇒ реалізація проекту «Родина для кожної дитини: розвиток сімейного патронату» за підтримки дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) спільно із МБО «Партнерство кожній дитині» на території відібраних громад, таких як: Одеська, Ширяївська, Болградська, Любашівська, Маразлівська, Білгород-Дністровська, Подільська, Овідіопольська, Чорноморська. 	
8.3. Охорона здоров'я	
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ забезпечення доступності та якості медичних послуг для населення області, переміщених осіб та ветеранів; ⇒ підвищення рівня обізнаності населення з ключових питань збереження здоров'я: фізичного, ментального, репродуктивного; ⇒ розвиток мережі центрів ментального здоров'я; ⇒ розгалуження мережі реабілітаційних сервісів; 	

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ раннє виявлення онкологічних, серцево-судинних та судинно-мозкових захворювань та удосконалення системи надання медичної допомоги при цих захворюваннях, зниження рівня інвалідизації та смертності; ⇒ підвищення охоплення наркозалежних заміною терапією, розгалуження мережі сайтів ЗПТ; ⇒ забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення на відповідній території шляхом здійснення комплексу заходів, спрямованих на ліквідацію епідемій, спалахів інфекційних хвороб та їх наслідків; ⇒ участь у розробленні та виконанні державних і регіональних програм у сфері громадського здоров'я. 	
8.4 Культура	
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ відновлення пошкоджених внаслідок збройної агресії російської федерації проти України закладів культури та об'єктів культурної спадщини; ⇒ виконання заходів Програми розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя в Одеській області на 2023-2025 роки; ⇒ здійснення заходів з меморіалізації подій, пов'язаних із збройною агресією російської федерації; ⇒ продовження роботи щодо створення цифрової спадщини Одеського регіону, модернізація та інформатизація бібліотек, запровадження нових інформаційно-бібліотечних послуг на основі інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток музейних та бібліотечних послуг тощо; ⇒ продовження роботи щодо формування нової моделі мережі закладів культури області, визначення пріоритетних напрямків культурних послуг; ⇒ участь культурних інституцій області в реалізації міжнародних мистецьких проєктів через культурну дипломатію, з метою поширення інформації про Україну та її культуру, війну росії в Україні, налагоджування діалогу між Україною та світовим суспільством. 	
8.5 Фізична культура і спорт	
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ створення системи закладів фізкультурно-спортивної реабілітації, розвиток спорту ветеранів війни; ⇒ реалізація проєктів та заходів із залучення всіх верств населення до регулярних занять фізичною культурою і спортом; ⇒ підтримка резервного спорту та спорту вищих досягнень. 	
8.6 Туристично-рекреаційна галузь	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розширення та модернізація інфраструктури для забезпечення привабливості регіону для внутрішніх та міжнародних туристів; ✓ залучення іноземних та національних інвесторів для розвитку туристичної галузі Одеської області через створення інвестиційної платформи, створення спеціальних умов для інвесторів. ✓ створення єдиної онлайн-платформи з актуальною інформацією про туристичні об'єкти, події та маршрути, впровадження цифрового моніторингу туристичних потоків для оптимізації завантаженості локацій та запровадження віртуальних турів ключовими місцями для популяризації регіону на міжнародному ринку; ✓ співпраця з тревел-блогерами, гастро-експертами та інфлюенсерами. Організація прес-турів та медіа-турів для ключових стейкхолдерів. Активація офіційних акаунтів в соцмережах для регулярного висвітлення цікавих подій, маршрутів та об'єктів; ✓ забезпечення доступності туристичних об'єктів для різних категорій туристів та екологічної стійкості туризму шляхом впровадження інклюзивної інфраструктури та розвитку еко-туризму для людей з особливими потребами; 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ упровадження відновлення туристичних потоків до Одеської області через підвищення безпеки, інноваційні підходи та створення сучасної інфраструктури; ⇒ збільшення інвестицій у розвиток туристичних об'єктів, що сприятиме зростанню доходів та підвищенню якості послуг; ⇒ підтримка місцевого бізнесу та створення нових робочих місць завдяки залученню туристів та інвесторів, що зміцнить економіку регіону; ⇒ покращення іміджу регіону на міжнародному рівні через активне висвітлення подій, співпрацю з медіа та використання новітніх технологій; ⇒ підвищення впізнаваності локальних брендів і стимулювання розвитку гастрономічного туризму, що сприятиме популяризації Одеської області як одного з провідних гастрономічних регіонів України; ⇒ посилення соціальної ролі туризму через організацію таборів для дітей, підтримку ВПО та ветеранів, що допоможе зберегти та розвинути місцеву туристичну галузь, попри виклики війни.

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розвиток гастрономічного туризму та підвищення впізнаваності локальних крафтових виробників; ✓ активізація та розвиток подієвого (фан-) туризму шляхом розробки щорічного календаря подій, підтримки локальних фестивалів, партнерства з великими організаторами, створення необхідної інфраструктури та залучення місцевих жителів і волонтерів для проведення заходів. 	
8.7 Розвиток громадянського суспільства	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення впровадження ефективних процедур участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення; ✓ створення належних умов для інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства; ✓ стимулювання участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку Одеської області; ✓ створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ упровадження інструментів діалогу як підходу до вирішення чутливих питань; ⇒ удосконалення механізмів і процедур залучення інститутів громадянського суспільства та суб'єктів господарювання до процесу розроблення регуляторних актів; ⇒ популяризації переваг створення інститутів громадянського суспільства для спільного вирішення громадянами проблемних питань, захисту прав та інтересів, реалізації суспільно корисної діяльності, а також роз'яснення реєстраційних процедур; ⇒ сприяння організації навчання представників інститутів громадянського суспільства з питань підготовки програм (проектів, заходів) для участі у конкурсах з метою отримання бюджетної підтримки, роботи з органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, тощо; ⇒ популяризація соціального підприємництва, як інструменту сталого розвитку громадських організацій; ⇒ сприяння підвищенню рівня обізнаності громадян, представників бізнесу, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування про роль інститутів громадянського суспільства; ⇒ інформування інститутів громадянського суспільства про наявні грантові програми.
9. ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення нових територій та об'єктів ПЗФ для збільшення екологічної мережі, налагодженням співпраці з органами місцевого самоврядування, науковими та навчальними закладами, установами ПЗФ, громадськими організаціями з заповідання цінних природних екосистем; ✓ створення належних умов охорони, збереження та розвитку існуючих об'єктів ПЗФ; ✓ забезпечення екологічної безпеки в регіоні; ✓ реалізація державної політики у системі моніторингу довкілля на території Одеської області, зокрема державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря; ✓ впровадження системи управління відходами в Одеській області і побудова сміттепереробної інфраструктури; ✓ опрацювання питань збитків навколишньому природному середовищу на території області внаслідок військової агресії РФ, у т.ч. на території і об'єктах ПЗФ; 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ реалізація природоохоронних заходів Регіональної комплексної програми Одеської області з охорони довкілля на 2024 - 2028 роки; ⇒ розробка та впровадження Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря зони Одеська і; ⇒ посилення нагляду (контролю) спеціально уповноваженими на це органами виконавчої влади з метою забезпечення додержання вимог законодавства про охорону довкілля місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами; ⇒ реалізація природоохоронних заходів Регіональної комплексної програми Одеської області з охорони довкілля на 2024 - 2028 рр., забезпечення їх фінансування з обласного бюджету (фонду охорони навколишнього природного середовища); ⇒ розробка та впровадження Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря зони Одеська; ⇒ посилення нагляду (контролю) спеціально уповноваженими на це органами виконавчої влади з метою забезпечення додержання вимог законодавства про охорону довкілля місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами;

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2025 рік
<ul style="list-style-type: none"> ✓ координація реалізації в області державної політики у сфері зміни клімату; ✓ зменшення негативного впливу скидів з каналізаційних очисних споруд на стан водних ресурсів; ✓ ліквідація джерел можливого забруднення довкілля побутовими відходами; ✓ опрацювання питань щодо впливу діяльності Молдавської ДРЕС Придністровського регіону Республіки Молдова на стан довкілля області; ✓ опрацювання питань покращення гідрологічного стану водних ресурсів Куяльницького і Хаджибейського лиманів; ✓ інформування населення про стан довкілля. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ утримання згідно правил гідротехнічні споруди Придунайських водойм, дотримання режимів роботи водосховищ комплексного призначення та водогосподарських систем у басейні річок Причорномор'я та суббасейні нижнього Дунаю; ⇒ реалізація проєктів з реконструкції (капітального ремонту, будівництва) каналізаційних очисних споруд; ⇒ виявлення та облік відходів, власник яких не встановлений, в межах відповідних територій; ⇒ розроблення Регіонального плану управління відходів в Одеській області; ⇒ підготовка необхідних матеріалів і документів для створення нових територій та об'єктів ПЗФ, для охорони та розвитку існуючих; ⇒ розробка документації із землеустрою з організації та встановлення меж територій та об'єктів ПЗФ та внесення відомостей до Державного земельного кадастру; ⇒ системне інформування населення про стан довкілля в області; ⇒ координація розрахунків збитків завданих навколишньому природному середовищу внаслідок військової агресії РФ на території області; ⇒ здійснення оцінки ризиків та вразливості територій та/або населених пунктів до зміни клімату і розробка регіональної стратегії адаптації до змін клімату; ⇒ ліквідаційний тампонаж гідрогеологічних свердловин Одеської області; ⇒ коригування (розробка) проєкту ремонту насосних, дамб, каналів дренажної системи Молдавська ДРЕС на Кучурганському водосховищі.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

/у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено/

Характеристика поточного стану довкілля Одеської області, скорочено наведена у даному звіті відповідно до даних Екологічного паспорту Одеської області за 2023 рік та Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Одеській області у 2023 році. Із зазначеними документами у повному обсязі можна ознайомитися на сайті Департаменту екології та природних ресурсів Одеської ОДА за посиланням <https://ecology.odessa.gov.ua/zvti/>.

2.1 Адміністративний устрій

Одеська область – найбільша за територією область України, розташована на південному заході країни (Рис.1). Одна з найрозвиненіших областей країни в економічному, туристичному, культурному та науковому напрямках. На півночі та сході межує (за годинниковою стрілкою) з Вінницькою, Кіровоградською та Миколаївською областями, омивається водами Чорного моря, на півдні – з Румунією, на заході – із Молдовою.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 623-р «Про затвердження перспективного плану формування територій громад Одеської області», затверджено перелік спроможних територіальних громад, яким передбачено функціонування на Одещині 91 територіальної громади (ТГ) – 19 міських ТГ, 25 селищних ТГ та 47 сільських ТГ.

Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів» утворено в Україні 136 районів, у т. ч. в Одеській області – 7 (таблиця 2.1.1).

Таблиця 2.1.1

№	Назва району	Адміністративний центр району	Площа, км ²	Населення, осіб (на 01.01.2022)	Щільність населення осіб/км ²	К-ть міст	К-ть населених пунктів	К-ть громад
1	 Березівський район	м. Березівка	5549,8	104969	18,91	1	226	16
2	 Білгород-Дністровський район	м. Білгород-Дністровський	5155,0	196618	38,14	2	134	16
3	 Болградський район	м. Болград	4518,0	144377	31,96	2	99	10
4	 Ізмаїльський район	м. Ізмаїл	3131,1	204745	65,39	4	52	6
5	Одеський район	м. Одеса	3922,8	1378490	351,4	5	155	22
6	Подільський район	м. Подільськ	7056,5	220786	31,28	4	299	12
7	 Роздільнянський район	м. Роздільна	3572,2	101407	28,39	1	209	9

Одеська область

Назва	Населення (тис.осіб)
Березівський	104,9
Білгород-Дністровський	199,6
Болградський	144,3
Ізмаїльський	204,7
Одеський	1378,4
Подільський	220,7
Роздільнянський	101,4

Рис.1 – Межі території Одеської області

2.2 Фізико-географічне розташування

Область займає територію Північно-Західного Причорномор'я від гирла річки Дунай до Тилігульського лиману, а від моря на північ на 250 км.

На півночі Одеська область межує з Вінницькою та Кіровоградською, на сході – з Миколаївською областями, на заході – з Молдовою, а на південному заході – з Румунією. Всього в межах області пролягає 1362 кілометри державного кордону України. Площа Одеської області становить 5,5% території України.

Геополітичне розташування Одещини обумовлене як вигідним транспортно-географічним розміщенням, так і зростаючою активізацією її участі у великих європейських міжрегіональних організаціях - Асамблеї європейських регіонів і Робітничої співдружності придунайських країн. Будучи частиною морського фасаду країни, Одеська область значною мірою сприяє активній участі України в роботі країн-членів Чорноморського економічного співробітництва.

2.3 Природно-кліматичні умови

Клімат області вологий, помірно континентальний. У цілому клімат поєднує риси континентального і морського. Зима м'яка, малосніжна і нестійка; середня температура січня від -2°C на півдні до -5°C на півночі. Для весни характерні похмура погода, тумани у зв'язку з охолоджуючим впливом моря. Літо переважно спекотне, сухе; середня температура липня від 21°C на північному заході до 23°C на півдні, максимальна до 36-39°C (в останні роки і більше). Осінь тривала, тепліше весни, в основному хмарна.

Середньорічна температура коливається від 8,2°C на півночі до 10,8°C на півдні області. Загальна сума опадів 340-470 мм на рік, головним чином випадають влітку (часто у вигляді злив). Число годин сонячного сяйва приблизно 2200 на рік. Тривалість вегетаційного періоду 168-210 днів із загальною сумою температур від 28°C до 34°C.

Взимку переважають північні і південно-західні вітри, влітку - північно-західні і північні. Південна половина області схильна до посух, курних бурь, суховіїв.

2.4 Стан атмосферного повітря

Сучасне виробництво висуває нові складні проблеми, зокрема збереження чистоти одного з найважливіших компонентів біосфери – повітряної оболонки. Останнім часом фактори антропогенного забруднення атмосфери набули глобального характеру.

Кліматичні особливості Одеського регіону, значне збільшення автомобільного парку, його старінням та поганий стан доріг, збільшення інтенсивності потоку на дорогах стали причиною високого рівня забруднення атмосферного повітря. Негативний вплив на довкілля мали викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря стаціонарними джерелами виробничими підприємствами. Майже три чверті усіх викидів забруднюючих речовин нашого регіону (75 %) спричинено підприємствами постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, 25 % – підприємствами переробної промисловості. Також, однією з основних причин забруднення є використання суб'єктами господарювання паливних генераторів через тривалу відсутність електропостачання у області, пов'язану з пошкодженням енергетичної інфраструктури внаслідок вибухів від ракет та дронів рф.

Стан атмосферного повітря в області задовільний, окрім міста Одеси. Протягом року в регіоні Одеси часто спостерігається високий атмосферний тиск, що погіршує розсіювання та створює умови до критичного накопичення у приземному повітрі шкідливих домішок, як від стаціонарних джерел, так і від пересувних транспортних засобів. Фіксуються концентрації деяких шкідливих речовин що перевищують гранично допустимі нормативи.

Одеська область – регіон, що виділяється у господарському комплексі України своїми транспортно-розподільчими функціями, розвиненою промисловістю, інтенсивним сільськогосподарським виробництвом. Протягом 2023 р. у атмосферне повітря потрапило

27,9 тис. т забруднюючих речовин, що на 0,736 тис. т (або на 2.7 %) більш ніж у 2022 році та на 9,357 тис. т (або на 25%) менш ніж у 2021 році.

Загальна кількість підприємств, що у процесі діяльності впливають на стан атмосферного повітря складає понад 3000 суб'єктів господарювання.

До переліку екологічно-небезпечних об'єктів (найбільших забруднювачів) відносяться наступні підприємства Одеської області:

- ВНС «Головна» «Інфоксводоканал»; ВНС «Південна» «Інфоксводоканал»; ВНС «Котовська» «Інфоксводоканал»; ВНС «Столбова» «Інфоксводоканал»; ВНС «Жевахова гора» «Інфоксводоканал»; ВНС «Шкодова гора» «Інфоксводоканал»; ВНС «Західна» «Інфоксводоканал» – очистка та подача води;
- ПАТ «Одеський припортовий завод» - виробництво міндобриг та переробка аміаку;
- ТОВ «СОЮЗ»; ТОВ «РАФ» - розміщення ТПВ;
- КП «Білгород-Дністровськводоканал»; АТ «Котовськводоканал»; ПАТ «Ізмаїльський целюлозо-картонний комбінат»; ТДВ «Арцизький завод залізобетонних виробів» - міські очисні споруди;
- Одеська дільниця КС-15 Миколаївського управління магістрального аміакопроводу – транспортування аміаку;
- Магістральні газопроводи Одеське лінійно-виробниче управління магістральних газопроводів; Аміакопровід «Тольяті-Горлівка-Одеса» МДП «Трансаміак»; Нафтопровід «Снігурівка Одеса»; Одеське районне нафтопровідне управління: дільниця 10 км магістрального нафтопроводу «Снігурівка -Одеса»; дільниця 145 км магістрального нафтопроводу «Снігурівка - Одеса»; дільниця 177 км магістрального нафтопроводу «Снігурівка -Одеса»; дільниця 277 км магістрального нафтопроводу «Кременчуг-Херсон»; дільниця 45-46 км магістрального нафтопроводу «Снігурівка -Одеса»; Нафтопровід «Одеса-Броди»; МНТ (морський нафтовий термінал) «Південний» філії МН «Дружба» ПАТ «Укртранснафта»; ГКС «Березівка» Одеське лінійно-виробниче управління магістральних газопроводів» УМГК «Прикарпаттрансгаз» – транспортування вибухонебезпечних речовин;
- ПАТ «Одеський нафтопереробний завод» - переробка та зберігання вибухопожежонебезпечних речовин;
- МНТ «Південний» Філія «Південні магістральні нафтопроводи» ПАТ «Укртранснафта» - Переробка вантажів та зберігання вибухопожежонебезпечних речовин;
- ГКС «Ананьїв»; ГКС «Тарутине» - зберігання вибухопожежонебезпечних речовин;
- Газопроводи «Кривий Ріг-Одеса»; «Одеса-Кишинів-Рибниця», «Роздільна-Ізмаїл», «Ананьїв-Тирасполь», «Шебелинка-Дніпропетровськ-Одеса», «Шебелинка-Дніпропетровськ-Кривий Ріг-Ізмаїл» - транспортування газоподібного палива.

Майже три чверті усіх викидів забруднюючих речовин нашого регіону (70,4%) спричинено підприємствами постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, 15,9% – підприємствами переробної промисловості.

Основними токсичними інгредієнтами, якими забруднювалось повітря від стаціонарних джерел, були метан (72 % від сумарних обсягів), речовини у вигляді твердих суспендованих частинок (8,1%), оксид вуглецю (9,1%), діоксид азоту (4,3%), діоксид сірки (2,3%), неметанові леткі органічні сполуки (1,9%), аміак (1,8%). Більше половини усіх викидів забруднюючих речовин області припадало на м. Одеса.

Негативний вплив на довкілля мають викиди діоксиду вуглецю. Це парниковий газ, який затримує інфрачервоне випромінювання земної поверхні, що призводить до глобального потепління на планеті.

Динаміка обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за 2023 рік та два попередніх наведена в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Загальна кількість (одиниць) дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, виданих у поточному році суб'єкту господарювання, об'єкт якого належить до:	268	126	148
другої групи	30	24	41
третьої групи	238	102	107
Викиди забруднюючих речовин та парникових газів від стаціонарних джерел, тис. т	37,3	27,211	27,947
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на км ² , т	1,07	_*	_*
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на одну особу, кг	15,3	_*	_*

Загальна довжина залізничної мережі області майже 1100 км, її обслуговує 100 залізничних станцій. Одещину перетинає також 7 автомагістралей. Внаслідок інтенсивного руху транзитного автотранспорту через населені пункти, а також в зв'язку із збільшенням кількості транспортних засобів у місцевих жителів, спостерігається забруднення атмосферного повітря викидами вихлопних газів. Вихлопні гази містять певну кількість (залежно від палива, типу двигуна та його технічного стану) токсичних і шкідливих компонентів не тільки для людського організму, а й для всього довкілля.

Зменшення цього впливу можливе шляхом удосконалення схем руху, будівництвом об'їзних шляхів, розташування майданчиків для паркування автомобілів, покращення якості пального, покращення якості автодоріг.

Якість атмосферного повітря в населених пунктах. Моніторинг за станом атмосферного повітря у м. Одеса здійснювався пересувною екологічною лабораторією КП «Муніципальний центр екологічної безпеки» Одеської міської ради в затверджених точках контролю, розміщених на перехрестях транспортних магістралей міста, на кордонах санітарно-захисних зон потенційно-небезпечних об'єктах м. Одеси, в прибережній зоні, а також в парках і скверах, відповідно до затвердженого плану графіку.

Спостереження проводилися з автоматичним відбором проб та вимірами концентрацій газоаналізаторами за 6 забруднюючими речовинами (оксид вуглецю, озон, сірководень, діоксиду сірки, пил, діоксиду азоту) на протязі року раз на місяць в 24 точках контролю.

В прибережній зоні, а також в парковій зоні міста моніторинг показав мінімальний вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі.

За інформацією Гідрометеорологічного центру Чорного та Азовського морів екологічна обстановка у багатьох районах міста Одеси залишалась незадовільною, а концентрація деяких шкідливих речовин перевищувала граничнодопустимі. Однією з причин забруднення є використання багатьма підприємствами та приватними підприємцями електрогенераторних установок із-за тривалої відсутності електропостачання у місті.

Найбільший рівень забруднення повітря основними та специфічними речовинами спостерігався у північній та північно-західних промислових зонах міста.

Рівень забруднення повітря у м Одеса (ІЗА= 9,61) вищий за середній по Україні (ІЗА по Україні дорівнює 7,1). Високий рівень обумовлений значним рівнем забруднення повітря формальдегідом (ІЗА = 4,97), пилом (ІЗА = 1,33), діоксидом азоту (ІЗА = 1,27), сажею (ІЗА = 1,04), фенолом (ІЗА = 1,00).

Середній вміст формальдегіду у 3,0 рази перевищує середньодобову граничнодопустиму концентрацію, діоксиду азоту - 1,25 рази, пилу – 1,3 рази, фенолу, сажи – 1,0 рази, діоксид сірки, фториду водню – 0,8 раз, оксид вуглецю – 0,9 раз, оксиду азоту – 0,5 раз.

В цілому по місту порівняно з 2022 роком загальний рівень забруднення трохи зменшився. Спостерігалось незначне зменшення концентрацій діоксиду сірки, діоксиду азоту, сірководню, фториду водню, фенолу, формальдегіду. Концентрація пилу, оксиду вуглецю, сульфатів, сажі мали рівний хід.

З метою оцінки можливого впливу забруднення атмосферного повітря на стан здоров'я населення в населених пунктах області ДУ «Одеський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» проводився постійний моніторинг за станом його якості.

У 2023 році моніторингові дослідження атмосферного повітря здійснювались на визначення 27 забруднюючих речовин на території житлової забудови 47 населених пунктів, у тому числі на території 17 сільських населених пунктів.

В ході здійснення державного гігієнічного моніторингу було проведено 3524 лабораторних дослідження, у тому числі на території житлової забудови міст Одеса, Ізмаїл, Подільськ, Білгород-Дністровський, Роздільна, Южне, Кілія, Біляївка, Балта, Березівка, Овідіополь, Рені, Болград, Любашівка було відібрано та досліджено 3312 проб.

Перевищення максимально разових граничнодопустимих концентрацій було виявлено по вмісту пилу, оксид вуглецю, діоксиду азоту, сірчаному ангідриду у 18 пробах у містах Одеса, що становить 0,5 %. По іншим інгредієнтам перевищень гігієнічних нормативів у 2023 році не встановлено.

На території сільських населених пунктів було досліджено 212 проб атмосферного повітря перевищень нормативів у 2023 році не встановлено.

Громадськості відкрито онлайн доступ до результатів вимірювань на офіційному веб-сайті: <http://ecology.odessa.gov.ua> у розділі «Моніторинг довкілля».

Радіаційне забруднення атмосферного повітря

Згідно постанови КМУ від 30 березня 1998 р. № 391 для визначення радіаційної обстановки запроваджено щоденний моніторинг експозиційної дози гамма-випромінювання на території м. Одеси та районів області.

У м. Одесі було встановлено 30 контрольних точок. В районних центрах виміри проводилися у містах проживання і відпочинку населення не менше ніж у 10 контрольних точках населеного пункту.

Середні значення потужності експозиційної дози гамма-випромінювання коливаються від 0,07 до 0,15 мкЗв/годину, що не перевищує допустимі рівні.

Радіаційний фон на території області складає 11-14 мкР/год., що відповідає природному фону багаторічних спостережень.

2.5 Водні ресурсів

Водні ресурси області складаються з запасів підземних та поверхневих вод. Запаси поверхневих вод на території області розподіляються нерівномірно. Північна та центральна частини території характеризуються обмеженими запасами води, а південь та захід, які тяжіють до річок Дністер та Дунай, мають великий запас води.

На 01.10.2024 за наявною інформацією на території Одеської області нараховується 3 147 водозаборів, які належать 2 236 водокористувачам. Загальна кількість водопунктів складає 5 951, у тому числі артезіанських свердловин – 5 748, шахтних колодязів – 194, джерельних каптажів – 9.

Забезпеченість підземними водами питної якості становить близько 20 %. Питне водопостачання області майже на 80 % забезпечується за рахунок поверхневих джерел. По одеському водопроводу надходить вода з р. Дністер, в Ізмайльському районі з р. Дунай, в Болградському районі з оз. Ялпуг. Всі інші населені пункти користуються водою з підземних джерел.

Загальна протяжність водопровідних мереж в Одеській області становить 10 162,1 км, з них у незадовільному стані – 3 053,3 км, що становить 30,05 % від їх загальної протяжності. Протяжність каналізаційних мереж складає 1 886,4 км, з них у незадовільному стані – 857,3 км, що становить 45,4 % від їх загальної протяжності.

Державний моніторинг поверхневих вод здійснювало Басейнове управління водних ресурсів річок Причорномор'я та нижнього Дунаю здійснював згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 «Про порядок здійснення державного моніторингу вод» та наказу Держводагентства України від 31.03.2021 № 233 «Про впровадження Порядку здійснення державного моніторингу вод». В рамках зазначеного, лабораторією моніторингу вод Південного регіону:

- на території басейну річки Дністер відібрано 982 проб та проведено 9 726 вимірювань показників якості води і властивостей ґрунту, відібрано 163 проби води (для визначення фізико-хімічних показників - 76 проб, для визначення хімічних забруднюючих речовин – 87 проб) та проведено 1 976 лабораторних вимірювань показників якості води;

- на території басейну річки Дунай відібрано 917 проб та проведено 4 698 вимірювань показників якості води і властивостей ґрунту, відібрано 253 проби води (для визначення фізико-хімічних показників – 57 проб, для визначення хімічних забруднюючих речовин – 196 проб) та проведено 1 504 лабораторних вимірювань показників якості води;

- на території басейну річок Причорномор'я відібрано 648 проб та проведено 3205 вимірювань показників якості води і властивостей ґрунту, відібрано 123 проби води (для визначення фізико-хімічних показників – 41 проба, для визначення хімічних забруднюючих речовин – 82 проби) та проведено 1 081 лабораторних вимірювань показників якості води;

- по басейну річки Південний Буг відібрано 11 проб та проведено 80 вимірювань показників якості води.

Однак, забезпеченість підземними водами якісною питною водою у цілому по області становить близько 30 %. Питне водопостачання області майже на 80 % забезпечується за рахунок поверхневих джерел, тому якість води у поверхневих водних об'єктах є вирішальним чинником санітарного та епідеміологічного благополуччя населення. Одеський водопровід одержує воду з поверхневих джерел річки Дністер, Ізмайльський район з ріки Дунай, Болградський район з озера Ялпуг. Всі інші населені пункти користуються водою з підземних джерел.

У 2023 році забір води з природних водних об'єктів складає 1293,270 млн. м³, що на 625,637 млн. м³ більше ніж у 2022 році.

Водопостачання від загального обсягу використаної прісної води становить 193,799 млн. м³ та розподіляється наступним чином:

- питні та санітарно-гігієнічні потреби – 65,998 млн. м³;
- виробничі потреби – 32,963 млн. м³;
- зрошення – 125,037 млн. м³;
- сільськогосподарські – 1,896 млн. м³.

Загальний обсяг водовідведення у 2023 році склав 104,972 млн.м³, у тому числі у поверхневі водні об'єкти 102,673 млн. м³ (таблиця 4.1.3.2.).

Скид забруднених стічних вод у водні об'єкти складає 13,548 млн. м³, з них недостатньо очищених- 2,871 млн.м³, без очищення – 10,677 млн. м³.

У порівнянні з 2022 роком збільшився скид забруднених стічних вод на 8,808 млн.м³, що може бути наслідком погіршення роботи деяких очисних споруд.

На території Одеського регіону за особливостями водокористування та умовами водозабезпеченості у межах існуючих річкових басейнів можна виділити п'ять водогосподарських районів, а саме:

1. Північний водогосподарський район охоплює територію Подільського району (колишні Ананьївський, Балтський, Кодимський, Подільський, Окнянський, Любашівський і Савранський адміністративних районів). На території зазначених районів налічується 1079 артсвердловин, з них 786 (73 %) знаходяться у незадовільному технічному стані. Підземні джерела районів є основним джерелом водопостачання і оцінюються, як придатні для питного водокористування.

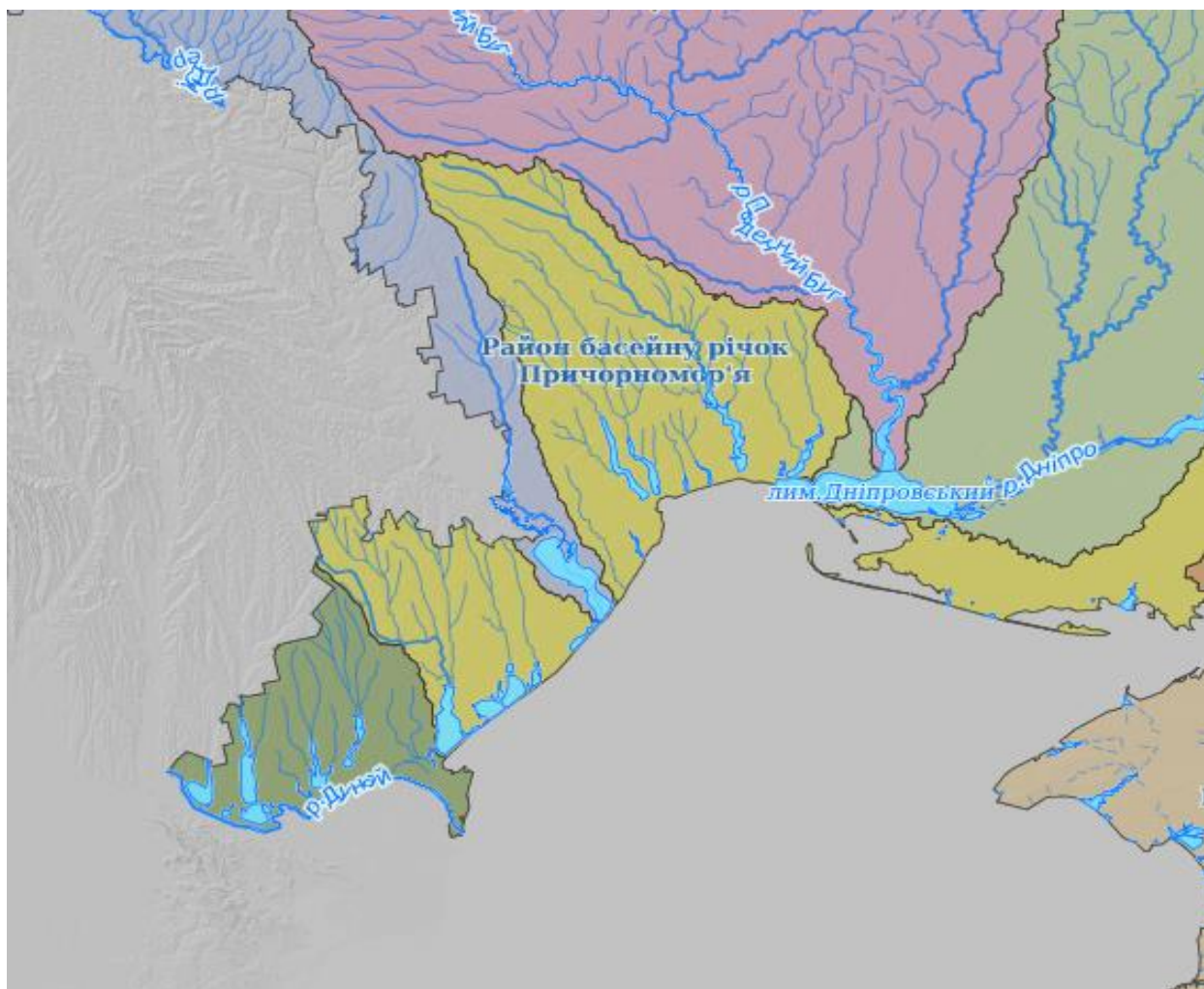
2. Центральний водогосподарський район охоплює території Березівського району та Роздільняського району (колишні Великомихайлівський, Миколаївський, Захарівський та Ширяївський адміністративні райони). На території зазначених районів налічується 1155 артсвердловин, з них 796 (69 %) знаходяться у незадовільному технічному стані. Мінералізація підземних вод, головним чином верхньосарматських (розвідані горизонти, на які бурять свердловини для споживання води на питні потреби) водоносних горизонтів артезіанського басейну підвищена, але вони являються єдиним джерелом водопостачання.

3. Приміський (Придністровський) водогосподарський район охоплює території міст Одеса, Чорноморськ, Южний, Теплодар, Білгород-Дністровський та Білгород-Дністровського, Одеського, Роздільняського районів (колишні Біляївський, Лиманський, Іванівський, Овідіопольський та Роздільнянський адміністративні райони). Забір води для питного водопостачання здійснюється з річки Дністер та підземних водоносних горизонтів. На території зазначених районів налічується 2 338 артсвердловин, з них 1397 артсвердловин (60 %) знаходяться у незадовільному технічному стані.

4. Південно-Західний водогосподарський район охоплює територію Болградського та Білгород-Дністровського району (колишні Арцизький, Саратовський, Тарутинський і Татарбунарський адміністративні райони) та характеризується у цілому незадовільною водогосподарською ситуацією та відсутністю надійних джерел водопостачання – розвідані підземні води мають високу мінералізацію. На території зазначених районів налічується 796 артсвердловин, з них 470 (59 %) знаходяться у незадовільному технічному стані.

5. Придунайський водогосподарський район охоплює територію міста Ізмаїл та Болградського, Ізмаїльського районів (колишні Болградський, Ізмаїльський, Кілійський і Ренійський адміністративні райони). Забір води для питного водопостачання здійснюється з річки Дунай та підземних водоносних горизонтів. На території зазначених районів налічується 296 артсвердловин, з них 204 (69 %) знаходяться у незадовільному технічному стані.

За даними статзвітності № 2 ТП-водгосп (річна) «Звіт про використання води» у 2023 році в Одеській області забрано 1 293,270 млн.м³ води із природних водних об'єктів, у тому числі 24,552 млн.м³ з підземних джерел.

[Рис.2 – Викопіювання з Геопорталу Державний водний кадастр України](#)

На території Одеської області налічується 132 підприємства, які скидають стічні води в поверхневі водойми, у тому числі 24 господарства, які здійснюють скид в канали зрошувальних систем. Основними забруднювачами являються: ТОВ «Інфокс» філія «Інфоксводоканал», КП «Чорноморськводоканал», КП «Водоканал» м. Арциз, КВЕП «Подільськводоканал», КП «Білгород-Дністровськводоканал», Затоківське ВУЖКГ, КП «Балтаводоканал», ПАТ «Целюлозно-картоний комбінат», МКП «Теплодарводоканал» та інші. Основними забруднювачами поверхневих вод є підприємства житлово- комунального господарства. Скид стічних вод від яких у 2023 році складає 102,673 млн.м³.

Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод

Назва водного об'єкту	Кількість державних моніторингових створів спостереження, од		Відбрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
Басейн р. Дністер					
р. Дністер	2	2	24	624 (фізико-хімічні) та 1464 (пріоритетні)	6 (БСК ₅)**
р. Ягорлик	1	1	12	312 (фізико-хімічні) та 732 (пріоритетні)	1 (ХСК), 1 (мінералізація), 1 (флуорантен), 1 (бензо(в)флуорантен), 1 (бензо(к)флуорантен), 1 (бензо(г,х,і),перілен)
р. Білочі	1	1	12	312 (фізико-хімічні) та 732 (пріоритетні)	3 (ХСК), 1 (БСК ₅), 1 (залізо загальне), 2 (флуорантен), 2 (бензо(в)флуорантен), 2 (бензо(к)флуорантен), 2 (бензо(г,х,і),перілен)
Кучурганське водосховище	2	2	24	624 (фізико-хімічні) та 1464 (пріоритетні)	17 (ХСК), 14 (БСК ₅), 24 (мінералізація) **
р. Турунчук	1	1	12	312 (фізико-хімічні) та 732 (пріоритетні)	3 (ХСК)**
Дністровський лиман*	1	1	12	732 (пріоритетні)	1 (бензо(в)флуорантен), 1 (бензо(к)флуорантен), 1 (бензо(г,х,і),перілен)
р. Кучурган	1	1	4	104 (фізико-хімічні) та 244 (пріоритетні)	4 (мінералізація), 3 (ХСК), 4 (БСК ₅), 1 (NH ₄)**
Басейн р. Дунай					
р. Дунай*	8	8	96	960 (фізико-хімічні) та 5856 (пріоритетні)	4 (ХСК), 3 (БСК ₅), 3 (NH ₄), 1 (феноли), 1 (кадмій), 1 (свинець)
водосховище Ялпуг*	2	2	24	312 (фізико-хімічні) та 1464 (пріоритетні)	9 (ХСК), 5 (БСК ₅), 11 (мінералізація) 1 (алахлор), 1 (бензо(в)флуорантен), 1 (бензо(к)флуорантен), 1 (бензо(г,х,і),перілен)
водосховище Кугурлуй*	1	1	12	2074 (пріоритетні)	1 (цибутрин), 1 (бензо(в)флуорантен), 1 (бензо(к)флуорантен), 1 (бензо(г,х,і),перілен)

водосховище Китай*	1	1	12	671 (пріоритетні)	не виявлено перевищень ЕНЯ _{max} **
водосховище Кагул*	1	1	12	671 (пріоритетні)	не виявлено перевищень ЕНЯ _{max} **
водосховище Катлабух*	2	2	24	1464 (пріоритетні)	не виявлено перевищень ЕНЯ _{max} **
р. Великий Ялпуг	1	1	9	234 (фізико-хімічні) та 549 (пріоритетні)	5 (ХСК), 7 (БСК ₅), 9 (мінералізація), 1 (NH ₄), 1(залізо заг.), 1 (цибутрин)
р. Киргиж- Китай	1	1	7	182 (фізико-хімічні) та 427 (пріоритетні)	7 (ХСК), 5 (БСК ₅), 7 (мінералізація), 4 (NH ₄)**
р. Карасулак*	1	1	11	671 (пріоритетні)	3 (бензо(b)флуорантен), 2 (бензо(k)флуорантен), 2 (бензо(g,h,i),перілен)
р. Нерушай*	1	1	12	732 (пріоритетні)	не виявлено перевищень ЕНЯ _{max} **
р. Ташбунар	1	1	1	61 (пріоритетні)	1 (флуорантен), 1(бензо(b)флуорантен), 1(бензо(k)флуорантен), 1(бензо(g,h,i),перілен), 1 (циперметрин)
озеро Саф'яни*	1	1	7	427 (пріоритетні)	не виявлено перевищень ЕНЯ _{max} **
Басейн річки Південний Буг					
р. Кодима	1	1	12	732 (пріоритетні)	не виявлено перевищень ЕНЯ _{max} **
Басейн річок Причорномор'я					
р. Каплань	1	1	7	182 (фізико-хімічні) та 427 (пріоритетні)	2 (ХСК), 7 (мінералізація)**
р. Чага	1	1	9	234 (фізико-хімічні) та 549 (пріоритетні)	4 (флуорантен), 1 (бензо(a)пірен), 5 (бензо(b)флуорантен), 5 (бензо(k)флуорантен), 5 (бензо(g,h,i),перілен), 5 (ХСК), 7 (БСК ₅), 3 (NH ₄), 9 (мінералізація) 1(залізо заг.)
р. Когильник	1	1	12	312 (фізико-хімічні) та 732 (пріоритетні)	11 (ХСК), 11 (БСК ₅), 7 (NH ₄), 12 (мінералізація)**
р. Сарата	1	1	9	234 (фізико-хімічні) та 549 (пріоритетні)	3 (ХСК), 1 (БСК ₅), 4 (NH ₄), 9 (мінералізація)**
р. Хаджидер*	2	2	24	312 (фізико-хімічні) та 1464 (пріоритетні)	9 (ХСК), 9 (БСК ₅), 9 (мінералізація), 4 (NH ₄), 1(залізо заг.), 3 (флуорантен), 2 (бензо(a)пірен), 4 (бензо(b)флуорантен),

					4 (бензо(к)флуорантен), 4 (бензо(g,h,i),перілен); низький розчинений кисень (у серпні)
Водосховище Сасик*	1	1	12	732 (пріоритетні)	1 (бензо(b)флуорантен), 1 (бензо(к)флуорантен), 1 (бензо(g,h,i),перілен)
р. Алкалія*	1	1	12	732 (пріоритетні)	не виявлено перевищень ЕНЯ _{max} **
р. Великий Куяльник	1	1	4	244 (пріоритетні)	не виявлено перевищень ЕНЯ _{max} **
р. Тилігул*	1	1	12	732 (пріоритетні)	1 (бензо(b)флуорантен), 1 (бензо(к)флуорантен), 1 (бензо(g,h,i),перілен)
Хаджибейський лиман*	1	1	12	732 (пріоритетні)	1 (мідь), 1 (кадмій), 1(цинк) **
Тилігульський лиман*	1	1	12	732 (пріоритетні)	не виявлено перевищень ЕНЯ _{max} **

* фізико-хімічні дослідження води по пунктах спостереження: р. Дунай (32 км, с. Ліски, Кислицький рукав, 89,9 км, 94 км), р. Хаджидер (с. Сергіївка), р. Алкалія, Хаджибейський лиман, водосховище Сасик, водосховище Катлабух (с. Кислиця та смт Суворове), р. Тилігул, Тилігульський лиман, водосховище Кагул, р. Карасулак, водосховище Ялпуг (с. Коса), водосховище Кугурлуй (с. Н. Некрасівка), озеро Саф'яни, водосховище Китай, р. Нерушай, Дністровський лиман виконувались лабораторією Дунайської гідрометеорологічної обсерваторії.

** вміст досліджуваних пріоритетних та специфічних речовин не перевищував максимально-допустимих концентрацій. Для визначення хімічного стану масивів поверхневих вод враховувались перевищення екологічних нормативів якості, а саме максимально-допустимих концентрацій (ЕНЯ_{max}) та середньорічних допустимих концентрацій (ЕНЯ_{ср}).

У 2023 році лабораторія моніторингу вод Південного регіону БУВР річок Причорномор'я та нижнього Дунаю здійснювала щомісячний відбір проб та фізико-хімічні дослідження по питних та транскордонних пунктах, а також проводила відбір та екстракцію 43 проб води для виконання досліджень на вміст пріоритетних та специфічних забруднюючих речовин, які проводились у лабораторії моніторингу вод Західного регіону (м. Івано-Франківськ).

2.6 Земельні ресурси, ґрунти та надра

Головне природне багатство області – її земельні ресурси, що представлені переважно чорноземними ґрунтами з високою природною родючістю. У сполученні з теплим степовим кліматом вони формують високий агропромисловий (сільськогосподарський) потенціал регіону.

Земельні ресурси області площею 3 331,38 тис. га характеризуються надзвичайно високим рівнем освоєння, за призначенням і використанням розподіляються:

- землі сільськогосподарського призначення складають 2 588,18 тис. га (77,69 %), з них: рілля - 2 077,042 тис. га (62,35 %), виноградники - більше 80 тис. га;
- землі громадського призначення - 30,5 тис. га;
- землі оздоровчого призначення - 2,0 тис. га;
- землі рекреаційного призначення - 4,5 тис. га;
- землі лісгосподарського призначення, ліси та інші лісовкриті площі -223,4 тис. га (6,7 %);
- землі водного фонду 210,73 тис. га (6,33 %), в тому числі природні водотоки (річки та струмки) - 15,3 тис. га, озера та лимани - 167,2 тис. га, ставки - 12,1 тис. га, штучні водосховища - 7,6 тис. га, штучні водостоки (канали, колектори, канами) - 8,4 тис. га;
- землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики - 31,7 тис. га.

- порушені землі віднесено 2,4 тис. га, з них не використовуються - 1,5 тис. га:
 - землі транспорту та зв'язку - 25,1 тис. га;
 - землі під твердими побутовими відходами - 0,5 тис. га, з яких більша частина не відповідає екологічним нормам.

Виходячи з кількості, найактуальнішим є питання ефективного використання та охорони земель сільськогосподарського призначення. Результати контролю охорони земель вимагають невідкладних науково обґрунтованих заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів та отримання екологічно чистих продуктів харчування.

В області щорічно виконуються заходи в рамках реалізації Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 271-р.

Структура земельного фонду регіону наведена в таблиці 2.6.1.

Таблиця 2.6.1

Категорія земель та види земельних угідь	2021		2022		2023	
	всього, тис.га	% до загальної площі території	всього, тис.га	% до загальної площі території	всього, тис.га	% до загальної площі території
1	4	5	6	7	10	11
Загальна територія, у т.ч.	3331,40	100,00	3331,38	100,00	3331,38	100,00
1. Сільськогосподарські угіддя	2588,22	77,69	2588,22	75,56	2588,18	75,56
рілля	2076,97	62,35	2077,04	62,34	2077,04	62,34
перелоги	27,18	0,82	27,18	0,82	27,18	0,82
багаторічні насадження	82,331	2,47	82,29	2,47	82,29	2,47
сіножаті і пасовища	401,75	12,06	401,67	12,06	401,67	12,06
2. Ліси та інші лісовкриті площі	223,36	6,70	223,41	6,71	223,41	6,71
з них вкриті лісовою рослинністю	200,245	6,01	200,20	6,01	200,20	6,01
3. Забудовані землі	134,14	4,03	134,14	4,02	134,14	4,02
4. Відкриті заболочені землі	77,2	2,32	76,97	2,31	76,97	2,31
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	30,79	0,92	31,03	0,93	31,03	0,93
6. Інші землі	277,69	8,34	277,65	8,33	277,65	8,33
Всього земель (суша)	3120,66	93,67	3120,65	93,67	3120,65	93,67
Території, що покриті поверхневими водами	210,74	6,33	210,73	6,33	210,73	6,33

Найважливішою і найбільш поширеною ґрунтоутворюючою породою на території області є ліс (рис.3). У лісостеповій частині ґрунтовий покрив досить різноманітний. Але більшу частину Одеського лісостепу вкривають середньогумусні чорноземи (вміст гумусу 5-8%). У багатьох містах трапляються невеличкими острівцями опідзолені сірі і деградовані ґрунти. У долинах рік поширені піщані алювіально-лучні ґрунти. Різноманітність ґрунтів у лісостеповій частині області пояснюється тим, що в минулому ґрунти тут утворилися, як під лісовою, так і під трав'янистою рослинністю. Для всіх ґрунтових комплексів одеського лісостепу характерна природна родючість.

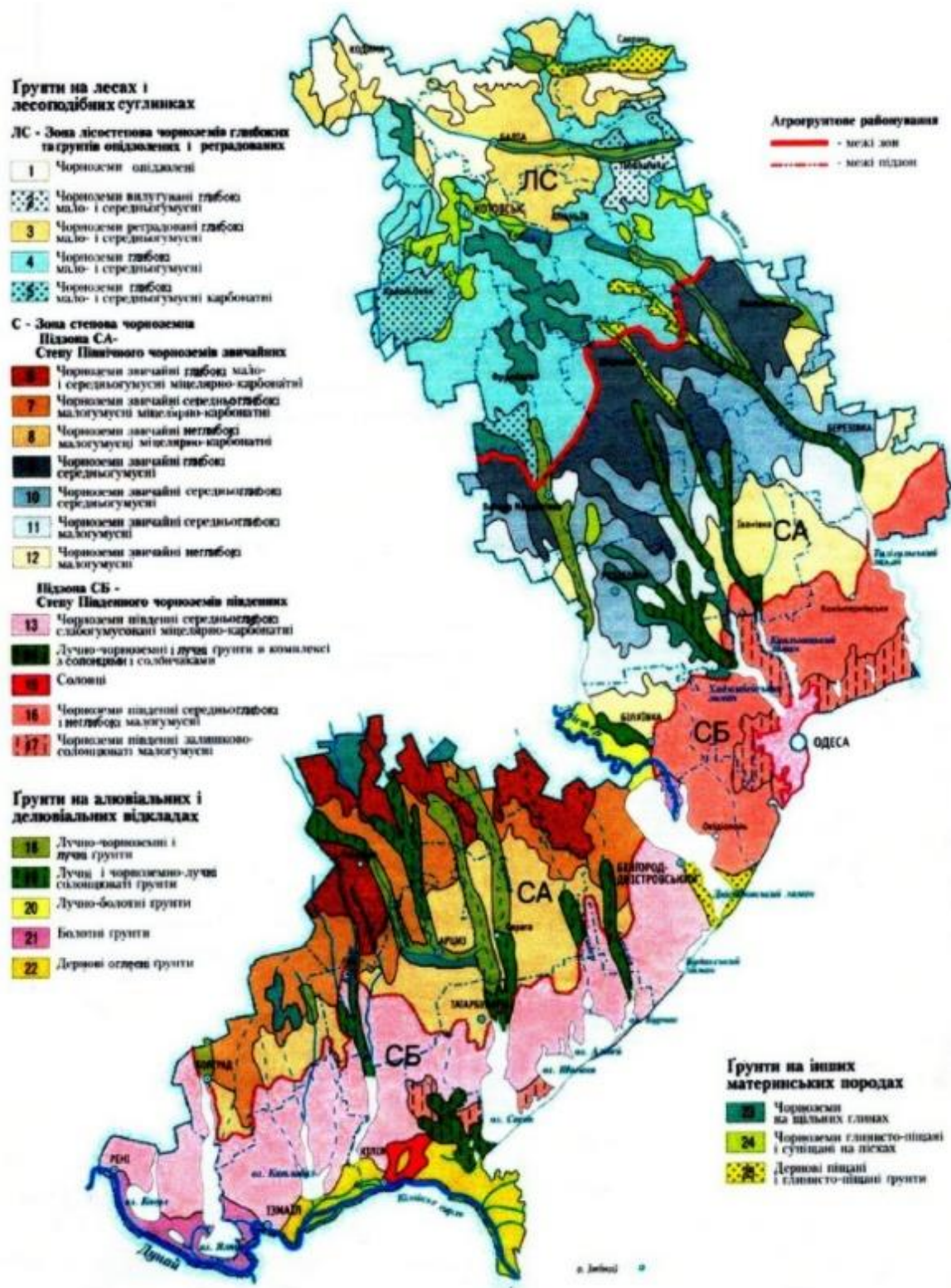

Рис.3 – Карта ґрунтів Одеської області

Степ займає більшу частину території області, ґрунтознавці поділяють його на південний, або сухий (приморська смуга) і центральний. Центральний степ на півночі межує з лісостепом. На півдні його межа проходить по лінії Роздільна – Березівка. Тут на лесових материнських породах найбільш поширений звичайний середньогумусний чорнозем, який відрізняється від типового меншим гумусним горизонтом, вміст гумусу в ньому 6-7,5%. У південному, або сухому степу на вододілах найбільш поширений звичайний південний мало- і середньогумусний чорнозем (вміст гумусу 4-4,5%). Південні чорноземи на захід від Одеси мають товщу гумусних горизонтів 55-60см. У задністровській частині області більшу частину території займають також південні

чорноземи. У крайньому північно-західному кутку її досить поширені глибокі середньогумусні чорноземи. На південний схід до лінії с. Червоноармійське (Болградський район) – Нова Іванівка-Роща (Тарутинський район) – Старокозаче поширені звичайні малогумусні чорноземи. У прибережній смузі від озера Сасик до Дністровського лиману ґрунти в основному солонцюваті. У заплавах Дунаю і Дністра поширені мулуваті-болотні в комплексі з торфово-болотними.

Мінерально-сировинна база області майже на 80 % складається із сировини для виробництва будівельних матеріалів. Найбільш важливими видами є: цементна сировина, керамзитова сировина, камінь будівельний, вапняк для опіку, піски.

Найбільше розповсюдження мають тверді нерудні корисні копалини місцевого значення: піски, суглинки, гравій, галька, граніти, які використовуються як будівельні матеріали чи сировина для їх виробництва. За даними Причорноморського ДРГП на території області налічується 145 родовищ корисних копалин, що застосовуються у будівництві та знаходяться на Державному балансі родовищ корисних копалин, з яких розробляються лише 45 родовищ.

Деградація земель – природне або антропогенне спрощення ландшафту, погіршення стану, складу, корисних властивостей і функцій земель та інших органічно пов'язаних із землею природних компонентів (Закон України «Про охорону земель»).

Відповідно до інформації структурних територіальних підрозділів Головного управління Держгеокадастру в Одеській області станом на 01.01.2023 площа деградованих земель по Одеській області складає 33,0 тис. га. Протягом 2022 року на території Одеської області роботи щодо консервації земель не проводились у зв'язку з відсутністю фінансування.

Важливість питання ефективного використання та охорони земель сільськогосподарського призначення у Одеській області є одним з найактуальніших, адже в області понад 2,5 млн га сільськогосподарських угідь, у тому числі більш 2 млн га ріллі, більше 80 тис. га виноградників. Контроль щодо охорони земель вимагає невідкладних науково обґрунтованих заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів та отримання екологічно чистих продуктів харчування. Так, з метою організації сільськогосподарського виробництва і впорядкування сільськогосподарських угідь у межах землеволодінь та землекористувань для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва, раціонального використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного середовища і покращання природних ландшафтів за заявою землевласників або землекористувачів розробляються проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь (ст. 52 Закону України «Про землеустрій»).

2.7 Поводження з відходами

З метою вирішення питання несанкціонованих сміттєзвалищ Департамент екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації забезпечує координацію роботи в частині збору та оброблення інформації територіальних громад щодо проведення роботи з виявлення та ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ з урахуванням вимог ст. 25-26 Закону України «Про управління відходами».

Відсутність роздільного збирання відходів робить у багатьох випадках тверді побутові відходи рівнозначними з промисловими за характером та наслідками впливу на довкілля та здоров'я населення. Морфологічний склад побутових відходів з кожним роком ускладнюється, включаючи в себе все більшу кількість екологічно небезпечних компонентів та речовин. Проблема екологічної небезпеки твердих побутових відходів торкається всіх стадій поводження з ними, починаючи зі збирання і транспортування та закінчуючи підготовкою до використання утильних компонентів, знищенням або похованням фракцій, які не використовуються.

Серед небезпечних відходів, що утворилися протягом року, значна кількість відходів свинцю, міді, нафтопродуктів та нафтошламів, відпрацьованих формувальних сумішей, осадків з відстійників після реагентного або коагуляційного очищення, важких металів, відпрацьованих каталізаторів тощо.

Дані щодо операцій поводження з небезпечними відходами впродовж 2021-2023 років в Одеській області наведено у табл. 8.1.1.

Утворення та поводження з відходами

Таблиця 3.6

№ з/п	Показники	2021	2022	2023
1	2	3	4	5
1	Утворено відходів I- IV класів небезпеки,	370,1	195,1	193,9
2	в т. ч. відходів I-III класів небезпеки	2,3	0,7	0,9
3	Утилізовано відходів I- IV класів небезпеки,	9,2	10,8	3,6
4	в т. ч. відходів I-III класів небезпеки	6,1	7,2	2,7
5	Спалено відходів I- IV класів небезпеки,	43,3	39,9	32,7
6	в т. ч. відходів I-III класів небезпеки	2,5	4,6	2,1
7	Видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти відходів I- IV класів небезпеки,	647,7	480,9	513,6
8	в т. ч. відходів I-III класів небезпеки	0,0	0,0	0,0

Примітка: інформація наведена за даними Головного управління статистики в Одеській області

Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення). До категорії надзвичайно небезпечних належать ртуть та ртутьвміщуючі відходи. На регіональному досвіді простежується можливість успішного вирішення проблеми ртутьвміщуючих відходів, у першу чергу, люмінесцентних ламп. Так, для впорядкування поводження з відпрацьованими люмінесцентними лампами, що є відходами I класу небезпеки через вміст ртуті, на базі ліцензованих підприємств створюються системи централізованого збирання, зберігання і вивезення на переробку цього виду небезпечних відходів. Однак, питання про централізоване вивезення ртутьвміщуючих відходів, яке вирішене у м. Одеса, в районах вирішено лише частково.

В цілому в Одеській області створені та експлуатуються потужності з утилізації та знешкодження небезпечних відходів виробництва та споживання.

Всього експлуатується 1 демеркурізаційна установка ТОВ «НВК «Укрекопром» та 2 комплекси по термічному знешкодженню небезпечних відходів (інсинераторів) та комплекс по термічному знешкодженню небезпечних відходів ТОВ «Утільвторпром».

Також, серйозною проблемою залишалась проблема зберігання та безпечного поводження з непридатними хімічними засобами захисту рослин (далі - ХЗЗР), які залишились на території Одеської області з радянських часів.

Умови їхнього зберігання та тара не відповідають чинним нормам безпеки, технічний стан місць зберігання з часом погіршується. Подальше розташування таких небезпечних речовин в області призводить до забруднення довкілля, створює загрозу життю та здоров'ю людей. Ситуація вимагає вжиття невідкладних заходів щодо їх безпечного збирання, перевантаження, перевезення та видалення/утилізації

Одним із складних та проблемних місць накопичення ХЗЗР був бункер могильника біля села Алтестове Одеського району Одеської області, побудований у 1978 році Одеським морським торговельним портом, який на той час перебував у підвідомчому підпорядкуванні Чорноморського морського пароплавства і Міністерства морського флоту СРСР. На цьому об'єкті розміщено і обліковується 147,0 тонн отрутохімікатів (ДДТ) із затонулого в Одеській затоці 1972 року теплохода «Моздок». Сьогодні підтримання об'єкта в експлуатаційному стані залишилось за Державним підприємством «Одеський морський торговельний порт», який належить до сфери управління Міністерства інфраструктури України та залишається в державній власності.

В умовах воєнного стану заходи з ліквідації зазначеного об'єкта були терміновими. Тому розпорядженням голови облдержадміністрації від 16 лютого 2023 року № 112/А-2023 (зі змінами) затверджено Регіональну комплексну програму з охорони довкілля Одеської області на 2023 рік, якою передбачено виконання заходу «Забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та небезпечних хімічних речовин біля с. Алтестове отрутомогильник, у тому числі непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР) та тари з під них».

06.10.2023 Департаментом укладено договір № 19 з та ТОВ «НВК УКРЕКОПРОМ» про надання послуг із забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, видалення відходів виробництва, одержання і застосування біоцидів та фітофармацевтичних препаратів, включно з відходами пестицидів та гербіцидів, які не відповідають стандартам, мають прострочений термін придатності чи не придатні для використання за призначенням (код А4030) біля с. Алтестове отрутомогильник в кількості 147 тонн.

Роботи за вищезазначеним договором були виконані у повному обсязі ТОВ «НВК УКРЕКОПРОМ» у грудні 2023 року. Крім того, станом на 30 липня 2024 року було завершено виконання послуги із забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, видалення відходів виробництва, одержання і застосування біоцидів та фітофармацевтичних препаратів, включно з відходами пестицидів та гербіцидів, які не відповідають стандартам, мають прострочений термін придатності чи не придатні для використання за призначенням на території Подільського, Березівського, Білгород-Дністровського, Болградського, Ізмайльського, Одеського, Роздільнянського районів Одеської області, на яких розташовувались ще 49 складів, загальною кількістю 311,3756 тонн.

На території Одеської області, за даними щорічної звітності за формою № 1-ТПВ, кількість змішаних твердих побутових відходів, зібраних та перевезених підприємствами виконавцями послуг за 2023 рік складає 3,491 млн. м³/ 872,9 тис.т, кількість змішаних твердих побутових відходів захоронених на полігонах та звалищах за 2023 рік складає 3,320 млн. м³/ 830,2 тис.т.

Послугами з вивезення ТПВ охоплено 69 % населення.

Згідно з даними звітності за формою 1-ТПВ в області діють 91 підприємства, що надають послуги у сфері управління ТПВ, з яких: 69 підприємства комунальної форми власності, 1 - часткою комунальної форми власності, 21 - приватної форми власності.

Роздільне збирання окремих компонентів ТПВ запроваджено в області в 44 населених пунктах. Тобто більша кількість ТПВ захоронюється у змішаному (невідсортованому) вигляді на полігонах ТПВ.

За даними Департаменту житлово-комунального господарства та енергоефективності Одеської обласної державної адміністрації кількість сміттєзвалищ складає 628 од, загальною площею 1 046,32 га.

Департаментом екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації до 09.07.2023 вівся реєстр місць видалення відходів. Станом на 09.07.2023 року до реєстру МВВ було внесено 530 місць видалення відходів, з них 516 звалищ твердих побутових відходів загальною площею 1274,93 га.

Актуальною та гострою проблемою є питання незадовільного стану майже всіх полігонів та порушень правил їх експлуатації відповідно до норм чинного законодавства.

На території Одеської області майже всі сміттєзвалища не відповідають нормам екологічної безпеки (в т. ч. вимогам ДБН В.2.4-2-2005) та потребують реконструкції відповідно до нормативно-правових документів.

Більша частина сміттєзвалищ експлуатуються з наступними порушеннями:

- відсутні проекти полігонів, документи щодо введення в експлуатацію, інструкції з експлуатації МВВ, щорічні технологічні плани організації робіт із захоронення відходів,
- не здійснено належне приймання і контроль відходів;
- майже на всіх сміттєзвалищах відсутній дноізолюючий захисний екран, що призводить до потрапляння небезпечних шкідливих речовин у ґрунти та підземні горизонти;
- відсутні споруди щодо збирання та утилізації біогазу;
- не здійснюється збирання та знезараження фільтрату;
- не здійснюються спостереження за станом забруднення ґрунтів, підземних вод та атмосферного повітря в районі полігону;
- відсутні дані про реальні обсяги накопичених відходів;
- відсутній належний збір та вивезення ТПВ з населених пунктів, що призводить до утворення великої кількості несанкціонованих сміттєзвалищ.

Побутові відходи, які утворюються в місті Одеса та прилеглих територіях, вивозяться на Одеське міське звалище ТПВ-1 «Дальницькі кар'єри».

Сміттєзвалище розташоване близько 3 км від с. Великий Дальник Одеського району та близько 2,5 км від с. Нова Долина Одеського району, загальною площею 96,2 га.

Полігон ТПВ-1 «Дальницькі кар'єри» експлуатується ТОВ «КЛІАР-СІТІ».

На сміттєзвалище приймаються тверді побутові та промислові відходи, що вивозяться з території м. Одеса, Іллічівського порту та прилеглих населених пунктів самовивезенням ї (по талонам). Полігон експлуатується з початку 1974 року.

На державному рівні не розроблено типового проєкту полігону твердих побутових відходів для невеликого населеного пункту. А саме в цих містечках несанкціоновані звалища набувають не тільки досить великих розмірів, а й накопичують небезпечні речовини і матеріали.

Однією з побічних, але дуже актуальних проблем полігонів побутових відходів, є попадання і накопичення токсичних відходів за рахунок порушення підприємствами правил поводження з ними.

Основні показники поводження з відходами, тис. т

Таблиця 3.7

№ з/п	Показники	2021	2022	2023
1	Утворено	370,1	195,1	193,9
2	Одержано від інших підприємств	-	-	-
3	Спалено	43,3	39,9	32,7
3.1	у тому числі з метою отримання енергії	-	-	-
4	Використано (утилізовано)	9,2	10,8	3,6
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	647,7	480,9	513,6
6	Передано іншим підприємствам	-	-	-
7	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	-	-	-
8	Наявність на кінець звітнього року у сховищах організованого складування та на території підприємства	-	-	-

Примітка: інформація наведена за даними Головного управління статистики в Одеській області

Інформація про кількість сміттєзвалищ (полігонів)

Таблиця 3.8

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість
1	2	3
	Сміттєзвалища (полігони)	
1	Березівський район	130
2	Білгород-Дністровський район	83
3	Болградський район	88
4	Ізмаїльський район	47
5	Одеський район	49
6	Подільський район	148
7	Роздільнянський район	83
	Всього	628

Примітка: інформація наведена за даними Департаменту житлово-комунального господарства та енергоефективності Одеської обласної державної адміністрації.

2.8 Культурна спадщина

На 01.10.2024 року до мережі закладів культури області відноситься: 6 театрів (1 – Національний), обласна філармонія, 676 бібліотек (1 – Національна), 671 клубний заклад, 74 мистецькі школи, 24 музеї (юридичні особи, 1 – Національний) та 165 музеїв (не юридичні особи), 3 заклади фахової передвищої освіти, 10 кінотеатрів (приватні), 7 парків культури та відпочинку, державний цирк. Закрито Поплавський клуб Новоборисівської сільської ради Роздільнянського району, Веселівський будинок культури Андрієво-Іванівської сільської ради Березівського району.

В ході агресії російської федерації проти України протягом 2022-2024 років пошкоджено 26 закладів культури: 4 публічні бібліотеки, 10 будинків культури, 6 музеїв, 2 театри, 4 заклади мистецької освіти.

За рахунок коштів місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством відновлено 15 об'єктів.

На території м. Одеса та Одеської області розташовані більше 4500 пам'яток культурної спадщини які презентують період від античності до ХХ ст. Найбільшою є концентрація архітектурних пам'яток в центральній частині Одеси, де розташовані такі визначні пам'ятки як Одеський національний академічний театр опери та балету, Потьомкінські сходи, ансамбль Приморського бульвару, Воронцовський та Шахський палаци, палаци Абаза та Гагаріних, які одночасно є популярними туристичними об'єктами. Не менш цікавими є палаци на території області – Палац Курисів в с. Курисове Лиманського району та Палац-садиба Дубицьких в с. Василівка Біляївського району.

Найбільш визначною архітектурною пам'яткою на території області є комплекс Акерманської фортеці (XIV-XVI ст.) в м. Білгород-Дністровський.

Не менш цікавими є й культові споруди-пам'ятки такі як Мала мечеть в Ізмаїлі, унікальні для південної України дерев'яні храми в Балтському та Кодимському районі, середньовічні Вірменська та Грецька церкви в Білгород-Дністровському та Миколаївська церква в Кілії.

Портал культурної спадщини Одеської області містить інформацію про 750 об'єктів. Оцифровано та зведено в електронний каталог понад 50000 аркушів документації.

У 2024 році продовжувалась робота щодо виявлення, дослідження та популяризації нематеріальної культурної спадщини Одеської області та формування місцевого переліку елементів нематеріальної культурної спадщини.

2.9 Об'єкти природно-заповідного фонду

Природно-заповідний фонд області (далі – ПЗФ) має в своєму складі 131 територію та об'єкт, загальна площа яких становить 166978,4471 га. Відношення площі природно-заповідного фонду до площі Одеської області становить 5,01 %.

За категоріями об'єкти ПЗФ Одеської області представлені наступним чином: 1 біосферний заповідник (Дунайський біосферний заповідник), 3 національних природних парки (Нижньодністровський, «Тузовські лимани», «Куяльницький»), 1 зоопарк, 1 ботанічний сад, 2 регіональних ландшафтних парки («Ізмаїльські острови», «Тилігульський»), 45 заказників, 25 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 49 пам'яток природи і 4 заповідних урочища.

На територіях та об'єктах ПЗФ охороняються більше 194 видів представників рослинного і 382 види тваринного світів, які є рідкісними та знаходяться під загрозою зникнення.

У північних районах заповідні території представляють переважно дубово-ясеневі і соснові ділянки лісу, паркові насадження колишніх панських маєтків, де ще збереглись історико-культурні об'єкти (парк «Гетьманівський» у сел-ще Гетьманівка). У центральній, східній і західній частинах області окрім лісових насаджень у природно-заповідному фонді зберігаються ділянки типчаково-ковилово-різнотравного степу, притаманного даній місцевості в минулому.

На півдні - це гирлові ділянки найбільших рік України Дунаю і Дністра з їх своєрідним ландшафтом і унікальною острівною системою та мережа причорноморських лиманів (Тилігульський лиман, Тузовська група лиманів (Шагани-Алібей-Бурнас), водосховище Сасик,

придунайські озера Кугурлуй і Картал). Ці території включені до світової мережі водно-болотних угідь міжнародного значення, первісні природні комплекси яких зберігаються в Дунайському біосферному заповіднику, Нижньодністровському національному природному парку, національному природному парку «Тузловські лимани», регіональних ландшафтних парках «Ізмаїльські острови» і «Тилігульський», заказнику місцевого значення «Лунг».

На заповідних територіях дельти Дунаю зустрічаються 63 % птахів, зареєстрованих на території України та 42 види птахів, занесених до Червоної книги України і Європейського Червоного списку.

Із загальної кількості територій та об'єктів ПЗФ Одеської області 7 є юридичними особами і мають відповідні адміністрації (Дунайський біосферний заповідник, Нижньодністровський національний природний парк, національні природні парки «Тузловські лимани», «Куяльницький», регіональний ландшафтний парк «Тилігульський», Одеський зоологічний парк та Ботанічний сад Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова), 37 територій та об'єктів знаходиться у віданні державних лісогосподарських підприємств, а решта об'єктів знаходиться у віданні установ Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України та органів місцевого самоврядування.

Відповідно до міжнародних зобов'язань, взятих Україною в рамках участі у Конвенції про охорону біологічного різноманіття, Рамсарської та Бернської конвенцій, Законів України «Про природно-заповідний фонд України», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р, Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695, Департаментом проводилась робота щодо створення нових заповідних об'єктів. У 2024 році створено:

- ландшафтний заказник місцевого значення «Чигринська балка» площею 579,18 га на території Раухівської селищної ради Березівського району, рішення Одеської обласної ради від 01.03.2024 № 635-VIII;

- ландшафтний заказник місцевого значення «Схили до Лунга» загальною площею 11,2134 га на території Саф'янівської сільської територіальної громади Ізмаїльського району, рішення обласної ради від 01.03.2024 № 636-VIII;

- ландшафтний заказник місцевого значення «Коло глея» загальною площею 45 га на території Овідіопольської селищної територіальної громади Одеського району, рішення обласної ради від 01.03.2024 № 637-VIII.

До складу екологічної мережі Одеської області включено землі природно-заповідного фонду (ядра екомережі), землі лісового і водного фонду, землі оздоровчого, рекреаційного призначення, території та землі, які є місцями мешкання і зростання об'єктів тваринного і рослинного світу, занесених в Червону і Зелену книги України, водно-болотні угіддя, малопродуктивні і деградовані сільськогосподарські землі як сполучні, буферні і відновлювальні елементи екомережі, яри та балки, пасовища і сіножаті.

Рішенням Одеської обласної ради від 20.05.2011 № 136-IV затверджено Регіональну схему формування екологічної мережі Одеської області, яка була розроблена Південним науковим центром Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України під науковим керівництвом Одеського національного університету імені І.І. Мечникова в рамках науково-дослідної роботи «Розробка регіональної схеми формування екологічної мережі».

За рахунок коштів обласного бюджету у 2012, 2020 роках були проведені роботи щодо деталізації регіональної схеми формування екологічної мережі Одеської області.

На виконання вимог Порядку включення територій та об'єктів до переліку територій та об'єктів екологічної мережі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1196, Департаментом забезпечено включення до Переліку територій та об'єктів екологічної мережі Одеської області територій та об'єктів ПЗФ та водно-болотних угідь міжнародного значення.

З міжнародних елементів екомережі на території Одеської області проходять 2 коридори - Нижньо-Дунайський природний регіон (M1) та Азово-Чорноморський (M2). З елементів національної екомережі України - V природних коридорів: Азово - Чорноморський (I), Прибережно - Дністровський (II), Південно - Український (III), Галицько - Слобожанський (IV) та Прибережно - Бузький (V). З елементів регіонального рівня запропоновано виділити 14 коридорів: Кодимсько - Савранський (1), Кодимсько - Слобідсько - Байтальський (2), Слобідсько - Ягорлицький (3), Кучурганський (4), Велико-Куяльницький (5), Тилігульський (6), Нижньо-Дунайський (8), Ялпuzький (9), Катлабузький (10), Киргиз - Китайський (11), Сасик - Когильницький (12), Хаджидерський (13) та Чорноморський прибережно - морський (14).

Рішенням Одеської обласної ради від 20.05.2011 № 136-IV затверджено Регіональну схему формування екологічної мережі Одеської області, яка була розроблена Південним науковим центром Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України в рамках науково-дослідної роботи «Розробка регіональної схеми формування екологічної мережі». Протягом 2011-2012 років за рахунок коштів обласного бюджету були проведені науково-дослідні роботи на тему: «Деталізація регіональної схеми формування екологічної мережі Одеської області» для 14 районів Одеської області. У 2020 році в рамках Одеської регіональної комплексної програми з охорони довкілля на 2020-2021 роки, затвердженої рішенням Одеської обласної ради від 20.12.2019 № 1165-VII за рахунок коштів обласного бюджету було виконано роботу «Розроблення деталізованої схеми екологічної мережі Одеської області в крупних масштабах (1:50000) для 7 районів Одеської області».

На виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1196 «Про затвердження Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі» та з метою формування, збереження і раціонального використання екологічної мережі Одеської області Департаментом екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації забезпечено формування Переліку територій та об'єктів екологічної мережі Одеської області.

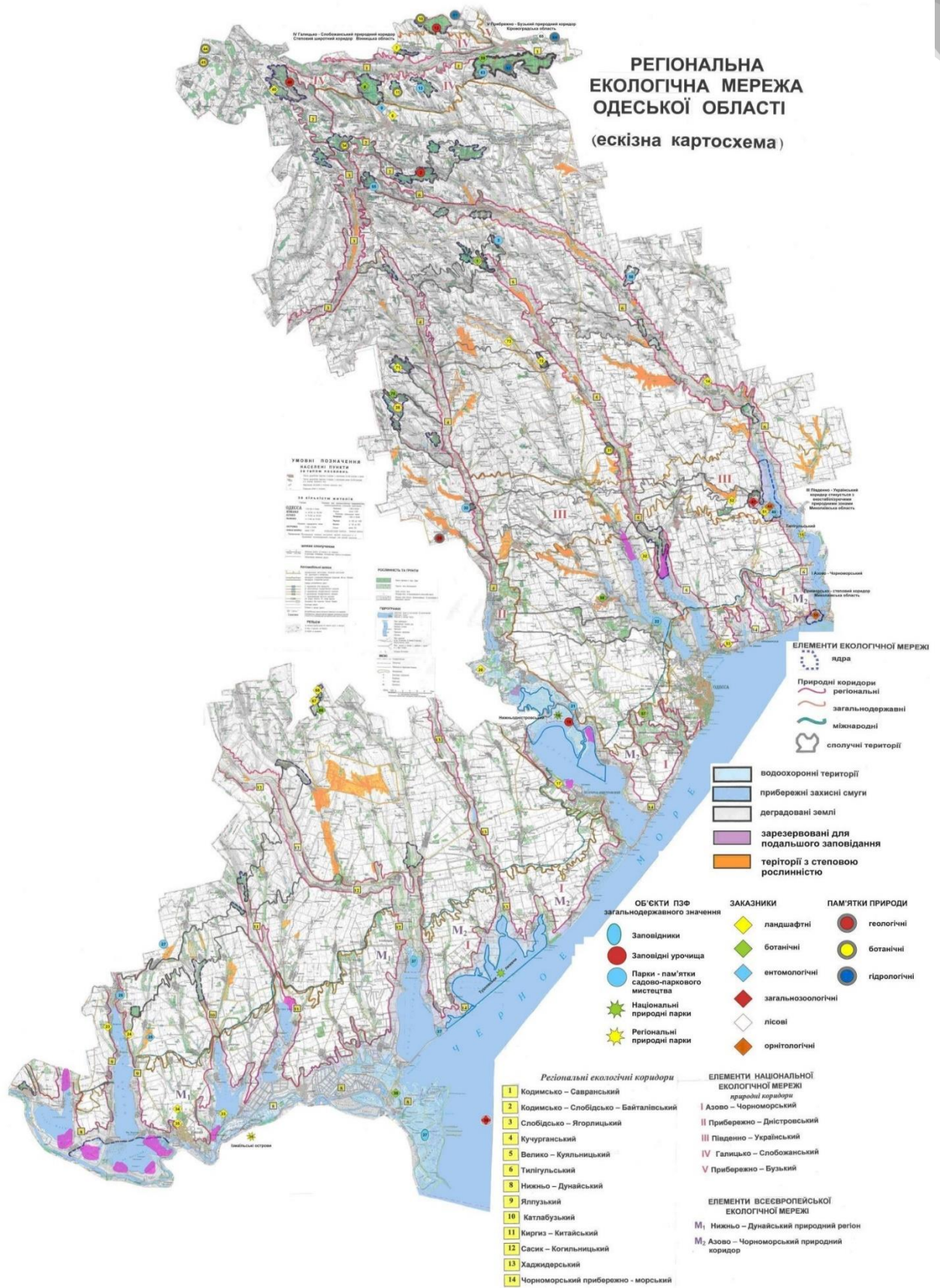

Рис.4 – Схема екологічної мережі Одеської області

Для збереження природної фауни, флори та типів природних оселищ створена Смарагдова мережа (Emerald Network) Європи.

Територія Одеської області, що входить до Смарагдової мережі наведена на *рис. 7*:

1. *Nyzhniopodilskyi* (код території UA0000341), 5138,1 га (кількість видів птахів: 3; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 13; біогеографічний регіон: Степовий).
2. *Savranskyi Lis* (код території UA0000257), 8510 га, (кількість видів птахів: 28; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 3; біогеографічний регіон: Континентальний).
3. *Serbyno*(код території UA0000196), 1641 га (кількість видів птахів: 32; кількість типів природних оселищ: 2; біогеографічний регіон: Континентальний).
4. *Kuchurhanskyi* (код території UA0000154), 1676 га (кількість видів птахів: 32; кількість інших видів: 5; кількість типів природних оселищ: 4; біогеографічний регіон: Степовий).
5. *Tyligulskyi Lyman*(код території UA0000138), 23243 га (кількість видів птахів: 32; кількість інших видів: 9; кількість типів природних оселищ: 17; біогеографічний регіон: Степовий).
6. *Kuialnytskyi Lyman*(код території UA0000143), 8439 га (кількість видів птахів: 70; кількість інших видів: 5; кількість типів природних оселищ: 7; біогеографічний регіон: Степовий).
7. *Khadzhybeiskyi*(код території UA0000222), 3286 га, (кількість видів птахів: 64; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 6; біогеографічний регіон: Степовий).
8. *Svitlogirsk-Altostove creeks*(код території UA0000308), 2696,2 га (кількість видів птахів: 3; кількість інших видів: 6; біогеографічний регіон: Степовий).
9. *Dniester liman cliffs*(код території UA0000350), 926,7 га (кількість видів птахів: 3; кількість інших видів: 4; біогеографічний регіон: Степовий).
10. *Dnistrovskyi Lyman*(код території UA0000141), 38641 га (кількість видів птахів: 67; кількість інших видів: 17; кількість типів природних оселищ: 14; біогеографічний регіон: Степовий).
11. *Tarutynskyi Steppe*(код території UA0000137), 6176 га (кількість видів птахів: 37; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 3; біогеографічний регіон: Степовий).
12. *Besarabskyi Kolkhikum*(код території UA0000158), 4723 га (кількість видів птахів: 36; кількість інших видів: 12; кількість типів природних оселищ: 3; біогеографічний регіон: Степовий).
13. *Tuzlovski Lymany National Nature Park*(код території UA0000140), 27778 га (кількість видів птахів: 80; кількість інших видів: 12; кількість типів природних оселищ: 19; біогеографічний регіон: Степовий).
14. *Sasyk Lyman*(код території UA0000151), 18984 га, (кількість видів птахів: 76; кількість інших видів: 13; кількість типів природних оселищ: 13; біогеографічний регіон: Степовий).
15. *Danube Biosphere Reserve*(код території UA0000018), 50213 га, (кількість видів птахів: 89; кількість інших видів: 33; кількість типів природних оселищ: 37; біогеографічний регіон: Степовий).
16. *Systema Dunaiskykh Ozer*(код території UA0000142), 52807 га (кількість видів птахів: 72; кількість інших видів: 18; кількість типів природних оселищ: 11; біогеографічний регіон: Степовий).
17. *Izmailski Ostrovu*(код території UA0000182), 3552 га (кількість видів птахів: 54; кількість інших видів: 13; кількість типів природних оселищ: 19; біогеографічний регіон: Степовий).

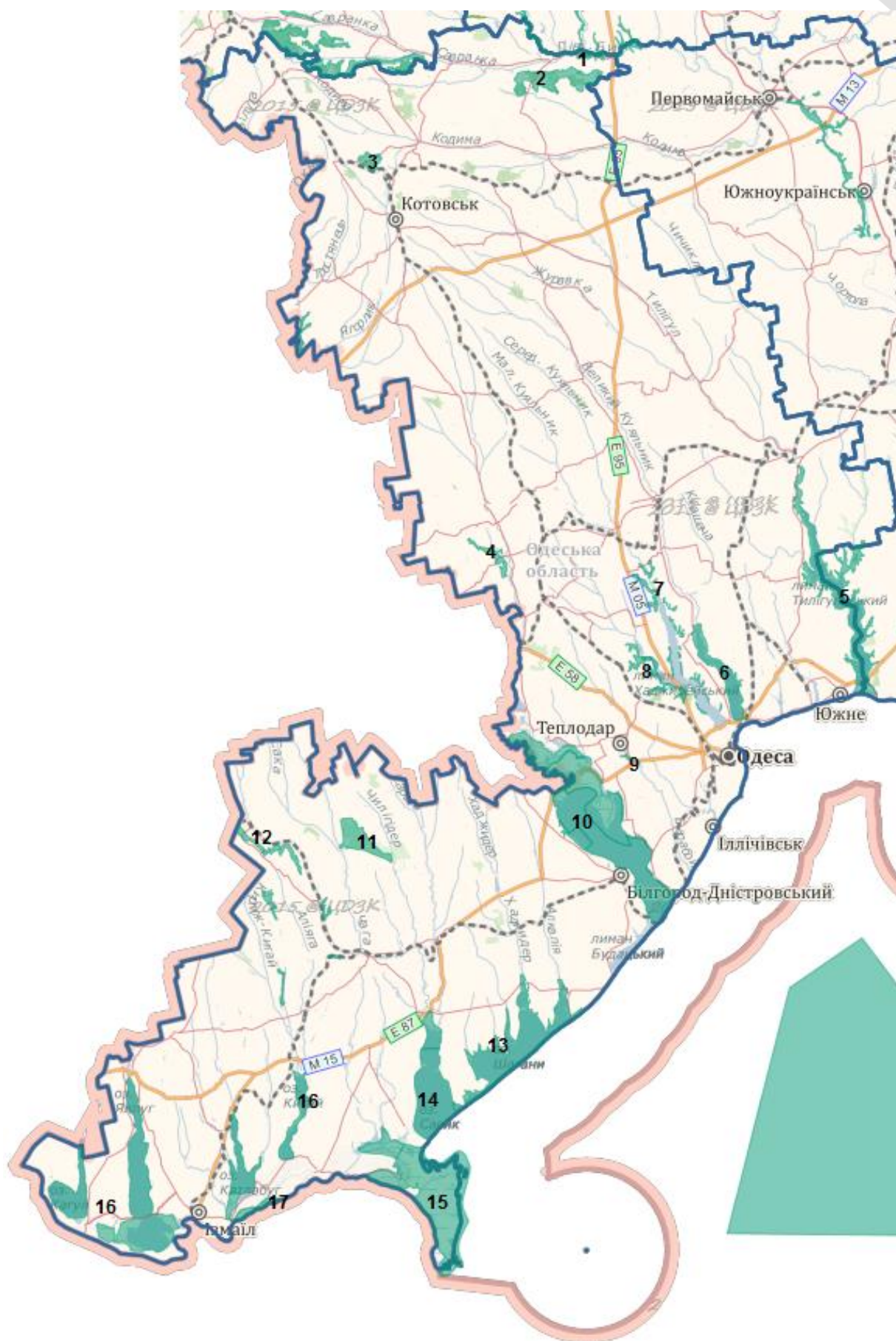

Рис.5 – Смарагдова мережа на території Одеської області

2.10 Тваринний та рослинний світ

Одеська область займає територію Північно-Західного Причорномор'я від гирла Дунаю до Тилігульського лиману (довжина морської берегової лінії в межах області перевищує 300 км) і тягнеться від моря на північ, в глиб суші на 200-250 км. У пониззі великих річок (Дунай, Дністер) і лиманів, на морських узбережжях і в шельфовій зоні розташовані високоцінні й унікальні природні комплекси, водно-болотні угіддя, екосистеми, що формують високий біосферний потенціал регіону, який має національне і міжнародне значення.

Територією Одещини протікають 1143 річки (з них 3 великих – Дунай, Дністер, Південний Буг), всі вони належать до басейну Чорного моря. Живлення річок переважно дощове та снігове з весняною повінню. Інший характер живлення має Дністер, який бере свій початок у Карпатах.

В заплавах Дунаю та Дністра розташовані великі прісноводні озера: Кагул, Ялпуг, Катлабуг, Китай, Кучурган, Саф'ян. Всього нараховується 30 озер, 68 водосховищ та 997 ставків. В межах області розміщені 15 лиманів, що займають пониззя великих річкових долин. Найбільшими серед них є Дністровський, Тилігульський, Аджалицький (Григорівський), Великий Аджалицький, Дофінівський, Куяльницький, Хаджибейський, Сухий, Будацький, Бурнас, Алібей, Шагани, Сасик.

Навколо озер і лиманів, на ділянках лісового фонду мешкає велика кількість рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України та міжнародних червоних списків (285 видів тварин, віднесених до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (м. Бонн, 1979 р.), 163 види, які знаходяться під охороною Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (м. Берн, 1979 р.) та 59 видів тварин, що охороняються Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES) (м. Вашингтон, 1973 р.), окремі вікові дерева та їх групи, визначні та цінні.

Ландшафтне різноманіття території представлене наступними типами ландшафтів: вододільні хвилясті низовинні дренажні розчленовані рівнини позальодовикових областей, схилі вододільні хвилясті лесові рівнини, надзаплавно-терасові вирівняні переважно на лесових породах, заплавні голоценові, складені алювіальними та дельтовими відкладами, заплавно-терасові плоскі з солонцями та солончаками з високим рівнем мінералізованих ґрунтових вод, ландшафти балково-яружної мережі.

Значна частина області знаходиться у степовій зоні, представленій степовими природними комплексами – типовими різнотравно-типчаковоковилувими та типчаково-ковилувими степами. Разом з тим, внаслідок їх 67 розорювання, типові степові природні комплекси зазнали найсильнішого антропогенного тиску, перетворені у ріллю, фрагментовані. Степова рослинність, представлена лучними ковилово-різнотравними степами, збереглась на незначних фрагментах території, непридатних для сільського господарства, а також у складі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, та у складі зарезервованих для заповідання природоохоронних територій.

Одеська область є малолісною та лісодефіцитною. На одного мешканця області припадає лише 0,1 га лісу. Загальна лісистість становить близько 6 %.

Площа лісових ділянок в області складає 220,1 тис. га, з них 203,9 га – вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки. Із загальної площі лісових ділянок захисні насадження займають площу 183,1 тис. га або 83% з них позахисні лісові смуги - 49,8 тис. га.

Лісова рослинність сконцентрована в основному у північних районах Одеської області, які територіально відносяться до лісостепової зони і представлена переважно штучними насадженнями.

Біологічне різноманіття втрачається під час забудов, розорювання землі, меліорації, спорудження водосховищ, створення мереж транспортної інфраструктури та здійснення інших видів господарської діяльності. Скорочуються території, зайняті природною рослинністю, що призводить до виникнення загрози втрати гено - та ценофонду.

Питання охорони та збереження біорізноманіття є актуальними для Одеської області. Це обумовлено низкою особливостей місцевості, насамперед таких, як незначна площа природних біотопів, швидкі темпи їх трансформації та деградації, зростаючий рівень рекреаційного навантаження, недостатня забезпеченість охороною природних територій, недосконала законодавча база, яка не враховує специфіку місцевих екологічних умов.

Основними загрозами біологічного та ландшафтного різноманіття є: викиди в атмосферне повітря; забруднення поверхневих та підземних вод; ґрунтова та повітряна ерозія; підтоплення територій; поширення агроландшафтів; нерівномірна забудова території тощо.

Екологічна безпека регіону розглядається як сукупність процесів і заходів щодо створення достатніх умов для збереження, раціонального використання та відтворення природних ресурсів і природно-територіальних комплексів як середовища для життєдіяльності населення, що є однією з найважливіших категорій сталого розвитку.

2.11 Демографічна ситуація

Оперативна чисельність наявного населення на 01.10.2024 становила 2 490 199 осіб.

В умовах російського воєнного вторгнення в Україну Одеська область продовжує приймати внутрішньо переміщених осіб.

Всього на обліку з 2014 року по сьогоднішній день перебувають 217558 внутрішньо переміщених осіб, в тому числі 51692 дітей. З початку повномасштабного вторгнення до Одеської області перемістилося 177196 осіб, з яких 43568 дітей.

Державну допомогу сьогодні отримують понад 56 тисяч осіб.

За інформацією районних державних адміністрацій в області більш 1,5 тисяч вільних місць для проживання, у тому числі 920 в місцях компактного поселення.

На 01.10.2024 в існуючих місцях компактного поселення проживає 821 внутрішньо переміщена особа.

Продовжується робота щодо забезпечення додаткових місць для розміщення ВПО, відкриття нових та дообладнання існуючих МТП.

В області створено Координаційні центри підтримки цивільного населення при Одеській обласній державній (військовій) адміністрації, 7 районних державних (військових) адміністраціях та в 83 територіальних громадах.

Також в області створено ради з питань внутрішньо переміщених осіб при Одеській обласній державній (військовій) адміністрації, 7 районних державних (військових) адміністраціях та в 40 територіальних громадах.

2.12 Здоров'я населення

За останні роки відбулося оновлення мережі лікувально-профілактичних закладів Одеської області. На 01.10.2024 загальна кількість закладів охорони здоров'я в Одеській області становить 151. З них:

- першого рівня надання медичної допомоги – 63 заклади, серед яких 50 центрів первинної медико-санітарної допомоги, 305 амбулаторій загальної практики – сімейної медицини та 289 ФАП і ФП;

- другого рівня – 51 заклад серед яких центральні, багатопрофільні, міські та районні лікарні;

- третього рівня – 16 закладів охорони здоров'я обласного підпорядкування, з яких:

- 1 диспансер;

- 5 центрів;

- 1 станція переливання крові;

- 3 спеціалізованих будинки дитини;

- 2 психіатричні лікарні;

- 1 Багатопрофільний шпиталь ветеранів;

- 3 лікарні (дитяча, обласна клінічна, обласний клінічний медичний центр).

Інші заклади – 21 заклад (санаторії, заклади МОЗ України, навчальні заклади).

Надають медичну допомогу 6271 лікар, 9508 фізичних осіб середнього медичного персоналу, 5459 молодшого.

Екстрену медичну допомогу в області надають 186 бригад екстреної медичної допомоги КНП «Одеський обласний центр екстреної медичної допомоги і медицини катастроф» Одеської обласної ради.

ДУ «Одеський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» проводить координацію та інформаційно-консультативний супровід закладів охорони здоров'я Одеської області та впровадження профілактики інфекцій та інфекційного контролю, покращення гігієни рук, епідеміологічного нагляду за інфекційними хворобами, пов'язаними з наданням медичної

допомоги і адміністрування антимікробних препаратів. Також моніторинг споживання антимікробних препаратів, збір, узагальнення, аналіз даних та подання інформації до Міністерства охорони здоров'я України щодо інфекційних хвороб, пов'язаних з наданням медичної допомоги і споживання антимікробних препаратів, розробку рекомендацій щодо планування та організації заходів профілактики і ліквідації спалахів інфекційних хвороб, пов'язаних із наданням медичної допомоги.

З метою своєчасності та покращення якості надання медичної допомоги постраждалим внаслідок дії хімічних, біологічних та радіологічних агентів (зброї масового ураження), наказом Департаменту охорони здоров'я обласної державної адміністрації від 28.06.2023 № 965-ОД «Про маршрут надання медичної допомоги пацієнтам в умовах надзвичайних ситуацій в Одеській області» затверджено перелік закладів охорони здоров'я (далі – ЗОЗ) в Одеській області.

Зкладами укладено договір з Національною службою здоров'я України за пакетом № 42 «Готовність закладів охорони здоров'я до надання медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях» та визначені МОЗ України, як опорні лікарні для надання медичної допомоги пацієнтам в умовах поширення інфекційних захворювань, епідемій та інших надзвичайних ситуацій природного та техногенного (хімічних, біологічних, радіологічних) характерів в Одеській області.

У комунальному некомерційному підприємстві «Одеський обласний центр екстреної медичної допомоги і медицини катастроф» Одеської обласної ради» створено 29 бригад служби медицини катастроф для швидкого реагування та роботи в умовах надання медичної допомоги постраждалим від радіаційного опромінення, які евакуюють постраждалих від радіаційно-хімічних уражень до вищезазначених закладів охорони здоров'я.

Чергові служби закладів охорони здоров'я II та III рівнів частково забезпечені індивідуальними та портативними дозиметрами, в повному обсязі забезпечені засобами інфекційного захисту, протигазами, засобами деконтамінації та дезактивації, а також забезпечені калій йодидом.

Зазначені ЗОЗ дотримуються Методичних рекомендації щодо організації надання закладами охорони здоров'я екстреної медичної допомоги постраждалим внаслідок дії хімічних, біологічних та радіологічних агентів (зброї масового ураження), які затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ України) від 11.04.2022 № 607 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації надання закладами охорони здоров'я екстреної медичної допомоги постраждалим внаслідок дії хімічних, біологічних та радіологічних агентів (зброї масового ураження)».

Керівниками ЗОЗ прийнято ряд управлінських рішень: затверджено програму з інфекційного контролю та дотримання заходів із запобігання внаслідок дії хімічних, біологічних та радіологічних агентів (зброї масового ураження), пов'язаним з наданням медичної допомоги, відповідно до чинних наказів МОЗ України; організовані приймально-оглядові приміщення, які обладнано відповідно до таблиця матеріально-технічного оснащення для забезпечення первинного огляду пацієнтки з визначенням її маршрутизації; забезпечено розділення потоків пацієнтів із підозрою або встановленим інфекційним захворюванням та пацієнтів з іншими захворюваннями; передбачено ізоляцію пацієнтів з підозрою або встановленим інфекційним захворюванням, які перебувають на стаціонарному лікуванні в ЗОЗ; здійснена готовність ЗОЗ щодо поступового розгортання ліжкового фонду з відокремленими приміщеннями для надання медичної допомоги; забезпечено резерв сольових розчинів, медикаментів, дезінфекційних засобів, захисного одягу та майна (у тому числі укладки для забору матеріалу для дослідження на особливо-небезпечні інфекції), необхідного для роботи в умовах виникнення та розповсюдження цих інфекцій; проведенні відповідні навчання серед медичного персоналу.

На 01.10.2024 відсоток виконання плану щеплень в рамках Додаткових заходів з імунізації населення проти кашлюка, дифтерії та правця (далі – ДЗІ КДП) склав 58,1%, всього щеплено 64 795 осіб. Дітям від 1 до 6 р. проведено – 13 752 щеплень, що склало 70% від запланованої кількості, дітям від 7 до 17 р. проведено – 11 194 щеплень, що склало 63,3%, дорослим проведено – 39 152 щеплень, що складає 53,1%. Відсоток виконання плану ДЗІ КДП в розрізі районів Одеської області склав: Ізмаїльський 76%, Болградський 72%, Роздільнянський 67%, Одеський 58%, Подільський 53%, Березівський 51%, Білгород-Дністровський 47%.

На 2024 рік заплановано на щеплення проти туберкульозу (далі - БЦЖ) 13360 дітей, за 9 місяців щеплено 67,4% дітей (очікуваний 72,0 %).

Від поліомієліту в 2024 році заплановано планово щепити 11566 дитину до року, за 9 місяців 2024 року щеплено 6115 дітей, що склало 52,9% дітей від запланованих, при очікуваному показнику 72,0 %. Також з порушенням календаря заплановано щепити від поліомієліту 10721 дитини старше року, протягом 9 місяців щеплено 3729 дітей, що склало 34,8%.

Від кашлюка, дифтерії та правця заплановано щепити 11566 дітей до року, з яких за 9 місяців щеплено 6814 дітей, що складає 58,9%, при очікуваному показнику 72,0 %. З порушенням календаря заплановано щепити 7470 дітей старше 2 х років, з яких щеплено 4085 дитини, що складає 54,7%.

З метою виконання національних цілей по охопленню хворих з опіоїдною залежністю замісною підтримуючою терапією у 2024 році планується відкриття кабінетів у закладах охорони здоров'я Одеської міської ради: Центр первинної медико-санітарної допомоги № 16 на 100 пацієнтів, Клініко – діагностичний центр № 29 на 100 пацієнтів; розширення сайту ЗПТ на базі Центру первинної медико-санітарної допомоги № 18 з 10 до 100 пацієнтів.

В подальшому планується розглянути питання відкриття кабінету ЗПТ на базі КНП «Чорноморська лікарня» Чорноморської міської ради» Одеського району Одеської області.

Для своєчасного виявлення, діагностики і профілактики туберкульозу, як основних складових у його подоланні були впроваджені наступні кроки:

На виконання закладами охорони здоров'я Одеської області вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 16.02.2022 року №302 «Про затвердження Порядку організації виявлення туберкульозу та латентної туберкульозної інфекції» Департаментом охорони здоров'я Одеської обласної військової адміністрації був виданий наказ «Про впровадження в роботу закладів охорони здоров'я Одеської області «Порядку організації виявлення туберкульозу та латентної туберкульозної інфекції» від 31.08.2022 р. №882-ОД, в якому прописані правила формування груп ризику, обласні маршрути пацієнтів з підозрою на ТБ та система звітування.

Щоквартально проводиться аналіз інформації про загальну кількість осіб з груп ризику розвитку туберкульозу, їх розподіл за групами ризику та результатами систематичного скринінгу на ТБ, інформація про осіб з груп ризику розвитку туберкульозу, які підлягають систематичному скринінгу на латентну туберкульозну інфекцію, його результати та призначення профілактичного лікування по Одеській області.

Протягом 2024 року відбувались моніторингові візити фахівців КНП «Одеський обласний центр соціально значущих хвороб» ООР» в усі медичні заклади області з метою навчання сімейних лікарів правилам формування груп ризику, максимального залучення до систематичного скринінгу на ТБ осіб з груп підвищеного ризику захворювання на ТБ.

Протягом 9 місяців 2024 року зареєстровано зниження рівня захворювання на туберкульоз на -23,3% в порівнянні з аналогічним періодом 2023 року, показник захворюваності на туберкульоз складає 61,9 на 100 тис. населення.

Підвищення рівня обізнаності населення щодо профілактики інфекційних захворювань, зокрема туберкульозу, ВІЛ-інфекції та вірусних гепатитів проводиться на постійній основі шляхом виступах фахівців в медіа та висвітлення інформації на інтернет-ресурсах Департаменту, спеціалізованих закладів охорони здоров'я, Центру контролю та профілактики хвороб.

З метою створення імунного прошарку населення проводяться заходи з активного пропагування необхідності проведення планової імунопрофілактики для дитячого та дорослого населення. Нажаль, нестабільне забезпечення імунобіологічними препаратами (зокрема живої вакцини для профілактики поліомієліту) негативно впливає на рівень виконання плану профілактичних щеплень.

Відповідно до вимог чинного законодавства медична допомога населенню області та внутрішню переміщеним особам проводиться відповідно до чинних протоколів та алгоритмів профілактики, діагностики та лікування безкоштовно для пацієнтів в рамках виконання договірних відносин з Національною службою здоров'я України. Впроваджено відповідні маршрути пацієнтів.

З метою підвищення рівня охоплення наркозалежних замісною терапією (далі – ЗПТ) протягом 9 місяців 2024 року впроваджується робота сайтів ЗПТ на базі закладів охорони здоров'я первинної ланки. В місті Одесі додатково для обслуговування на таких сайтах залучено 250 наркозалежних.

В закладах охорони здоров'я області впроваджено систему інфекційного контролю відповідно до норм чинного законодавства.

З метою підвищення рівня прихильності пацієнтів з комбінованою патологією (ВІЛ + туберкульоз, ВІЛ + наркозалежність, туберкульоз + наркозалежність, ВІЛ + туберкульоз + наркозалежність) лікуванню запропонованими сучасними методами лікування таких пацієнтів в Одеській області проводиться за декількома сучасними методиками із залученням технологічних засобів зв'язку та соціального супроводу з боку неурядових організацій. Забезпечено консультування за принципом «рівний – рівному».

3 грудня 2022 року по теперішній час відбуваються виїзди мультидисциплінарної команди КНП «ООЦСЗХ» ООР» для обстеження груп ризику по туберкульозу, в тому числі внутрішньо переміщеним особам за допомогою пересувного (портативного) рентген обладнання за місцем мешкання пацієнтів. Всього проведено 32 виїзди до 45 населених пунктів. Обстежено 3537 осіб, туберкульоз виявлено у 63 осіб з груп ризику.

За 9 місяців 2024 року обстежені на ВІЛ-інфекцію 128413 осіб (що на 4,8% більше показника 9 місяців 2023 року, коли було обстежено 122541 осіб).

З числа обстежених осіб, у яких виявлено серологічні маркери ВІЛ – 1351 (-19,2%, проти 1671 осіб за 9 місяців 2023 року).

На території області здійснюють тестування на ВІЛ 102 заклади державного та не державного підпорядкування. В області широко впроваджено тестування з використанням швидких тестів на ВІЛ, в тому числі комбінованих тестів для виявлення ВІЛ1/2, гепатиту С, гепатиту В та сифілісу.

КНП «Одеський обласний центр соціально значущих хвороб» Одеської обласної ради» виступає закладом, що надає висококваліфіковану спеціалізовану медичну допомогу населенню області з різними формами захворювання на туберкульоз, ВІЛ-інфекцію та ко-інфекцію ВІЛ/ТБ, організаційно-методичну допомогу лікувально-профілактичним закладам області та регулює їх роботу щодо раннього виявлення та ефективного лікування хворих на туберкульоз та ВІЛ-інфекцію.

В області функціонують 7 міжрайонних протитуберкульозних кабінетів/кабінетів «Довіра»/сайтів АРТ, на базі яких надаються медичні послуги з тестування, діагностики, лікування та супроводу хворих на ВІЛ-інфекцію та ко-інфекцію ВІЛ/туберкульоз, що дало змогу наблизити отримання високо спеціалізованої медичної допомоги до місця мешкання пацієнтів.

За офіційними статистичними даними за 9 місяців 2024 року зареєстровано 480 нових випадків та рецидивів туберкульозу в поєднанні з ВІЛ-інфекцією, а показник склав 20,5 на 100 тис. населення проти 29,6 за 9 місяців 2023 року (Україна за 9 міс. 2024 року – 5,1 на 100 тис. нас.). Кількість нових випадків та рецидивів з ко-інфекцією ТБ/ВІЛ збільшилась на 30,7%.

Всі пацієнти отримують лікування відповідно до галузевих стандартів, в тому числі, в області впроваджені короткі режими лікування лікарсько-стійкого ТБ, такі як 9-місячний Модифікований короткий режим лікування та 6-місячні режими Врал та Врал/М.

Всі послуги пацієнт отримує у одного лікаря за принципом «єдиного вікна»

На території області працюють 10 неурядових організацій за напрямком «ВІЛ-інфекція». Між всіма НУО проведено картування надання соціальних послуг, завдяки чому, всі мешканці Одеської області мають доступ до необхідної допомоги.

Проекти, які реалізують неурядові організації фінансуються за донорські кошти, здебільшого за кошти Глобального фонду та в рамках Програми з підтримки Надзвичайної ініціативи Президента США з надання допомоги у боротьбі з ВІЛ/СНІД (PEPFAR).

Соціальний супровід пацієнтам з туберкульозом надається за рахунок неурядових організацій, що фінансуються за кошти Глобального фонду та USAID. Всього з 1105 випадків чутливого туберкульозу, що зареєстровані у 2024 році, взято на супровід 815 осіб (73,8%). З 348 пацієнтів з лікарсько-стійким туберкульозом, що зареєстровані у 2024 році, які знаходяться на поточному лікуванні, взято на супровід 291 пацієнтів (83,6%).

Прихильність до лікування туберкульозу підвищується також впровадженням зручних для пацієнта методів контролю за лікуванням з допомогою Відео ДОТ та SmartBox. Відсоток охоплення лікування за допомогою інтернет-технологій становить більше 81,2%.

Крім того, 26 ЦПМСД мають договір з НСЗУ по пакету «Супровід та лікування дорослих та дітей, хворих на туберкульоз, на первинному рівні медичної допомоги.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я

Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу у зв'язку з реалізацією Програми детально представлена у розділі 2. Актуальні екологічні проблеми області розглянуті у розділі 4.

З метою реалізації заходів Програми заплановано будівництво, розширення та реконструкцію об'єктів планованої діяльності та передбачається розробка низки проєктів, серед яких можуть бути проєкти, які відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» з врахуванням правового режиму воєнного стану підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності:

Відповідно до частини першої ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, визначеної пунктом 13 частини третьої статті третьої. Така планована діяльність підлягає оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

У результаті реалізації заходів Програми можна очікувати такі результати:

- пропаганда та впровадження у виробництво досягнень науки і передового досвіду, сучасних технологій;
- збереження родючості ґрунтів;
- збільшення площ органічних сільськогосподарських земель, нарощування обсягів виробництва органічної продукції;
- підвищення безпеки руху під час забезпечення високої швидкості, комфорту та економічності перевезень; підвищення екологічності та енергоефективності транспортних засобів.
- зменшення величини втрат теплоти будівель і витрат на потреби опалення в середньому на 15-20%;
- розширення мережі енергетичної інфраструктури з використанням відновлюваних джерел енергії;
- до 10% економії енергоресурсів за рахунок енергоефективної поведінки споживачів;
- до 20% скорочення енергоспоживання за рахунок налагодження енергоефективної експлуатації об'єктів;
- зменшення викидів CO₂ за рахунок впровадження енергозберігаючих заходів.
- забезпечення питною водою жителів Болградського та Ізмаїльського районів;
- встановлення систем доочищення питної води;
- впровадження енергозберігаючих технологій;
- збереження та популяризація пам'яток культури Одеського регіону, підвищення спроможності існуючих інституцій у сфері культури та покращення туристичного потенціалу області;
- збільшення площі природно-заповідного фонду Одеської області;
- збільшення надходження екологічного податку на 5%;
- зменшення забруднення підземних водоносних горизонтів шляхом тампонажу артезіанських свердловин, які є потенційно покинутими – 3%;
- ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ на 20,0%.
- встановлення додаткових пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря;
- раціональне використання природних ресурсів та регульоване здійснення господарської діяльності у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- остаточне вивезення непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин і як наслідок зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище від небезпечних хімічних речовин.

При впровадженні заходів Програми, у порівнянні із існуючим станом, очікується позитивний вплив на навколишнє природне середовище, як наслідок – зменшення негативного впливу на здоров'я населення.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2025 РІК

/зокрема щодо територій з природоохоронним статусом/

На основі аналізу визначені основні екологічні проблемними Одеської області:

➤ *Забруднення атмосферного повітря стаціонарними і пересувними джерелами.* В останні роки відмічається збільшення обсягу викидів стаціонарними джерелами. Майже 3/4 усіх викидів забруднюючих речовин нашого регіону спричинено підприємствами постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, – підприємствами переробної промисловості.

Залишається гострою проблема забруднення повітря пересувними джерелами, і особливо, автомобільним транспортом. Надходження шкідливих речовин від автотранспорту домінують над викидами від стаціонарних джерел, і становить 72 % від загальної кількості забруднюючих речовин, що надходять в атмосферне повітря. Надходження шкідливих речовин від пересувних джерел домінували над викидами від стаціонарних джерел майже в усіх районах та містах області. Майже 40% загальної кількості викинутих забруднюючих речовин від транспорту перепадає на місто Одесу.

Підвищення рівня забруднення атмосферного повітря відмічається вздовж автомагістралей та у великих містах. Концентрація забруднюючих речовин в атмосферному повітрі та на ґрунті перевищує граничнодопустимі рівні у 5-7 разів. Населення міст області зазнає ризику розвитку хвороб, пов'язаних із забрудненням повітря. Таке становище формується у результаті наступних складових: значне зростання кількості автотранспорту; незадовільний технічний стан автотранспорту через його значний вік; низька якість пального; відсутність оптимальних транспортних розв'язок (транзитний транспорт проходить через міста, що значно збільшує їх загазованість); наявність на території області великої кількості АЗС (призначених для заправлення бензином та дизельним паливом).

➤ *Зношеність доріг місцевого значення.* Більшість автодоріг Одеської області перебувають у незадовільному стані.

➤ *Виснаження та втрата родючості ґрунтів.* Спостерігається тенденція зниження збору урожаю зернових та зернобобових культур та соняшнику на 5-7% щорічно через недотримання системи сівозмін, недостатнє внесення органічних та мінеральних добрив, порушення технології вирощування сільгоспкультур, погіршення стану основних агроландшафтів.

➤ *Забруднення і засмічення навколишнього середовища побутовими відходами.* Відсутність належної системи санітарної очистки населених пунктів, яка б забезпечувала регулярний вивіз і знешкодження побутових відходів та низька екологічна свідомість населення призводить до утворення великої кількості несанкціонованих сміттєзвалищ. Гострою проблемою є питання незадовільного стану майже всіх полігонів та порушень правил їх експлуатації відповідно до норм чинного законодавства. За даними реєстру Департаменту екології та природних ресурсів Одеської ОДА в області функціонує 622 МВВ. Такі об'єкти спричиняють негативний вплив на довкілля та на стан здоров'я населення прилеглих територій локально, функціонують переважно з порушенням санітарно-екологічних норм за відсутності проектно-конструкторської документації. Надмірна кількість МВВ на території області спричиняє виведення із господарського обігу зазначених площ земель, а їх невеликі потужності – неможливості використання сучасних технологій поводження з відходами. Сміттєзвалища не відповідають нормам екологічної безпеки та потребують реконструкції відповідно до нормативно-правових актів. Сортувальні лінії та інші технології з перероблення твердих побутових відходів в Одеській області відсутні.

➤ *Відсутність проектів встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду.*

На даний час проекти землеустрою з організації та встановлення меж виготовлені та затверджені в установленому порядку для 65 об'єктів ПЗФ. На території області функціонують наступні парки:

НПП «Нижньодністровський», НПП «Гузловські лимани», НПП «Куяльницький», РЛП «Тилігульський», Дунайський біосферний заповідник НАН України, із них межі встановлені лише частково (на 2200 га) Дунайського біосферного заповідника НАН України. Також межі встановлені для ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Савранський ліс». Всі інші до теперішнього часу межі не встановили та не винесли у натуру. Потребують виготовлення зазначених проектів 17 об'єктів загальнодержавного значення та 47 місцевого значення.

➤ *Погана туристична інфраструктура на землях рекреації.* Розвиток туристичної галузі гальмується через: недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази в галузі туризму; недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури; недостатню кількість засобів розміщення, насамперед готелів 3-4 та 5 зірок, які відповідають міжнародним стандартам та сертифікаційним вимогам; невідповідний стан багатьох об'єктів туристичного показу, історико-культурних пам'яток та музеїв стримує зростання туристичних відвідувань регіону та створення нових туристичних маршрутів; недостатню забезпеченість професійними кадрами в галузі туризму.

➤ *Недостатність кваліфікованих кадрів, особливо в сільській місцевості.* Зростання трудової міграції, втрата трудових ресурсів, низка заробітна плата та відсутність соціальних гарантій (житла) призводить до низької забезпеченості кадрами в галузях культури, медицини, освіти.

➤ *Недостатній рівень екологічної освіти та інформування населення,* екологічної свідомості суспільства, що є важливим аспектом у вирішенні проблеми збереження природних ресурсів є освіта людей в області навколишнього середовища, екологічне виховання всього населення, а особливо підростаючого покоління.

➤ *Відсутність містобудівної документації з актуальними вихідними даними* (унеможливлення розвитку населених пунктів та регіону в цілому, неправомірне використання земель).

➤ *Зношеність мереж та технічного устаткування.* Значна частина водопровідно-каналізаційних споруд області (насосних станції та насосних агрегатів, очисних споруд та водоканалізаційних мереж) відпрацювала нормативний строк експлуатації, що призводить до підвищених витрат електричної енергії та збільшення собівартості перекачування води і стоків. Загальна протяжність водопровідних мереж області становить 9,13 тис. км, з яких у зношеному та аварійному стані перебуває близько 39 відсотків їх загальної довжини. Протяжність каналізаційних мереж становить 1,88 тис. км, з яких потребують реконструкції більше 45 відсотків їх загальної довжини.

➤ *Незадовільний стан очисних споруд,* які потребують ремонту або реконструкції, а в деяких населених пунктах взагалі відсутність водовідведення та очисних споруд.

➤ *Забруднення водних басейнів.* Обсяг забруднених стічних вод, які скидаються у водні об'єкти складає 4,2 % від загальнодержавного показника. Обсяг скинутих неочищених стічних вод у поверхневі водні об'єкти Одеської області складає 41,95 млн. м³, цей показник з роками зростає у зв'язку з незадовільним станом наявних очисних споруд в населених пунктах Одеської області.

➤ *Недостатня кількість джерел водопостачання південних регіонів області та необхідність додаткової очистки таких вод.* Забезпечення населення Одеської області питною водою є однією з найбільш важливих проблем, розв'язати яку необхідно для збереження здоров'я, поліпшення умов проживання та підвищення рівня життя населення регіону. У 2020 – 2021 роках здійснювались роботи з розвитку систем водопостачання та водовідведення (капітальний ремонт, реконструкція та будівництво водопровідно-каналізаційних мереж, водопровідних і каналізаційних насосних станцій, артсвердловин, каналізаційних очисних споруд та резервуарів для накопичення чистої води).

➤ *Відсутність власних енергогенеруючих потужностей.* Одеська область є енергодефіцитною, 91% електроенергії імпортується (переважно із Дністровської ГЕС). Решта електричної енергії надходить від сонячних електростанцій області та ТЕЦ. Серед міст найбільшим споживачем електрики є м. Одеса, серед районів – Одеський. Також, південні райони Одеської області, а саме

опорна підстанція «Арциз» - підключена від Молдовської ДРЕС та не прив'язана до магістральних мереж ОЕС України.

➤ *Недостатній моніторинг.* Реалізація права людини на сприятливе для її здоров'я й добробуту навколишнє природне середовище є головною метою сталого розвитку України, у зв'язку з цим виникає необхідність в організації і подальшому вдосконаленні моніторингу довкілля та комплексному оцінюванні стану компонентів навколишнього природного середовища. Це дозволить підвищити ефективність заходів, що вживаються для запобігання, мінімізації та ліквідації небезпечних наслідків антропогенного навантаження. Основними недоліками існуючої системи моніторингу атмосферного повітря Одеської області на сьогодні є відсутність узгодженості та уніфікованості інформаційних технологій, недостатнє забезпечення мереж засобами інформаційного обміну і, як наслідок, недостатня оперативність у наданні інформації користувачам; відсутність єдиної комплексної мережі спостережень регіонального рівня, до складу якої мають входити мережі суб'єктів моніторингу, мережа автоматизованих постів та центр збору та обробки інформації за результатами моніторингу; недостатній рівень технічного та методичного забезпечення функціонування мереж спостережень.

Стан довкілля обумовлюється впливом на нього усіх суб'єктів природокористування. Відповідно, інтегрований еколого-економічний ефект природоохоронних заходів в області залежить від послідовності і результативності дій усіх суб'єктів господарської діяльності, а також від ефективності системи управління в цій сфері.

Необхідність вирішення екологічних проблем має бути передбачена у подальших діях органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямованих на формування та реалізацію екологічної політики.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосується документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування/

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264-ХІІ від 25.06.91, зі змінами – редакція від 16.10.2020 р.), ст. 19 визначена компетенція виконавчих органів міських рад у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Виконавчі органи міської ради у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції:

- а) здійснюють реалізацію рішень відповідних рад;
- б) координують діяльність підприємств, установ та організацій, розташованих на території відповідно міста, незалежно від форм власності та підпорядкування;
- в) організують розробку місцевих екологічних програм;
- д) затверджують за поданням обласних державних адміністрацій з питань охорони навколишнього природного середовища для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів загальнодержавного значення, ліміти скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення або навколишнього природного середовища за межами міста;
- е) організують збір, переробку, утилізацію і захоронення відходів на своїй території;
- є) формують і використовують місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища у складі місцевих бюджетів;
- ж) погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;
- з) забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення;
- и) організують екологічну освіту та екологічне виховання громадян;
- і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Виконавчі органи обласної ради можуть здійснювати й інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697-VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019 від 30.09.2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 213/95-ВР від 06.06.1995) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- ✓ постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (№ 321 від 13.03.2002, зі змінами);
- ✓ постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (№ 1100 від 11.09.1996, зі змінами);
- ✓ ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- ✓ постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (№ 2024 від 18.12.1998, зі змінами).

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря регулюються Законом України «Про охорону атмосферного повітря», Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншими нормативно-правовими актами. Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря - постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря» (№ 300 від 13.03.2002, зі змінами).

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються ст. 25 Закону України «Про управління відходами».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-VIII від 23.05.2017).

При проведенні СЕО проекту Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області розглядалися можливі шляхи вирішення екологічних проблем області, що забезпечать досягнення цілей державної екологічної політики.

Цілі Програми кореспондуються із стратегічними цілями з охорони довкілля та охорони здоров'я населення, визначеними у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р., Національним планом управління відходами до 2030 року, затвердженому Розпорядженням Кабінету Міністрів України №117-р від 20.02.2019 р., Паризькій угоді, ратифікованій Законом України №1469 від 14.07.2016 р. та іншими нормативно-правовими актами.

Таблиця 5.1

Екологічні проблеми	Цілі екологічної політики	Шляхи вирішення
1	2	3
Забруднення атмосферного повітря	чисте атмосферне повітря	<ul style="list-style-type: none"> - реалізація заходів енергозбереження, зменшення втрат теплової енергії при її транспортуванні до споживачів; - зменшення витрат енергетичних ресурсів; - розвиток альтернативної та відновлювальної енергетики; - підвищення екологічної культури і управління.
Забруднення вод	якісні водні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення доступу населення до централізованих систем водопостачання; - капітальний ремонт існуючих мереж водопостачання та водовідведення; - ремонт каналізаційних насосних станцій; - підвищення екологічної культури і управління.
Накопичення твердих побутових та промислових відходів	запровадження системи управління відходами	<ul style="list-style-type: none"> - ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ; - підвищення обізнаності мешканців області щодо належного поводження з відходами, підвищення екологічної культури і управління.
Забруднення ґрунтів	невиснажені родючі ґрунти	<ul style="list-style-type: none"> - проведення інвентаризації земель в межах області; - підвищення раціонального використання земельних ресурсів області та їх подальше ефективне використання. - підвищення екологічної культури і управління.
Зменшення біологічного та ландшафтного різноманіття	відновлене біологічне та ландшафтне різноманіття	<ul style="list-style-type: none"> - створення нових/відновлення існуючих туристичних об'єктів; - покращення туристичної привабливості області; - підвищення екологічної культури і управління.
Зменшення площі зелених насаджень	озеленення території	<ul style="list-style-type: none"> - благоустрій та озеленення об'єктів; - підвищення екологічної культури і управління.
Високий ризик виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру	запроваджена система попередження надзвичайних ситуацій	<ul style="list-style-type: none"> - попередження надзвичайних ситуацій; - ознайомлення населення з можливими ризиками виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру; - підвищення екологічної культури і управління.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

/у тому числі вторинних, кумулятивних, синергетичних, коротко-, середньо- та довгострокових (1,3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків/

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 296 від 10.08.2018, у даному розділі описуються наслідки довкілля, у тому числі для здоров'я населення - будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

За походженням екологічний вплив може бути первинним, тобто безпосередньо пов'язаним з впливом проекту на екосистему (забруднення атмосфери при будівництві та експлуатації продуктами згорання палива та викидами пилу при проведенні земляних робіт і переміщенні автотранспорту в межах будмайданчику) і вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі.

Вторинні наслідки – пряма повна або часткова зміна елемента навколишнього середовища, яка призведе до руйнування, зміни навколишнього середовища (наприклад, забруднення природних місць проживання нанесе шкоду видам фауни, які залежать від цього середовища проживання).

Під кумулятивними впливами розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому, видів людської діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови, і які б не виявилися в разі відсутності інших видів діяльності, крім самої планованої діяльності.

Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які, працюючи разом протягом тривалого періоду часу поступово накопичуючись, підсумовуючись згодом в одному і тому ж районі, можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують її можливість їх асиміляції або трансформації.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту.

В цілому Програма не передбачає появу суттєвих негативних ризиків для здоров'я населення області та довкілля. Натомість Стратегічні цілі передбачають перспективне покращення ситуації для здоров'я та добробуту населення.

В рамках СЕО здійснена підсумкова оцінка ймовірного впливу Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на компоненти навколишнього природного середовища згідно з контрольним переліком індикаторів екологічного стану території. Результати проведеної оцінки наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Чи може реалізація Програми та Плану реалізації спричинити	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
1	2	3	4	5
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел	-	●	-	+
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	-	●	-	+
3. Погіршення якості атмосферного повітря	-	●	-	+
4. Появу джерел неприємних запахів	-	-	●	-
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату	-	-	●	-
Водні об'єкти				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води	-	●	-	+
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)	-	●	-	+
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти	-	-	-	-
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню	-	-	-	+
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод	-	-	●	+
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)	-	-	●	-
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту	-	-	●	-
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону	-	-	●	+
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод	-	-	●	-
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)	-	-	●	-
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів	-	-	●	-
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів	-	●	-	+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки	-	●	-	+

Чи може реалізація Програми та Плану реалізації спричинити	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
1	2	3	4	5
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки	-	●	-	+
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами	-	-	●	-
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів	-	-	●	-
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару	-	●	-	-
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів	-	-	●	-
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу	-	●	-	+
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури	-	-	●	-
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель	-	-	●	-
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями Програми та цілями місцевих громад	-	-	●	+
Біорізноманіття				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)	-	-	●	+
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві	-	-	●	-
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому	-	●	-	+
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин	-	-	●	-
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей	-	-	●	+
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини	-	-	●	+
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)	-	-	●	+
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території	-	-	●	+

Чи може реалізація Програми та Плану реалізації спричинити	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
1	2	3	4	5
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі	-	-	●	+
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків	-	●	-	+
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень	-	●	-	+
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги	-	-	●	+
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей	-	-	●	-
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки	-	-	●	-
42. Погіршення екологічного моніторингу	-	-	●	-
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження	-	-	●	-
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва	-	-	●	+
Інше				
45. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів	-	●	-	+
46. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу	-	-	●	-
47. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії	-	-	●	+
48. Суттєве порушення якості природного середовища	-	-	●	+
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому	-	-	●	-
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?	-	-	●	-

Оцінка включає в себе величину та значення в якісному та кількісному відношенні, потенційних впливів Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік (прямих та непрямих, тимчасових або постійних, позитивних та негативних, короткострокових та довгострокових, транскордонних та кумулятивних).

Узагальнені результати оцінки потенційних впливів наведені в таблиці 6.2.

Таблиця 6.2

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНА ДІЯЛЬНІСТЬ													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів в умовах впровадження бюджетної децентралізації; ✓ підвищення ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проблем соціально-економічного розвитку районів та територіальних громад; ✓ створення умов для зменшення диспропорцій у рівні соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць; ✓ потреба у поліпшенні результатів господарювання у зв'язку з переорієнтацією ринків збуту продукції реального сектору економіки; ✓ проведення раціональної та ефективної податково-бюджетної політики, дотримання фінансової дисципліни. 	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Промисловість)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення та стабілізація промислового виробництва усіх видів промислової діяльності з їх подальшим стабільним розвитком; ✓ модернізація та технологічне оновлення виробництва на основі впровадження сучасних енерго- та ресурсозберігаючих технологій; ✓ розвиток існуючих та формування нових видів діяльності з вищою доданою вартістю; ✓ створення та розвиток індустріальних парків; ✓ підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, освоєння нових інноваційних видів високотехнологічної продукції; ✓ диверсифікація ринків збуту. 	?	0	?	?	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	?	?	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Розвиток підприємства)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підтримання державних важелів впливу на розвиток малого та середнього підприємництва; ✓ створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва, у тому числі шляхом реалізації оновленої Програми розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області з урахуванням повоєнного відновлення; ✓ вдосконалення правового врегулювання господарських та адміністративних відносин між регуляторними органами та суб'єктами господарювання. 	?	0	?	?	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	?	?	0
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Агропромисловий комплекс)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення ефективності роботи аграрної галузі економіки шляхом впровадження сучасних ресурсо- та вологозберігаючих, екологічно безпечних, технологій виробництва сільськогосподарської продукції; ✓ підвищення ефективності використання зрошувальних земель; ✓ підвищення родючості ґрунтів; ✓ створення сучасної селекційно-насінницької бази аграрного виробництва; ✓ збільшення урожайності сільськогосподарських культур та продуктивності худоби і птиці; ✓ розвиток овочівництва і картоплярства, виноградарства і садівництва; ✓ вирощування чисельності поголів'я худоби та птиці; ✓ розвиток кооперації на селі, створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; ✓ сприяння сталому розвитку малого та середнього бізнесу в аграрній сфері, фінансову підтримку малого бізнесу та малих аграрних підприємств; ✓ підвищення рівня конкурентоспроможності виробленої продукції, впровадження безвідходних технологій виробництва; ✓ покращення умов праці та життя мешканців сіл; 	?	0	DI/ LT/ LO/ SI	?	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	?	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
✓ розбудова мережі промислових холодильних фрукто- та овочесховищ вздовж магістральних автодоріг.													
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Транспортна інфраструктура та морегосподарський комплекс)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розроблення і впровадження системи заходів щодо захисту і відновлення логістичної інфраструктури; ✓ посилення захисту портів та портової інфраструктури, посилення можливостей ППО в південному регіоні; ✓ покращення залізничного та автомобільного сполучення в межах області та з сусідніми державами; ✓ розбудова пунктів пропуску, їх модернізація та розширення з метою прискорення проходження необхідних контрольних процедур через державний кордон, поліпшення якості сполучення та перетинання кордону; ✓ відновлення українського торговельного флоту, суднобудування та судноремонту (за передовими зразками країн ЄС та світу); ✓ створення конкурентних умов роботи морських портів України, створення умов доступу приватних інвестицій для розвитку морських портів; ✓ відновлення повноцінного функціонування контейнерних ліній та поромного сполучення (суднозаходи в українські порти); ✓ розвиток напрямків залізничних, автомобільних та внутрішніх водних шляхів, включених до індикативних карт мережі TEN-T; ✓ підвищення технологічної спроможності організації мультимодальних перевезень, забезпечення злагодженого функціонування всіх частин ланцюга поставок з використанням декількох видів транспорту; ✓ забезпечення ефективно працюючого, доступного та безпечного ринку надання транспортних послуг; ✓ розвиток транспортної інфраструктури та оновлення рухомого складу транспорту; 	DI/ LT/ LO/ SI	?	DI/ LT/ LO/ SI	DI/ LT/ LO/ SI	?	?	DI/ LT/ LO/ SI	?	DI/ LT/ LO/ SI	?	DI/ LT/ LO/ SI	DI/ LT/ LO/ SI	IN / LT/ LO/ SI

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення екологічності та енергоефективності транспортних засобів; ✓ розширення потужності Дунайського морського кластеру, створення в регіоні інфраструктури для збільшення обсягів вантажообігу через р. Дунай. 													
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Будівництво та житлова політика)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ моніторинг стану забезпечення містобудівною документацією територіальних одиниць на регіональному та місцевому рівнях; ✓ вжиття заходів для отримання доступу уповноважених органів містобудування та архітектури до Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (далі – ЄДЕССБ), моніторинг стану його наповнення з присвоєння адрес метаданими ЄДЕССБ; ✓ забезпечення розгляду проектів містобудівної документації місцевого рівня (комплексних планів територіальних громад, генеральних планів населених пунктів (поєднаних з планами зонування), детальних планів територій); ✓ формування пропозицій для розроблення програм комплексного відновлення суміжних областей; надання вимог державних інтересів для їх подальшого урахування при розробленні проектів містобудівної документації. 	DI/ O/ LO/ SI	0	0	0	0	0	0	0		0	0	DI/ O/ LO/ SI	0
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Дорожньо-транспортне господарство)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ збільшення пропускної спроможності автодороги М-15 «Одеса – Рені», облаштування ділянки дороги Маяки-Удобне (середньострокова перспектива); ✓ запуск WIM - влаштування елементів системи моніторингу за станом доріг та умовами руху на автомобільних дорогах загального користування державного значення області (середньострокова перспектива); ✓ проведення будівельних робіт шляхом нового будівництва, капітального ремонту або реконструкції Р-72 Контрольно-пропускний пункт «Старокозаче»–Білгород-Дністровський та Т-16- 	DI/ O/ LO/ SI	0	DI/ LT / LO/	DI/ O/ LO/	?	?	DI/ LT / LO/	?	IN/ LT/ LO/	0	DI/ O/ LO/	DI/ O/ LO/	DI/ O/ LO/

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<p>15 Контрольно-пропускний пункт «Великопложке» – Новопетрівка –Цебрикове – Знам'янка – Березівка;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ поліпшення транспортно-експлуатаційного стану мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення та споруд на них, а саме: ✓ М-05 Київ – Одеса, М-14 Одеса – Мелітополь – Новоазовськ, М-27 Одеса – Чорноморськ, М-28 Одеса – Южний – /М-14/ з під'їздами; ✓ будова мостового переходу через Сухий лиман в с. Малодолинське з підходами на автомобільній дорозі М-27 Одеса – Чорноморськ (середньострокова перспектива); ✓ забезпечення безперервного розвитку мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності, а також інших доріг, які є складовими автомобільних доріг державного значення (як співфінансування на договірних засадах); ✓ відновлення і розвиток автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності, інших доріг, які є складовими автомобільних доріг державного значення (як співфінансування на договірних засадах), підвищення на них рівня безпеки руху, швидкості, комфортності та економічності перевезень; ✓ поліпшення транспортної доступності віддалених населених пунктів до районного та обласного центрів; ✓ поліпшення якості будівництва автомобільних доріг та проведення щорічного контролю; ✓ встановлення автономних систем освітлення пішохідних переходів та енергозабезпечення світлофорів 													
РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ (Реформування відносин власності)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення масштабної, прозорої приватизації державної власності, оптимізації частки державного сектору економіки; ✓ забезпечення надходження коштів від приватизації та оренди державного майна; ✓ організація управління державною власністю. 	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ MT/	0	0	0	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
									LO/ SI				
РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ (Управління об'єктами комунальної власності)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ здійснення обліку майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Одеської області; ✓ здійснення контролю за своєчасною сплатою орендної плати орендодавцями об'єктів комунальної власності; ✓ розроблення та затвердження переліків показників ефективності роботи керівників, використання майна та коштів підприємств, установ і організацій; ✓ підвищення ефективності управління об'єктами комунальної власності. 	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ MT/ LO/ SI	0	0	0	0
РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ (Цифрова трансформація та надання адміністративних послуг)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг в територіальних громадах з населенням менше 10 тисяч осіб; ✓ вивчення потреби у впровадженні автоматизованої системи електронного документообігу (СЕД) в територіальних громадах та комунальних підприємствах області, включаючи установи й організації; ✓ продовження реалізації проєкту «Кіберволонтер»; ✓ забезпечення підключення населених пунктів, де знаходиться хоча б один об'єкт соціальної інфраструктури, до мережі інтернет через фіксований широкосмуговий доступ із використанням волоконно-оптичних ліній зв'язку, а також закладів загальної середньої освіти до широкосмугового доступу мережі Інтернет через передачу донорських роутерів. 	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ MT/ LO/ SI	0	0	0	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ стимулювання несировинного експорту та підтримка діяльності регіональних товаровиробників; ✓ формування інвестиційно привабливого бізнес-середовища з залученням до співпраці підприємців, галузевих та бізнес-асоціацій; ✓ посилення конкурентних позицій локальних виробників на внутрішньому і зовнішньому ринках товарів і послуг. 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ просування проєктів повоєнного відновлення та пропозицій регіону серед потенційних іноземних ділових партнерів; ✓ залучення міжнародних партнерів та донорів для забезпечення потреб Одеської області; ✓ створення передумов для формування конкурентоспроможного та позитивного міжнародного економічного й інвестиційного іміджу у світовому просторі; ✓ позиціонування області у світовому економічному просторі як перспективної території для започаткування підприємницької діяльності; ✓ активізація міжнародного співробітництва та розширення географії міжтериторіального партнерства. 													
ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ оптимізація структури виробництва і споживання паливно-енергетичних ресурсів із збільшенням частки нетрадиційних видів палива та відновлюваних джерел енергії; ✓ скорочення споживання енергоносіїв в бюджетній сфері та житловому фонді, підвищення енергетичної ефективності будівель, забезпечення повного обліку енергоносіїв; ✓ оптимізація системи виробництва та транспортування теплової енергії, зниження її нерационального споживання у кінцевого споживача; 	?	0	?	?	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	?	?	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ залучення зовнішнього фінансування та європейського досвіду у сферу енергоефективності та енергозбереження, модернізацію технологічного обладнання та здійснення заходів із заміщення традиційних видів палива альтернативними; ✓ впровадження та забезпечення функціонування системи енергетичного менеджменту в установах та закладах бюджетної та соціальної сфери області; ✓ підвищення комфортності умов проживання в житлових будинках та зменшення витрат домогосподарств на оплату житлово-комунальних послуг, інвестування ними в енергоефективність власного житла та покращення енергетичних характеристик житлового фонду. 													
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА (Розвиток ринку праці та створення робочих місць)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення надання шукачам роботи своєчасних та якісних послуг, спрямованих на прискорення їх працевлаштування; ✓ надання якісних та своєчасних послуг внутрішньо переміщеним особам та демобілізованим військовослужбовцям; ✓ сприяння зайнятості ветеранів війни – учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни; ✓ організація професійного навчання, орієнтованого на задоволення поточних та перспективних потреб роботодавців, з максимальним використанням навчальної бази Одеського центру професійно-технічної освіти державної служби зайнятості; ✓ заохочення роботодавців, які зберігають діючі та створюють нові робочі місця насамперед для громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці; ✓ створення умов для працевлаштування в обсягах, необхідних для запобігання довготривалому безробіттю, зокрема нарощування обсягів професійного навчання безробітних під конкретне замовлення роботодавців та за професіями, що передбачають в подальшому самозайнятість або підприємництво, особливо мешканців сільської місцевості з урахуванням обмежених можливостей працевлаштування на вільні та новостворені робочі місця на селі. 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА (Грошові доходи населення, заробітна плата, легалізація заробітної плати та погашення заборгованості з її виплати)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ налагодження ефективної співпраці відповідних територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади та місцевих органів виконавчої влади щодо здійснення контролю своєчасної і не нижче визначеного державою мінімального розміру оплати праці, виконання роботодавцями умов колективних договорів та галузевих угод у частині оплати праці, недопущення необґрунтованого зменшення заробітної плати; ✓ проведення роз'яснювальної роботи серед роботодавців щодо недопустимості використання робочої сили з порушенням трудового законодавства; ✓ посилення роботи щодо забезпечення додержання мінімальних гарантій з оплати праці та у сфері боротьби з тіньовою зайнятістю, проведення правової роз'яснювальної роботи. 	?	0	?	?	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	?	?	0
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА (Соціальне забезпечення)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розгалуження системи надання соціальних послуг у громадах області; ✓ підтримка осіб та дітей з інвалідністю, інших незахищених верств населення, осіб, які отримали інвалідність внаслідок війни, членів родин загиблих (померлих) ветеранів війни; ✓ створення єдиної системи обліку отриманих послуг ветераном, формування ветеранських просторів, впровадження системи помічника ветерана та наповнення дорожньої карти ветерана; ✓ адаптація ветерана до цивільного життя, інтеграція в суспільство, отримання соціальної та професійної адаптації; ✓ створення єдиного вікна в ЦНАПах територіальних громад, для обслуговування ветеранів війни; ✓ виконання державних програм щодо забезпечення житлом окремих категорій громадян. 	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА (Підтримка внутрішньо переміщених осіб)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ впровадження ефективних механізмів задоволення базових потреб внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) та забезпечення доступу до послуг; 									IN/				

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ посилення здатності громад сприяти адаптації ВПО та ефективно реагувати на нові виклики; ✓ забезпечення ВПО місцем тимчасового проживання; ✓ раціональне використання ресурсів громад і бюджетів усіх рівнів, а також підтримка осіб, які мають намір повернутися до покинутого місця проживання; ✓ виконання державних програм щодо забезпечення житлом ВПО. 	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ LO/ SI	0	0	0	0
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА (Житлово-комунальне господарство)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ продовження фінансування заходів з розвитку систем водопостачання та водовідведення (капітальний ремонт, реконструкція та будівництво водопровідно-каналізаційних мереж, водопровідних і каналізаційних насосних станцій, артсвердловин, каналізаційних очисних споруд та резервуарів для накопичення чистої води); ✓ забезпечення надійності функціонування систем водопостачання та водовідведення та відновлення зруйнованої системи водопровідно-каналізаційного господарства внаслідок військової агресії російської федерації; ✓ встановлення систем доочищення питної води; ✓ ремонт та реконструкція систем водопостачання та водовідведення; ✓ будівництво артезіанських свердловин для питного водопостачання та ремонт та реконструкція водонапірних башт; ✓ забезпечення населення питною водою. 	?	0	?	?	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	?	?	IN/ LT/ LO/ SI
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Освіта)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення приміщень пошкоджених закладів освіти; ✓ створення безпечних умов для всіх категорій учасників освітнього процесу; ✓ забезпечення рівного доступу до здобуття дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти з урахуванням потреб та індивідуальних можливостей здобувачів освіти; 									DI/ LT/				

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ трансформація мережі закладів загальної середньої освіти, розбудова мережі профільних ліцеїв; ✓ впровадження реформи системи шкільного харчування; ✓ реалізація заходів Концепції «Нова українська школа» у закладах загальної середньої освіти; ✓ розширення мережі інклюзивно-ресурсних центрів та сприяння організації інклюзивного навчання у закладах освіти; ✓ збереження та розвиток мережі закладів позашкільної освіти області; ✓ реалізація завдань державної молодіжної політики в Одеській області; ✓ модернізація професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти області; ✓ продовження співпраці з Міжнародним надзвичайним фондом допомоги дітям при Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ) та Всесвітньої продовольчої програми ООН у частині всебічної підтримки освітньої діяльності здобувачів освіти закладів освіти області, реалізації програми покращення шкільного харчування для учнів 1-4 класів тощо. 	0	0	0	0	0	0	0	0	LO/ SI	0	0	0	0
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Підтримка сім'ї, дітей та молоді)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підтримка та розвиток сімейних форм виховання; ✓ запровадження та організація функціонування послуги патронату над дитиною, що надаватимуться сім'єю патронатного вихователя; ✓ повернення дітей тимчасово переміщених (евакуйованих) за межі України в сімейні форми виховання. ✓ забезпечення створення та функціонування приміщень «Зелених кімнат» у кожному районі Одеської області. ✓ зменшення кількості інституційних закладів на території Одеської області до яких влаштовується на цілодобове проживання діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування ✓ реалізація проекту «Родина для кожної дитини: розвиток сімейного патронату» за підтримки дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) спільно із МБО «Партнерство кожній дитині» на 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
території відібраних громад, таких як: Одеська, Ширяївська, Болградська, Любашівська, Маразліївська, Білгород-Дністровська, Подільська, Овідіопольська, Чорноморська.													
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Охорона здоров'я)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення доступності та якості медичних послуг для населення області, переміщених осіб та ветеранів; ✓ підвищення рівня обізнаності населення з ключових питань збереження здоров'я: фізичного, ментального, репродуктивного; ✓ розвиток мережі центрів ментального здоров'я; ✓ розгалуження мережі реабілітаційних сервісів; ✓ раннє виявлення онкологічних, серцево-судинних та судинно-мозкових захворювань та удосконалення системи надання медичної допомоги при цих захворюваннях, зниження рівня інвалідизації та смертності; ✓ підвищення охоплення наркозалежних замісною терапією, розгалуження мережі сайтів ЗПТ; ✓ забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення на відповідній території шляхом здійснення комплексу заходів, спрямованих на ліквідацію епідемій, спалахів інфекційних хвороб та їх наслідків; ✓ участь у розробленні та виконанні державних і регіональних програм у сфері громадського здоров'я. 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Культура)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення пошкоджених внаслідок збройної агресії російської федерації проти України закладів культури та об'єктів культурної спадщини; ✓ виконання заходів Програми розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя в Одеській області на ✓ 2023-2025 роки; 	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/	DI/ LT/ LO/	0	0	0	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ здійснення заходів з меморіалізації подій, пов'язаних із збройною агресією російської федерації; ✓ продовження роботи щодо створення цифрової спадщини Одеського регіону, модернізація та інформатизація бібліотек, запровадження нових інформаційно-бібліотечних послуг на основі інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток музейних та бібліотечних послуг тощо; ✓ продовження роботи щодо формування нової моделі мережі закладів культури області, визначення пріоритетних напрямків культурних послуг; ✓ участь культурних інституцій області в реалізації міжнародних мистецьких проєктів через культурну дипломатію, з метою поширення інформації про Україну та її культуру, війну росії в Україні, налагоджування діалогу між Україною та світовим суспільством. 								SI	SI				
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Фізична культура і спорт)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення нових сучасних закладів фізкультурно-спортивної реабілітації, розвиток спорту ветеранів війни; ✓ реалізація проєктів та заходів із залучення всіх верств населення до регулярних занять фізичною культурою і спортом; ✓ підтримка резервного спорту та спорту вищих досягнень. 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Туристично-рекреаційна галузь)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розширення та модернізація інфраструктури для забезпечення привабливості регіону для внутрішніх та міжнародних туристів; ✓ залучення іноземних та національних інвесторів для розвитку туристичної галузі Одеської області через створення інвестиційної платформи, створення спеціальних умов для інвесторів. ✓ створення єдиної онлайн-платформи з актуальною інформацією про туристичні об'єкти, події та маршрути, впровадження цифрового моніторингу туристичних потоків для оптимізації 	00	00	00	00	00	00	00	N/ T/ O/ I	N/ T/ O/ I	0	0	N/ T/ O/ I	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<p>завантаженості локацій та запровадження віртуальних турів ключовими місцями для популяризації регіону на міжнародному ринку;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ співпраця з тревел-блогерами, гастро-експертами та інфлюенсерами. Організація прес-турів та медіа-турів для ключових стейкхолдерів. Активація офіційних акаунтів в соцмережах для регулярного висвітлення цікавих подій, маршрутів та об'єктів; ✓ забезпечення доступності туристичних об'єктів для різних категорій туристів та екологічної стійкості туризму шляхом впровадження інклюзивної інфраструктури та розвитку еко-туризму для людей з особливими потребами; ✓ розвиток гастрономічного туризму та підвищення впізнаваності локальних крафтових виробників; ✓ активізація та розвиток подієвого (фан-) туризму шляхом розробки щорічного календаря подій, підтримки локальних фестивалів, партнерства з великими організаторами, створення необхідної інфраструктури та залучення місцевих жителів і волонтерів для проведення заходів. 													
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Розвиток громадянського суспільства)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення впровадження ефективних процедур участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення; ✓ створення належних умов для інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства; ✓ стимулювання участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку Одеської області; ✓ створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці. 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення нових територій та об'єктів ПЗФ для збільшення екологічної мережі, налагодженням співпраці з органами місцевого самоврядування, науковими та навчальними закладами, установами ПЗФ, громадськими організаціями з заповідання цінних природних екосистем; ✓ створення належних умов охорони, збереження та розвитку існуючих об'єктів ПЗФ; ✓ забезпечення екологічної безпеки в регіоні; 	DI/			DI/		DI/			DI/			DI/	DI/

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ реалізація державної політики у системі моніторингу довкілля на території Одеської області, зокрема державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря; ✓ впровадження системи управління відходами в Одеській області і побудова сміттєпереробної інфраструктури; ✓ опрацювання питань збитків навколишньому природному середовищу на території області внаслідок військової агресії РФ, у т.ч. на території і об'єктах ПЗФ; ✓ координація реалізації в області державної політики у сфері зміни клімату; ✓ зменшення негативного впливу скидів з каналізаційних очисних споруд на стан водних ресурсів; ✓ ліквідація джерел можливого забруднення довкілля побутовими відходами; ✓ опрацювання питань щодо впливу діяльності Молдавської ДРЕС Придністровського регіону Республіки Молдова на стан довкілля області; ✓ опрацювання питань покращення гідрологічного стану водних ресурсів Куяльницького і Хаджибейського лиманів; ✓ інформування населення про стан довкілля. 	LT/	0	0	LT/	0	LT/	0	0	LT/	0	0	LT/	LT/
	LO/	0	0	LO/	0	LO/	0	0	LO/	0	0	LO/	LO/
	SI			SI		SI			SI			SI	SI

Умовне позначення	Пояснення позначення
-	Значний негативний вплив. Значний негативний вплив слід звести до мінімуму з застосуванням заходів
-	Помірний негативний вплив. Цей вплив є прийнятним.
0	Немає впливу, або вплив нейтральний. Втручання не має ефекту, який можна було б довести, або такий вплив є незначним.
+	Помірний позитивний вплив.
++	Значний позитивний вплив.
(?)	Значення впливу не може бути оцінено з певністю через відсутність даних про компоненти навколишнього середовища, заплановану діяльність, або з інших причин
DI/IN	Прямий/Непрямий
LT	Довгостроковий (постійний 50-100 років)/
MT	Середньостроковий (10-15 років)/
ST	Короткостроковий (3-5 років)/
O	Випадковий (тимчасовий, 1 рік)
LO/RE	Місцевий/Регіональний
CU/SI/TR	Кумулятивний/Синергетичний/Транскордонний
AC	Випадкова подія

Керуючись стратегічними й оперативними цілями та на основі оцінок, представлених в табл. 6.1 і 6.2, можна зробити наступні висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми.

Клімат. Одним із найважливіших чинників змін природного характеру, що можуть вплинути на розвиток області в майбутньому, є зміна клімату. На жаль, Програма не враховує цей чинник, оскільки не передбачає розробку та реалізацію програм адаптації до зміни клімату.

Атмосферне повітря. Тимчасове забруднення навколишнього природного середовища (переважно атмосферного повітря) можливо під час ремонту доріг, що компенсується подальшим поліпшенням загального стану доріг, покращенням якості обслуговування потреб населення, зниженням аварійності та тяжкості наслідків дорожньо-транспортних пригод; забезпеченню якісного сполучення між населеними пунктами області.

Потенційний вплив на атмосферне повітря в процесі реконструкції та капітального ремонту мереж водопостачання та водовідведення з наступним покращенням роботи системи водопостачання і водовідведення, зниженню втрат води; стабілізації роботи мереж.

Проведення благоустрою території населених пунктів області також передбачає тимчасовий незначний вплив на атмосферне повітря з подальшим використанням для потреб населення області.

Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля повинні проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» з урахуванням правого режиму воєнного стану.

Водні ресурси. Програма не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами скидів у поверхневі води, проте, реалізація завдань оперативних цілей ймовірно може призвести до збільшення навантаження на водопровідні та каналізаційні системи, але внаслідок проведення запланованих робіт роботу систем водопостачання та водовідведення буде поліпшено та стабілізовано.

Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля повинні проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону «Про Оцінку впливу на довкілля».

Відходи. В рамках реалізації Програми планується ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ, що об'єктивно покращить сучасний стан території області; сприятиме очищенню окремих територій від стихійних звалищ та сміття.

Земельні ресурси. Внаслідок реалізації Програми не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або у характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Реалізація деяких завдань ймовірно може привести до змін у структурі земельного фонду, чинній або плановій практиці використання земель за результатами проведення інвентаризації земель в межах території області.

Як вже зазначалося, в рамках впровадження Програми передбачається реалізація заходів з будівництва та капітального ремонту закладів освіти, ремонту та утримання доріг; модернізації системи водопостачання і водовідведення деяких населених пунктів області та ін.

Основний вплив на ґрунти відбувається при підготовці території для будівельних робіт (порушення (руйнування) ґрунтів під час будівництва (трансформація шарів землі), руху транспортних засобів, вібрацій від процесів виробництва, які можуть підсилюватись під впливом природних чинників – вітру, дощових потоків, виїмка ґрунту при влаштуванні підземних конструкцій будівель, автошляхових покриттів, прокладання підземних мереж, відведення поверхневих стічних вод, а також родючого ґрунту для озеленення території. З метою зменшення впливу на ґрунтовий покрив доцільно вжити заходи:

- обов'язкове дотримання меж території, відведеної для будівництва.
- складування рослинного ґрунту на спеціально відведених майданчиках з наступним використанням його при рекультивації, вертикального планування будівельного майданчику.
- всі будівельні матеріали мають бути розміщені на спеціально відведеній ділянці з твердим покриттям.
- контроль за роботою інженерного обладнання, механізмів і транспортних засобів, своєчасний ремонт, недопущення роботи несправних механізмів.
- заправка будівельної техніки лише закритим способом – автозаправниками;
- запобігання порушенню гідрологічного режиму земельних ділянок;
- забезпечення максимального збереження існуючих зелених насаджень;
- дотримання екологічних вимог, установлених законодавством України, при проектуванні, розміщенні та будівництві об'єктів.

Біорізноманіття. Програмою не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ). Покращенню стану біорізноманіття може сприяти реалізація завдань збереження та відтворення зелених насаджень, розвиток організованих форм рекреації і туризму, формування та підвищення рівня екологічної культури та екологічної освіти населення області, збереженню традиційних форм раціонального природокористування і сталого розвитку природно-територіального комплексу.

З метою запобігання впливу на флору і фауни передбачається дотримання вимог Закону України «Про тваринний світ» та Закону України «Про рослинний світ».

У відповідності до вимог статей 9, 37, 39, 40 Закону України «Про тваринний світ» передбачається забезпечити:

- збереження умов існування видового і популяційного різноманіття тваринного світу в стані природної волі;
- недопустимість погіршення середовища існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин;
- збереження цілісності природних угруповань диких тварин;
- запобігання загибелі тварин під час здійснення виробничих процесів;
- надання допомоги тваринам у разі захворювання, загрози їх загибелі під час стихійного лиха і внаслідок надзвичайних екологічних ситуацій;
- охорону середовища існування, умов розмноження і шляхів міграції тварин;
- недоторканість ділянок, що становлять особливу цінність для збереження тваринного світу.

У відповідності до вимог ст. 27 Закону України «Про рослинний світ» передбачається забезпечення здійснення заходів щодо збереження умов місцезростання об'єктів рослинного світу.

Будівництво, введення в експлуатацію підприємств, споруд та інших об'єктів і застосування технологій, що викликають порушення стану та умов місцезростання об'єктів рослинного світу, засмічення, а також забруднення хімічними та іншими токсичними речовинами територій, зайнятих ними, забороняється.

Крім того, при реалізації заходів Програми повинні вживатись заходи щодо захисту земель, зайнятих об'єктами рослинного світу, від висушення, ущільнення, засмічення, забруднення промисловими і побутовими відходами і стоками, хімічними речовинами та від іншого несприятливого впливу.

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Реалізація Програми не має призвести до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини. Реалізація оперативних цілей розвитку по створенню нових об'єктів туризму, туристичних, культурних продуктів та маршрутів сприятиме забезпеченню контролю за належним утриманням та збереженням об'єктів культурної спадщини, популяризації культурної спадщини, у тому числі, в рамках програми планується: оновлення наявних об'єктів культури у відповідності до вимог часу; створення нових сучасних «зелених» зон, зон відпочинку та дозвілля на території області.

Населення та інфраструктура. Виконання завдань стратегічних цілей очікувано призведуть до покращення життя та стану здоров'я населення; підвищенню ефективності та якості освітніх послуг; покращенню надання соціальних послуг, в т.ч. для вразливих категорій громадян.

Екологічне управління, моніторинг та інше. Програма не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в сфері екологічної безпеки.

Ймовірність того, що реалізація цілей Програми призведе до можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Реалізація інших оперативних цілей Програми має більш організаційний характер, під час їх виконання не передбачається додаткового впливу на навколишнє природне середовище.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2025 РІК

Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми (табл.7.1) ґрунтуються на впливах, оцінених у попередньому розділі Звіту, та міжнародному досвіді діяльності в подібних умовах. Однак, такі заходи – це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації конкретних заходів і проектів, а також в процесі надання екологічних дозволів.

Таблиця 7.1

Середовище довкілля	Заходи для зменшення негативних наслідків
1	2
Атмосферне повітря	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення природоохоронних заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря; - стимулювання заходів підвищення енергоефективності та енергозбереження у всіх галузях економіки; - жорсткий контроль за якістю пального, що постачається та реалізується в місті автозаправними станціями, його відповідність державним стандартам, а також заборона реалізації етильованого бензину. - розбудова системи моніторингу за станом атмосферного повітря
Води	<ul style="list-style-type: none"> - охорона, екологічне оздоровлення та відтворення водних об'єктів; - будівництво/реконструкція водопровідних та каналізаційних очисних споруд із застосуванням новітніх технологій та обладнання.
Земельні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - визначення напрямків розвитку населених пунктів, вдосконалення планувальної організації територій; - підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель; - здійснення моніторингу містобудівної діяльності та ефективного використання вільних земельних ділянок для містобудівних потреб.
Лісові та біоресурси ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - поліпшення санітарного стану зелених насаджень; - збільшення площі озеленення; - підвищення рівня лісистості, створення нових лісових культур
Природно-заповідний фонд	<ul style="list-style-type: none"> - збереження, відновлення і популяризація територій та об'єктів ПЗФ; - створення нових та/або розширення існуючих об'єктів ПЗФ; - підтримання чисельності та видової різноманітності флори та фауни області.
Поводження з відходами	<ul style="list-style-type: none"> - проведення інформаційних компаній щодо роздільного збору ТПВ; - ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ; - розбудова ефективної системи розбудови управління відходами в Одеській області, будівництво 7 заводів з переробки відходів, що забезпечать 100% охоплення території області послугами з управління побутовими відходами

Важливим засобом охорони атмосферного повітря є правове регулювання державного обліку усіх об'єктів, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров'я людей і на стан атмосферного повітря, видів та обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, видів і ступенів впливу на його стан фізичних та біологічних факторів.

Облік здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13.12.2001 № 1655 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря». Державний облік включає: взяття на облік об'єктів, які справляють шкідливий вплив; ведення на об'єкті первинного обліку стаціонарних джерел, які справляють шкідливий вплив; складення державної статистичної звітності в галузі охорони атмосферного повітря за стаціонарними та пересувними джерелами; проведення інвентаризації викидів та обсягів забруднюючих речовин на зазначених об'єктах. Взяття на державний облік об'єктів здійснюється Міністерством екології та природних ресурсів України за критеріями, встановленими цим Міністерством за погодженням з Держкомстатом.

Для поліпшення якості атмосферного повітря та зменшення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря насамперед має досягатися за рахунок скорочення обсягів виробництва промисловими підприємствами та переходу на роботу в режимі максимальної економії енергоресурсів.

Для зниження обсягів викидів від пересувних джерел необхідно обмежити експлуатацією технічно-застарілого автомобільного парку та використання палива низької якості, поліпшити стан доріг.

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час її реалізації, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля, повинні проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону «Про Оцінку впливу на довкілля», де будуть розглядатись та оцінюватись детальні наслідки від кожного виду діяльності, що плануються в рамках виконання Програми.

8. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ

/опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення/

Метою Програми є подолання нових викликів, що постали перед країною в цілому та регіоном внаслідок повномасштабної війни, а саме: відновлення і розбудова транспортної, медичної, соціальної, комунальної, виробничої інфраструктури та житла, інфраструктури енергетики, зв'язку, військової інфраструктури і військово-промислового комплексу, структурна модернізація та перезапуск економіки, повернення внутрішньо переміщених осіб, створення безпечних умов для їх проживання. Програма також передбачає заходи з подолання безробіття, підтримки сімей з дітьми, вразливих верств населення, осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок війни, відновлення та збереження об'єктів культурної спадщини.

Програмою окреслені пріоритетні цілі, основні завдання та заходи економічного, соціального та культурного розвитку регіону на короткостроковий період.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми вказує на те, що реалізація Програми позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття. Це означає що Програма спрямована на екологічно збалансований та інноваційний сценарій розвитку.

При «нульовому сценарії» не затверджується проєкт Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік. Цей сценарій може розглядатися як продовження поточних тенденцій щодо стану довкілля, в тому числі здоров'я населення.

Реалізація «оптимістичного сценарію», що передбачає затвердження та виконання Програми із врахуванням пропозицій і зауважень від громадськості та органів виконавчої влади дозволить врахувати додаткові запропоновані природоохоронні заходи, стабілізувати екологічну ситуацію та поліпшити стан навколишнього природного середовища, зменшити техногенне навантаження на складові довкілля, забезпечити збалансованість процесів використання і відтворення природних ресурсів та сформувати у жителів області екологічну культуру. Крім вищеперерахованого, однією з основних цілей Програми є покращення якості життя для населення області, тому врахування пропозицій від громадськості є особливо важливим.

У разі реалізації «реалістичного сценарію» будуть виконані лише ті заходи Програми, які матимуть необхідні обсяги фінансування через обласні цільові програми в залежності від реальних можливостей обласного бюджету. Цей сценарій може призвести до погіршення екологічної ситуації і продовження подальшого зносу інфраструктури, неефективного використання енергоресурсів. Крім цього, рівень життя населення за основними показниками його оцінки може залишитися без змін. Не буде забезпечено виконання основних екологічних індикаторів Програми.

Оскільки серед пріоритетних цілей Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік є цілі, безпосередньо спрямовані на підтримку задовільного стану довкілля, то їх невиконання призведе до зниження якості екологічних показників стану довкілля та санітарно-гігієнічних умов проживання населення Одеської області.

Тому, у разі не затвердження цієї Програми та не реалізації зазначених заходів не забезпечуватиметься досягнення цілей Державної стратегії регіонального розвитку на 2021- 2027 роки. Не схвалення документа державного планування унеможливує виконання природоохоронних заходів.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2025 РІК ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Система моніторингу довкілля – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки.

Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам, передбаченим в сфері охорони навколишнього природного середовища та здоров'я населення.

Для здійснення моніторингу замовник документа державного планування розробляє заходи з урахуванням результатів громадського обговорення, консультацій з органами виконавчої влади у процесі проведення стратегічної екологічної оцінки та транскордонних консультацій (у разі їх проведення). Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, короткострокових (на один рік), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;

виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, необхідно визначити:

зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання;

кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати;

періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями;

засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Ст. 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля. Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що Програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО.

Контроль за виконанням Програми покладається постійні Комісії обласної ради. На підставі щорічного моніторингу показників (індикаторів) за оперативними цілями здійснюватиметься оцінка ефективності Програми, яка буде основою для внесення змін до плану Програми. Під час моніторингу оцінюється стан виконання кожного завдання та ступінь досягнення результатів.

Підсумки моніторингу підводяться один раз рік у вигляді звітів. Фіксуються та аналізуються:

- а) ступінь виконання кожного завдання проєктах;
- б) невиконані завдання, причини відхилення, пропозиції;
- в) дані за індикаторами, що відображають результат реалізації проєктів;
- г) оцінка потреб у фінансуванні;
- д) пропозиції щодо вдосконалення діючої системи моніторингу.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Програма. Для оцінки повноти та якості реалізації програмних заходів здійснюватиметься щоквартальний моніторинг виконання заходів, що дасть змогу оперативно приймати необхідні управлінські рішення.

Під час здійснення моніторингу оцінюється стан виконання кожного завдання Програми та ступінь досягнення результатів. На підставі щорічного моніторингу показників (індикаторів) за оперативними цілями здійснюватиметься оцінка ефективності Програми, яка буде основою для внесення змін до плану реалізації програми. Оцінюється стан виконання кожного завдання та ступінь досягнення результатів.

Відповідно до вимог «Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля», у т.ч. для здоров'я населення, затвердженого Постановою КМУ від 16.12.2020 р. №1272 рекомендується здійснення наступних контрольних заходів:

- порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками - 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів документу державного планування);
- порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками - 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів документу державного планування).

Моніторинг базується на розгляді індикаторів та аналізі досягнення запланованих цілей. Моніторинг екологічних індикаторів ефективності Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме виконання заходів Програми.

Слід зазначити, що окремі індикатори дозволяють оцінити прямі наслідки впливу реалізації заходів Програми на довкілля, окремі – опосередковані.

Для якісного проведення моніторингу необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування комплексу природоохоронних заходів у майбутньому. На підставі проведеного аналізу зроблено висновок, що Програма відповідає державним та регіональним

стратегічним документам, реалізація заходів Програми не справляє значного негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення.

Моніторинг наслідків виконання Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік заплановано проводити один раз на рік. Оскільки Програма розвитку є документом державного планування з обмеженим терміном дії, пропонується здійснювати моніторинг її виконання, обмежившись періодом починаючи з наступного року після прийняття Програми до кінця строку її дії. Базовий рік – 2025.

Екологічні індикатори для моніторингу виконання Програми економічного-соціального та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік наведені в таблиці нижче.

№ п/п	Індикатор (показник)	Одиниця вимірювання
1	2	3
Озеленення	Озеленення території області загального користування	га від загальної площі області/ % від загальної площі області
	Збільшення площі лісових насаджень	га від загальної площі області/ % від загальної площі області
Природоохоронні території	Рівень заповідності території області, площа територій з особливим статусом охорони	га від загальної площі області / % від загальної площі області
	Площа лісів	га від загальної площі області / % від загальної площі області
	Площа відновлених земель та екосистем, площа рекультивованих земель та земель, на яких проводяться заходи з консервації	га від загальної площі області/ % від загальної площі області
	Площа територій екологічної мережі	га від загальної площі області/ % від загальної площі області
Інші категорії землі	Площа сільськогосподарських угідь екстенсивного використання(сіножатей та пасовищ)	га від загальної площі області/ % від загальної площі області
	Площа орних земель (ріллі)	га від загальної площі області/ % від загальної площі області
Санітарна очистка та благоустрій території області	Обсяг утворених ТПВ	т/рік
	Кількість виявлених несанкціонованих сміттєзвалищ	одиниць
	Загальна площа виявлених несанкціонованих сміттєзвалищ	га
Водопостачання та водовідведення	Площа ліквідованих несанкціонованих сміттєзвалищ	га
	Охоплення території області центральною системою водопостачання	% від загальної кількості
	Охоплення території області центральною системою водовідведення	% від загальної кількості
	Обсяги забору та використання свіжої води	м ³ /рік
	Обсяги скидання очищених стічних вод у водні об'єкти	м ³ /рік
Транспорт	Кількість автоматизованих постів спостережень за якістю поверхневих вод	од.
	Реконструкція та будівництво доріг	км/рік (% від загальної кількості)
Стан здоров'я населення	Захворюваність дитячого та дорослого населення на хвороби органів дихання	кількість випадків/рік
	Природний приріст, скорочення (–) населення	осіб
Атмосферне повітря	Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення	тонн
	Викиди найпоширеніших забруднюючих речовин (оксид вуглецю, пил, оксиди азоту та діоксид сірки) в атмосферне повітря (від стаціонарних джерел викидів)	тонн
	Викиди парникових газів (CO ₂)	тонн
	Викиди найпоширеніших забруднюючих речовин від пересувних джерел викидів	тонн
	Кількість автоматизованих постів спостережень за станом атмосферного повітря	од.
Енергозбереження та енергоефективність	Величина втрат теплоти будівель і витрат на потреби опалення	%
	Потужностей підприємств альтернативних джерел енергії	%
	Зменшення викидів CO ₂ за рахунок впровадження енергозберігаючих заходів	%

На підставі проведеного аналізу, зроблено висновок, що Програма відповідає державним та регіональним стратегічним документам, реалізація заходів та проєктів Програми не справить значного негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення.

На підставі результатів державного статистичного спостереження проводити порівняльний аналіз фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками. У разі виявлення перевищень минулорічних показників проводиться аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів та проєктів Програми. Крім того, заплановано проводити порівняння фактичних показників індикаторів виконання заходів Програми за всіма напрямками.

У разі коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, замовник вживає заходів для їх усунення, а також подає органу державної влади або органу місцевого самоврядування, який затвердив документ державного планування, пропозиції щодо внесення змін до такого документа з метою усунення негативних наслідків. У такому разі зміни, що вносяться до документа державного планування, підлягають стратегічній екологічній оцінці.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

/за наявності/

В рамках реалізації документа державного планування (Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік) можливих транскордонних негативних наслідків не виявлено; відсутня потреба у транскордонних консультаціях.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ

/передбаченої пунктами 1-10, розраховане на широку аудиторію/

На основі аналізу існуючого стану довкілля були визначені основні екологічні проблемними Одеської області. Визначення ймовірності зміни поточного стану довкілля без здійснення планованої діяльності здійснювалось методом аналізу зміни показників забруднення основних факторів навколишнього середовища протягом останніх років.

Аналізуючи склад населення, територіальне розміщення, наявність вільних земельних угідь та перспективи розвитку економічного сектору області, можна зробити висновок, що активізація промисловості призведе до помірного впливу на стан навколишнього середовища.

З метою визначення потенційного негативного впливу на стан довкілля планової діяльності, а також можливих конфліктів з цілями екологічної політики, зазначеними в інших документах стратегічного характеру, були проаналізовані окремі розділи Програми. Така оцінка дозволила сформулювати ряд пріоритетних заходів щодо попередження, скорочення або зниження передбачуваних наслідків негативного впливу на стан довкілля, у тому числі здоров'я населення.

Стан навколишнього природного середовища сьогодні є однією з найгостріших соціально-економічних проблем, що прямо чи опосередковано стосується кожної людини і обумовлює актуальність впровадження на території Одеської області принципів та засад сталого розвитку, який враховує потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольнити їх потреби.

✚ Програма соціально економічного та культурного Одеської області на 2025 рік враховує принцип екологічної збалансованості і в цілому орієнтована на зменшення антропогенного впливу на довкілля.

✚ З огляду на достатньо складну екологічну ситуацію в області, обраний в Програмі сценарій розвитку не може розглядатися як найбільш оптимальний з точки зору зменшення впливу на довкілля. Разом з тим, з огляду на соціально-економічну ситуацію в області та існуючі фінансові можливості для реалізації Програми цей сценарій є найбільш реалістичним.

✚ Цілі Програми принципово узгоджуються з національними та регіональними екологічними цілями. Деякі цілі можуть бути краще узгоджені з національними та регіональними екологічними цілями на наступних етапах планування.

✚ Реалізація Програми не повинна призвести до появи суттєвих нових негативних впливів на довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги.

✚ Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Програма, та необхідною передумовою забезпечення збалансованості розвитку області.

✚ Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

✚ Варто враховувати, що процес регіонального стратегічного планування не обмежується розробленням Програми та Звіту СЕО до неї. До Плану реалізації Програми будуть включені проектні пропозиції по окремим оперативним цілям. Тому необхідно буде провести екологічну оцінку цих проектних пропозицій.

✚ Порівняльний аналіз відповідності цілей Програми з іншими стратегічними документами державного планування показав, що Програма має еколого-економічне напруження, що вказує на позитивний вплив на довкілля та здоров'я жителів області у разі затвердження та реалізації передбачених цілей, завдань та заходів.

Заходи, які включені до Програми, стануть пріоритетними при фінансуванні як із місцевого бюджету, так і при надходженні цільових коштів із бюджетів вищого рівня.

Моніторинг реалізації Програми буде здійснюватися один раз на рік. Результати будуть оприлюднюватися на офіційному сайті замовника документа державного планування Департамент економічної політики та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації. Контроль за реалізацію Програми покладається на Департамент економічної політики та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації.

З огляду на зазначене можна стверджувати, що в цілому розроблення Програми соціально-економічного та культурного Одеської області на 2025 рік було проведено з урахуванням засад екологічної збалансованості, а її реалізація не сприятиме збільшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на заохочення економічного зростання та капіталовкладень у регіон, із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме розвиток регіону, для якого є важливою якістю життя нинішнього та прийдешніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік (проект документа державного планування).
2. Інформація з офіційного сайту Одеської обласної державної адміністрації. Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/>.
3. Інформація з офіційного сайту «Геопортал адміністративно-територіального устрою України». Режим доступу: <https://atu.gki.com.ua/ua/>
4. Інформація з офіційного сайту «Публічна кадастрова карта України». Режим доступу: <https://map.land.gov.ua/kadastrova-karta/>
5. Інформація з офіційного сайту «Геопортал Державний водний кадастр України». Режим доступу: <http://geoportal.davr.gov.ua:81/#waterSidebar>
6. Інформація з офіційного сайту Міністерства культури України. Режим доступу: <http://publicregistry.heritage.in.ua/>.
7. Екологічний паспорт Одеської області, 2023 рік. Департамент екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації. Режим доступу: https://ecology.od.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/ekologichnyj-pasport-regionu-2023-rik_compressed.pdf
8. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Одеської області у 2023 році. Департамент екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації. Режим доступу: <https://ecology.od.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/region-dopov-pro-stan-nps.pdf>
9. Атлас адміністративно-територіального устрою Одеської області, розроблений Міністерством розвитку громад та територій України – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1vxmKCr7fXStC-afp0aUUXHI0NONPMBew/view>.
10. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». – [Електронний ресурс] Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/23_54-19
11. Зміни до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 грудня 2018 року № 465. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_465.pdf
12. Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки: практичний посібник / Марушевський Г., Потапенко В. – Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019. – 71 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/MP-CEO_web.pdf
13. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf
14. Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.07.2019 №260. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2019/nakaz_260.pdf.

Заява
про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки
проекту Програми соціально-економічного та культурного розвитку
Одеської області на 2025 рік

1. Замовник

Департамент економічної політики та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації.

Адреса: 65032, м. Одеса, пр. Шевченка, 4.

Контактний телефон: (048)-71-89-574; (048)-71-89-491

E-mail: eko@od.gov.ua.

2. Вид та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2025 рік (далі – Програма) є документом державного планування регіонального рівня, яким визначаються пріоритетні напрями економічного, соціального та культурного розвитку Одеської області.

Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) Програми дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі планування.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння інтеграції екологічних факторів у підготовку Програми з метою забезпечення збалансованого (сталого) розвитку Одеської області.

Програму розроблено з урахуванням завдань та положень документів державного планування, конвенціями та іншими міжнародними угодами природоохоронного спрямування, а саме:

- міжнародних зобов'язань, взятих Україною в рамках участі у Конвенції про охорону біологічного різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 1992), Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971), Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979);

- Національної економічної стратегії, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179;

- Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 №443-р;

- Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 30.03.2016 № 271-р;

- Стратегією зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 №688-р;

- Планом заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.10.2020 № 1567-р.

Передбачається, що основна робота органів влади регіону, враховуючи виклики сьогодення, буде і надалі спрямовуватися на максимальну мобілізацію ресурсів з метою забезпечення стабільної роботи економіки в умовах воєнного (післявоєнного) періоду, у тому числі за рахунок реалізації комплексу заходів зі створення нових робочих місць через підтримку бізнесу, стимулювання залучення інвестицій, створення для мешканців регіону безпечних умов для життя, відновлення зруйнованої та пошкодженої виробничої, соціальної, інфраструктури та екосистем, подальший розвиток системи надання якісних та доступних освітніх, медичних, соціальних послуг, у тому числі внутрішньо переміщеним особам, сприяння

соціальної адаптації захисників та захисниць України, що повертаються з війни, подальшої модернізації об'єктів житлово-комунального господарства та соціальної сфери.

Фінансування пріоритетних напрямів, у тому числі через місцеві цільові програми, здійснюватиметься з урахуванням необхідності проведення першочергових робіт з відновлення зруйнованої та пошкодженої інфраструктури, реальних можливостей відповідних місцевих бюджетів, а також виділених фінансових ресурсів державного бюджету, приватних інвестицій, кредитних ресурсів та технічної допомоги міжнародних організацій та інших джерел, не заборонених чинним законодавством України.

3. Те, якою мірою документ державного планування визначає умови для реалізації видів діяльності або об'єктів, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (у тому числі щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів)

Програма охоплює усі види господарської діяльності: промисловий та агропромисловий комплекси; регуляторну політику та розвиток підприємництва; транспортну інфраструктуру та морегосподарський комплекс; житлово-комунальне господарство; енергозбереження та енергоефективність; дорожньо-транспортне господарство; соціальну-економічну та гуманітарну сфери (освіту, охорону здоров'я, фізичну культуру і спорт та т.ін.); туристично-рекреаційну галузь; природокористування та безпеку життєдіяльності людини.

Для кожної з визначених стратегічних та оперативних цілей Програми розробляються відповідні завдання та заходи; за кожною оперативною ціллю розробляється низка заходів і проєктів, серед яких можуть бути проєкти, що, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про їх провадження.

4. Ймовірні наслідки

Під час здійснення стратегічної екологічної оцінки (далі – СЕО) необхідно оцінити ймовірні наслідки реалізації Програми, зокрема, мають бути оцінені ймовірні наслідки:

а) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення: Виконання СЕО передбачає аналіз та оцінку ймовірних наслідків та ризиків реалізації заходів, прийнятих у Програмі, як на окремі компоненти довкілля (грунти, поверхневі та підземні водні ресурси, атмосферне повітря, рослинний та тваринний світ), соціально-економічні умови розвитку території, а також на здоров'я населення;

б) для територій з природоохоронним статусом. Під час здійснення СЕО ймовірні наслідки від об'єктів інфраструктури, що пропонуються відповідно до Програми, на території з природоохоронним статусом відсутні;

в) транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Транскордонні наслідки реалізації рішень Програми для довкілля та здоров'я населення, не очікуються.

5. Виправдані альтернативи, які необхідно розглянути, у тому числі, якщо документ державного планування не буде затверджено

Зважаючи на комплексність рішень проєкту Програми, що обумовлюється необхідністю виконання стратегічних цілей Програми, призначених для різних видів промислово-виробничої, соціальної, рекреаційної, комунікаційної діяльності, здійснюється розгляд виправданих альтернатив планованих рішень та сценарії їх розвитку.

Загальною альтернативою Програми є гіпотетичний «нульовий» сценарій, при якому вищезазначена Програма не затверджується.

6. Дослідження, які необхідно провести, методи і критерії, що використовуватимуться під час стратегічної екологічної оцінки

Для проведення СЕО буде використана наступна інформація: доповіді про стан довкілля; статистична інформація; дані моніторингу стану довкілля; експертні оцінки; інша доступна інформація. Основною метою прогнозу є оцінка можливої реакції навколишнього природного середовища на прямий чи опосередкований вплив людини, вирішення задач раціонального природокористування у відповідності з очікуваним станом природного середовища.

З огляду на стратегічний характер Програми, яка є головним документом економічного та соціального розвитку на регіональному рівні, ключове значення у виконанні СЕО такого документу є методи стратегічного аналізу.

Перш за все, буде використаний аналіз стратегічного планування, який передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування і дослідження нормативно-правових умов реалізації рішень Програми.

Застосування цільового аналізу при проведенні стратегічної екологічної оцінки дозволить встановити відповідність рішень Програми і загальним цілям охорони довкілля та забезпечення безпечного для здоров'я населення середовища існування, що встановлені на місцевому та регіональному рівнях.

Передбачається застосування аналізу вихідних даних стратегічного планування та можливості майбутнього розвитку, які мають вирішуватись відповідно до Програми.

7. Заходи, які передбачається розглянути для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Під час здійснення СЕО передбачається розглянути заходи із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків для довкілля, визначені законодавством. Так, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначає загальні вимоги в галузі охорони навколишнього середовища. Відповідно до Закону використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з додержанням обов'язкових екологічних вимог:

а) раціонального і економного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій;

б) здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища;

в) здійснення заходів щодо відтворення відновлюваних природних ресурсів;

г) застосування біологічних, хімічних та інших методів поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку здоров'я населення;

д) збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, що підлягають особливій охороні;

е) здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб;

є) здійснення заходів щодо збереження і невиснажливого використання біологічного різноманіття.

Також будуть враховані заходи щодо раціонального використання природних ресурсів, збереження особливо цінних та унікальних природних комплексів і забезпечення екологічної безпеки, передбачені іншими законодавчими актами у сфері охорони довкілля. Заходи, спрямовані на запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків для здоров'я населення, визначатимуться відповідно до вимог Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».

8. Пропозиції щодо структури та змісту звіту про стратегічну екологічну оцінку

Звіт про СЕО буде розроблюватися відповідно до ст. 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

9. Орган, до якого подаються зауваження і пропозиції, та строки їх подання

Зауваження і пропозиції до Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту Програми, подаються до Департаменту економічної політики та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації за адресою: 65032, м. Одеса, проспект Шевченка, 4, або на електронну поштову скриньку: eko@od.gov.ua.

Строк подання зауважень і пропозицій становить 10 календарних днів з дати опублікування Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки. Зауваження, надані поза межами визначеного строку, не приймаються та не розглядаються.